

Uzupełnienia do „Słownika etymologicznego języka litewskiego”. Część I.

WOJCIECH SMOCZYŃSKI

Uniwersytet Jagielloński, Kraków

This article consists of addenda to the author's *Słownik etymologiczny języka litewskiego*, Vilnius 2007. It also contains a list of errata to this dictionary.

Wkrótce po ukazaniu się *SEJL* autor rozpoczął poprawianie i uzupełnianie słownika. Polega to z jednej strony na redagowaniu artykułów, które z różnych powodów nie zmieściły się w pierwotnym wydaniu, z drugiej strony na przepracowaniu zbyt obszernych haseł zbiorczych z zakresu czasownika. Niniejsze opracowanie przynosi dość szeroki wybór uzupełnień. Zachowuje się tu wszystkie konwencje redakcyjne i system skrótów *SEJL*. Na końcu dodano sprostowanie ważniejszych błędów dostrzeżonych w *SEJL*.

alvēti, *ālva*, *alvējo* 1. ‘ciec, lać się kroplami, sączyć się, ściekać’, np. *Vaikas nesveikas, iš ausų ālva* ‘Dziecko niezdrowe, z uszu mu się sączy’. *Ālva ir ālva pamažėli iš beržo* ‘Cieknie i cieknie powoli [oskoła] z brzozy’. W sytuacji, gdy brak jest odpowiedniego pod względem znaczeniowym nomen *†alv-*, wypada uznać *alvēti* za wariant równoznacznego czas. *almėti* (zob. *alėti* I), zróżnicowany zmianą fonetyczną *lm* > *lv*. Brak derywatów.

alvytā 2 p.a. ‘rodzaj powrozu skręconego z witek wierzbowych lub gałęzi jodłowych, używany do łączenia pni w tratwę, do przywiązywania łąt dachowych do krokwi itp.’ (war. *alvytė*); *alvytos*, gw. *elvytos* f. pl. 1. ‘huśtawka zawieszona między dwoma drzewami’, 2. ‘brzozowe żerdki huśtawki, do których u spodu mocuje się deseczkę do siedzenia lub stania’. Odpowiedniki łot. *elvete* ‘wić, różga’ (⇒ *elvēt* ‘smagać różgą’), *elvede* ‘powróż skręcony z witek jodłowych, służący do cumowania tratwy’. Etymologia sporna. Złożenie? Por. czas. *výti*: *nuvýti* ‘uwić, spleść’.

añpalas 1. 'woda, która wylała się na lód i zamarzła, zamarzły wylew wody przy źródle lub przy studni', 2. 'bąbel, pęcherzyk na powierzchni wrzącej wody' — ze zmiany *anpalas < *ant-pala- (war. gw. *añtpalai*, *ánt-palas*, też *ánčpalas*). Konkretyzowane abstractum na SO *pal-* do *pil-*, por. vb. cps. *ant-pìlti* 'nalać, nalać za dużo, przelać' (zob. *pìlti*). Znacz. etym. 'nalanie, przelanie'. Paralele apofoniczne: *gālas* ⇐ *gēlti*, *vālas* ⇐ *vēlti*. — Synonimy: *atāpalas* 'zamarzły wylew wody u studni' (*Pas šulnī jau atāpalas išsikėlė* 'Przy studni już się utworzył «atapalas»'), *iñpalas* 'woda, która wypłynęła spod lodu i zamarzła' (⇐ *ī-pìlti*), *ūžpalas* a. *ūžpalas* 'lód zamarzły warstwami' (⇐ *už-pìlti*). Osobno zob. *prīepalas* ⇐ *pri-pìlti*. — Nawiązania dla SO *pal-* znajduje się z jednej strony w łot. *pali* m. pl. a. *palas* f. pl. 'powódź', z drugiej strony w słowiańskim, por. ros. *pólaja vodá* 'woda przelewająca się przez brzegi', też o bagnach nadrzecznych, które wzbierająca rzeka zamienia w jeziora, *vodopol'je* a. *polovod'je* 'powódź', pol. daw. gw. *płóń*, *-ni* f. 'dziura w powłoce lodowej; nie zamarzłe miejsce na bagnie, jeziorze, rzece' < *pol-nī (por. ukr. *polónka* 'przeręb', co do znaczenia por. lit. *plūtis*).

āpgamas 'piętno wrodzone, znamie, plama, pieprzyk', *apigamas* SD «znamie przyrodzone» — formacja z suf. *-a-* i SO *gam-* do *gem-/gim-*, por. vb. cps. *apsigimti* 'urodzić się z jakąś właściwością, z jakąś wadą'. Inne podobnie zbudowane drw. apofoniczne: *gāmas* gw. 1. 'natura, przyroda' (*Pavasari visas gāmas atsigimė*, t.y. *atgijo* 'Wiosną cała przyroda ożyła'), 2. 'charakter ludzki', 3. 'znamie na ciele', 3. 'wyrób (ubranie, buty)', *išgama* 'wyrodek, łotr, nikczemnik', *išgamas* DP 'wyrastek; niecnotliwy', *pāgamas* 'łożysko płodu; wcześniak; cecha wrodzona, dziedziczna; potomek', *prīegamas* 'znamie na ciele', *prigamas* 'właściwość wrodzona' (*Jo prigamas toks*, t.y. *jis taip prigimęs* 'Taki się urodził'). Z suf. *-u-*: *gamūs*, *-i* 'owocny', *išgamus* SD¹ «odrodek, degener». — Od skróconej podstawy werbalnej *gam-* utworzono szereg neologizmów jęz. literackiego, por. *gamyba* 'wytwórczość, produkcja', *gamyklà* 'fabryka', *gaminys* 'wyrób, produkt'.

apigalvis, *-io* 'ogłówek, uździenica obejmująca głowę końską', war. *apýgalvis*. SD < *apigalwis* > «ogłówek na cieleta, łubek», < *apigalwi uždemi* > «ogłowie kładę». Złożenie z praep. *api-* (zob. *apiẽ*) i *galvā* 'głowa'. Por. *apinasris*, *apýsnukis*.

apkroja SD «obłogi, impedimenta itineris» ['ciężary, bagaże, szczególnie wojskowe', sw; brak w SŁXVI] — sb. postvb. od zanikłego vb. **apkróju*, *-*krójau*, *-*króti* 'obkładać, składać na kupę'. Paralele formalne: *klojā* ⇐ *kló-*

ju, lojà ⇐ *lóju*. Czasownik **króti* był odpowiednikiem łot. *krāju, krāt* ‘zbierać, skupiać, oszczędzać’ < pie. **kreh₂*-. Dalsze szczegóły s.v. *krósnis*.

aplamà 3 p.a. ‘całość’: *Žemē vienoj aplamōj* ‘Ziemia w jednym kawałku’, war. *āplamas* ts.: *Mūsū ūkis ant vieno aplamo, tai ir šeimynos mažiau tesamdome* ‘Nasze gospodarstwo na jednym kawałku [ziemi], to i parobków mniej już najmujemy’. Formacja dewerbalna na SO *lam-* do *lém̃ti* (zob.). Por. łot. *lams* a. *lama* 1. ‘ryczałt’, por. *uz lamu pīrkt* ‘kupić ryczałtem, hurtem, w całości, w dużej ilości’, 2. ‘akord’, por. *uz lama strādāt* ‘pracować na akord’. — Drw. *āplamas*, -à ‘ogólny, powierzchowny’, ⇒ *aplamaĩ* adv. ‘w ogóle, ogółem; w przybliżeniu, pobieżnie’, *aplamaĩs* adv. ‘pobieżnie, po łebkach’, *āplamu* adv. ‘powierzchownie, z grubsza, niedokładnie; (wszyscy) naraz, razem’, DP ‘w obec, pospolicie’.

apsodà 3 p.a., *apsóda* 1 p.a. 1. ‘to, w czym osadzony, umocowany jest jakiś przedmiot, np. łóżysko lufy, obsada hebla’, 2. ‘rama’, 3. ‘metalowa oprawa, np. cybucha fajki’ — zapoż. z pol. *obsada* ‘trzonek, oprawa; rama osadzona w murze’. Z tego samego źródła *apīsoda* 1. ‘oprawa, obsada, trzonek’, 2. bibl. ‘załoga, grupa żołnierzy’ (por. pol. *osada* m.in. ‘załoga – zamku, miasta, okrętu; osada wioślarska’). — Ze zmianą rodzaju gramatycznego: *āpsodas* a. *apsódas* ‘kolba (karabinu), oprawa (noża), rama’, *apīsodas* ‘kolba’, *apsódai* m. pl. ‘oprawa (okularów, fajki, lampy); rama’.

āpstas daw. ‘dostatek, nadmiar czego, obfitość’, DP ‘dostatek, hojność, obfitość, mnostwo, pełno, okwitość’, SD¹ *apstas* «dostatek; obfitość [syn. *vaisybē*]; opływanie [syn. *turtē*]; przelewka, abundantia», SD «dostatek [syn. *sutektē, skalsybē, gausybē*]; zbywa, nazbyt iest». Jest to drw. od neoosn. *apst-*, którą wyabstrahowano z *apst-óti*. Taka struktura była produktem metanalizy vb. cps. *ap-stó-ti* ‘obstąpić, otoczyć ze wszystkich stron’ (zob. *stóti*). Paralela: *ātstas* s.v. *atstūs*. — Drw. *neāpstas* DP ‘niedostatek’, *apsčīaĩ* adv. ‘dużo, obficie, w bród’, *apstūs* ‘obfity (plon, urodzaj), liczny; obszerny, nieciasny, za duży – o ubraniu, butach’. Vb. denom. *apstúoti* DP ‘obfitować’.

āpvalkas 1. ‘ubranie, odzienie’, DP ‘odzież’, 2. ‘łuska ziarna’, 3. ‘wierzchnia część buta’, 4. ‘narzuta na łóżko’, 5. ‘poszewka, powłoczka’ — formacja na SO *valk-* do *velk-/vilk-*, por. vb. cps. *apvīlkti* ‘oblec, ubrać, ubierać’. Paralele s.v. *valk-*. Odpowiednik łot. *apvalks* ‘ubranie, narzuta na ramiona’. — Drw. *āpvalkalas* ‘pokrycie futra, ubiór, odzienie; poszewka’, pl. ‘bielizna’, *apvalkalas kunigū ilgas drobinis* SD «alba kapłańska», *apvalkalas processijose nešiojamas* SD «kapa, którą bractwa nabożne w processjach noszą».

apvežēti, *āpvežu*, *apvežējau* gw. 'cierpieć, znosić' — formacja duratywna na -ē- do *vežu*, *vēžti* 'wieźć' (zob.). Refl. *apsivežēti* gw. 'mieć ochotę, chęć do czego, móc; nie brzydzić się (np. jeść z jednej miski)'. — Drw. *apvažā* 'niewrażliwość na rzeczy obrzydliwe', *apvažūs* 'nie brzydzący się, nie wzdrygający się' (por. *nuovažūs* 'żwawy, ruchliwy').

apvijā 3 p.a., *āpvija* 1 p.a. 1. 'zwitek służący do zwijania nici w kłębek' (war. *apvijys*), 2. 'trzecie pasmo w sznurze' — formacja na SZ-V *vij-* do *vyti*, *vijaũ* 'wić, zwijać' (zob.). Inne podobne formacje: *īvija* 'spiralą', *īvijaĩ* adv. 'na ukos, po przekątnej', *īvijas* 'kręty, spiralny', SD «kręcący się, zatoczysty, kręcisty [syn. *īvairus*]; wężykowaty», *īvijas* 'przyrząd do zwijania nici', *pavijā* 'zwitek do nawijania nici; pasmo w skręcanym powrozie', *pavijōs* adv. 'na ukos' (por. n. rz. *Pavijūnē*), *prievijā* a. *prievija* 'wić mocująca słomę a. łąkę dachową do krokwi', *suvijimas* SD «zwijanie» (syn. *susukimas*), *vijimas* SD «ściganie», *vijōklis* 'powój, *Convolvulus arvensis*' (por. łot. *vijāklis* 'plecionka, pęk roślin; niespokojne dziecko', *vijeklis* 'to, co uwito, spleciono', *vijīgs* 'giętki, gibki, elastyczny'), *vijūnas* 'piskorz, *Misgurnus fossilis*' (por. n. rz. *Vijūnē* a. *Vijūnka*), *vijuŗkas* 'przyrząd do nawijania nici, motowidło' (por. suf. w n. rz. *Vies-uŗkis*). — N. rz. *Vijā*, *Vijēlē*, *Vijōlē*, *Vijōlka*.

arīkis, -io 'kamień graniczny' — prawdopodobnie drw. na -ia- od *arīkas* 'oracz' (por. *siuvīkis* ob. *siuvīkas*), tj. n. agt. na -ikas od *ārti* (zob.). Znacz. etym. 'znak zrobiony przez oracza'. — U Bretkuna ukazują się formy 1° *arakis* b.z.a. 'granica' (syn. *rubežius*), acc. pl. *arakius*: *Tu koŗnai ųemei statai savo arakius* 'Ty każdej ziemi wyznaczasz granice', 2° *araikiai* m. pl. 'granice' (syn. *gronyčios*), por. LKŹ₁ 289. Na razie pozostają one ciemne pod względem filologicznym.

arīmas 1. 'oranie, orka', SD «oranie», *mokslas arimo* «oracza nauka», 2. 'zorane pole' — nomen actionis na -imas od *ariũ*, *ārti* 'orać'. Paralele: *riekīmas* $\Leftarrow$ *riēkti*, *vertīmas* $\Leftarrow$ *veŗsti*. — Drw. *arīminis* 'ten, co orze – człowiek, wół, koń' (por. *uŗdegīmis* $\Leftarrow$ *uŗdegīmas*), *arīmnykas* a. *arīmninkas* 'koń do orki; bat używany przy oraniu'. Neoosn. *arimin-*: *arīmininkas* 'wół, koń używany do orki'.

armuõ, acc. sg. *ārmenĩ* m. 3 p.a. 1. 'warstwa orna gleby', 2. 'oranie, orka', 3. 'grzęzawisko, topiel', 4. 'głębina wodna, otchłań' — z pochodzenia nomen actionis na -men- od *ariũ*, *ārti* 'orać'. Paralele: *rēmuo* 'zgaga' $\Leftarrow$ **rēti*, *sēmuõ* daw. 'siew, siejba' $\Leftarrow$ *sēti*. — Neoosn. *arm-*: *armā* 'rozmokła, grząska droga' (drw. wsteczny). Neoosn. *armen-*: *ārmenija* 'czas orki', *ārmenys* m. pl. 'war-

stwa orna gleby; pora orania; grząski grunt; głębia, otchłań, przepaść'. — N. rz. *Armenà*, *Armenáitis*, n. m. *Arminai* 5x, *Paarmenys*.

ařnas 'ognisko, palenisko w kuźni' (*Be arno geležies neįšildysi* 'Bez ogniska żelaza nie rozgrzejesz') — zapoż. z błr. *hórn*. Co do nagłosu por. *aršùs*.

ařtas daw. gw. 'nazwa dawnej monety', SD *artas* «ort, nummus argenteus» — zapoz. z pol. *ort* 'moneta srebrna bita w XVI–XVII w.'. — War. *ortas* SD «urt, nummus argenteus» — odpowiada wariantowi pol. *urt*.

artaugas daw. 'szeląg' (Szyrwid, *Punktay sakimu*) — zapoż. ze strus. *artugũ*, ros. *ártug* 'miedziana moneta' (← stszw. *artogh*, *örtogh*, por. Vasmer, REW I, 27). Dyftong *au* niejasny. Z tego samego źródła pochodzi łot. *ārtaugš*, *ārtavs*, *atavs*, *ārtava*. — War. rodzaju żeńskiego: *artauga* SD¹ «szeląg» (syn. *šelinga*).

ařtuřtas 'ósmi', liczebnik porządkowy, który wyparł stlit. *āřmas* (zob.). Pochodzi ze zmiany **ařtuontas* (por. łot. *astuõtaĩš* 'ósmi'), tj. drw. na -*ta-* od neoosn. *ařtuon-*, zob. *ařtuoni*. Por. wsch.-lit. *ařtuõntas*: *Ařtuontaĩš metais gimẽ* 'Urodził się w [tysiąc dziewięćset] ósmym roku', obok *ařtũontas*: *Dabar ji susilaukẽ ařtũonto vaiko* 'Teraz doczekała się ona ósmego dziecka'. — Drw. *ařtuřkẽ* 'ósemka w kartach' — zam. **ařtunt-kẽ*, formacja wzorowana na *deviřkẽ* 'dziewiątka w kartach' (por. *deviřtas*); *ařtuřtądie* gw. adv. 'ósmego dnia' (ze zrostu *ařtuřtą diẽną*), *ařtuntaĩnis* 'dziewiąta część', *ařtuřtinis* 'pociąg jadący o ósmej godzinie'. Cps. *ařtuntā-dalis* 'ósma część' (gw. *ařtuř-dalẽ*), *ařtuřt-akẽ* cps. 'karta o ósmiu oczkach, ósemka'.

ařtuoneri, f. *ařtũonerios* 3 p.a. 'ósmioro, osiem' — drw. kolektywny na -*er-* od card. *ařtuoni*, używany z rzeczownikami o formie plurale tantum, np. *ařtuoneri marřkiniai* 'osiem koszul', *ařtũonerios rōgẽs* 'ósmioro sań', *ařtuoneriũ mẽtũ vaĩkas* 'ósmioletnie dziecko'. — Neoosn. *ařtuoner-*: *ařtuonẽrgis* 'ósmioletni, np. koń' (pierwotnie chyba **ařtuoner-kis*, por. *đubur-kis*; *rk* > *rg* przez persewerację). Neoosn. *ařtuonerio-*: *ařtuoneriõ-pas* 'ósmioraki'. — War. *ařtuoneli*, f. *ařtũoneliõs* coll. 'ósmioro, osiem', ⇒ *ařtuonẽl-gis* 'ósmioletni', *ařtuoneliõ-kas* SD «ósmioraki», *ařtuoneliõ-pas* ts.

atlajà 3 p.a., *ātlaja* 1 p.a. 'mielizna, miejsce płytkie w jeziorze' — konkretyzowane abstractum z suf. -*ā-* i SO *laj-* od vb. cps. **at-lej-a*, inf. *atliẽti* 'odlać', zob. *liẽti*. Znacz. etym. 'odlewianie (wody)'. Paralele: *atsajà*, *ātsaja* ⇐ *sejũ* (*siẽti*), *āřslaja* ⇐ *řlejũ* (*řliẽtis*). Podobnie zbudowane: *ĩlajai* a. *lajai* m. pl. 'głina do zalepiania dziur (w klepisku, piecu)', *ũřlaja* a. *uřlajà* 'miejsce zalewane

przez rzekę', *užúolaja* ts., *užlajos pievos* f. pl. 'łaki zalewowe'¹. — Por. jeszcze *atlajūs* a. *ātlajus* 'mała zatoka; głębina; wezbrana woda, która zalewa brzeg; mulisty brzeg rzeki po opadnięciu wody', *atlajus* b.z.a. 'sos', *užlajūs* 'zamarzły wylew wody (koło studni, przy przeręblu)'. — W związku z (*ī*)*lajaĩ* stoi vb. denom. *lajóti* 'zalepiać dziury w piecu, ścianie', war. *lajúoti*.

atódvastis, -čio 1. 'zaczerpnięcie świeżego powietrza', 2. 'wytchnienie, odpoczynek' (war. f. *atódvastis*, -ies) — sb. postvb. od zanikłego frq. **atadvastyti*, to z **ata-dvas-styti*, zawierającego SO do *dves-*, jak w czas. *dvesėti*, -ju, -jau 'łapać powietrze, sapać, dyszeć', *atsidvesėti* daw. 'odsapnąć, odetchnąć'. Paralele: *atósprāstis* ← **atsprāstyti* (**sprās-sty-*, zob. *sprēsti*), *atósvaistē* 'odblask, łuna (pożaru)', war. *atósvaista*, *atósvaistas* ← *atšvaistyti* 'dawać odblask'. — Bliskoznaczne: *atādvastis*, -ies f. 'oddech, tchnienie', SD 1. «oddech», 2. «oddechowa dziura, spiramentum, cauernulæ»² (⇒ *atadvastingas* SD «oddechowy»), *ātdvastis* f. 'oddech, wydech; odpoczynek' (war. *ātdvasčius*), *be ātdvasčio* adv. 'bez przerwy, bez wytchnienia'. — Drw. deprefigowany: *dvastis*, -iēs f. 'zapach', *be dvastiēs* adv. 'w pośpiechu' (dosł. 'bez tchu').

ātsiauta 1. 'miejsce w zakolu rzeki, gdzie woda z powodu ukształtowania dna płynie wstecz lub stoi', 2. 'obszar zalewowy w zakolu rzeki', 3. 'zatoka, бухта' — sb. postvb. od *siaūsti* I 'burzyć się; okrażać'. Por. syn. *āttaka*, *at-tienis*.

atsikvōšti, *atsikvoštū*, *atsikvošaũ* 'przypomnieć sobie; pojąć, zrozumieć', *pasikvōšti*, np. *Pasikvōšk*, *pasikvōšk*, *ir atsiminsi* 'Postaraj się wrócić pamięcią i przypomnisz sobie'. Prawdopodobnie jest to czas. derywowany od inter. *kvōšt*, opisującej moment, gdy ktoś coś sobie przypomniął, gdy komuś coś przyszło na myśl'. Por. *Kvōšt atsiminiau užmiršta*. *Kvōšt man į galvą, kad rytoj reikės į turgų važiuoti*. *Man tik dabar kvoštelėjo į galvą gera mintis*. — Obok formy zwrotnej pojawiły się formy niezwrotne z rozmaitymi praeverbiami,

¹ W słowiańskim stoją do porównania następujące nomina: 1. ros. *polój* a. *zalój* 'miejsce zalewane przez wodę', ros. gw. *nalój* 'ulewa', 2. stpol. *wzlój* 'rozlanie się, wylanie, wylew', *rozlój* 'zagłębienie w ziemi, w którym się zbiera woda, odpowiednie na staw, sadzawkę', 3. cs. *lojĩ*, -ja 'tłuszcz zwierzęcy, łój jagnięcy, owczy', slń. *loj* 'tłuszcz zwierzęcy', rcs. *lojĩ*, -ja 'cokolwiek stopionego, np. siarka', ros. *loj* gw. 'topiony tłuszcz zwierzęcy, zwykle wołowy, barani', pol. *łój*, *łoj* 'tłuszcz zwierzęcy o twardej konsystencji' (znaczn. etym. 'łanie, topienie (tłuszczu)' ⇒ 'tłuszcz topiony, lekki').

² To drugie znaczenie nie zostało odnotowane w LKŽ, 352.

które zmodyfikowały wyjściowe znac. ‘przypominać sobie, pamiętać’. Por. np. *apkvõšti* ‘osłabnąć (np. od gorąca, od zaduchu); stracić pamięć, zgłupieć’, *atkvošti* ‘przyjść do siebie (po omdleniu)’, *nukvõšti* 1. ‘pojmować, rozumieć, umieć (np. tkać)’, 2. ‘słabnąć, mdleć’, *sukvõšti* ‘stać się słabym, chorowitym; zgłupieć’, *užkvõšti* ‘zapominać’. — Od interi. *kvõst* ‘kvošt’ (zob. wyżej) pochodzi paralelny czas. *atsikvõsti*, *atsikvočiù*, *atsikvočiaũ* ‘przypominać sobie’ (*Iš pradžių nepažinau, tik paskui atsikvotėjau* ‘Z początku nie poznałem, dopiero później przypomniałem sobie’). Jego niezwrotny pochodnik *kvõsti*, *kvočiù*, *kvočiaũ* oznacza ‘badać, rozpytywać, wypytywać, przesłuchiwać, egzaminować’ (*iškvõsti káltinamąjį* ‘przesłuchać oskarżonego’), może więc być zinterpretowany jako causativum o znac. etym. ‘sprawiać, żeby ktoś sobie coś przypomniał’. Drw. nominalne: *kvotà* ‘badanie, przesłuchanie, śledztwo’, *kvotėjas* ‘badacz, egzaminator’.

atskalūnas 1. ‘kto trzyma się z osobna’, 2. ‘odszczępieniec, odstępcza od wiary’ — n. agt. na *-ūnas*, urobione od vb. cps. *atsiskėlti* (*nuo bažnyčios*) ‘wystąpić (z kościoła)’. Znac. prym. ‘odłupać się (od pnia), oddzielić się’, zob. *skėlti*. Od tego też *atskalà* m.in. ‘odłam, sekta’. — Z innymi suf.: *atskaluo* SD¹ «odszczępieniec», *atskaluonis* DP ‘odszczępieniec’ (syn. *atskilęs*).

atstà ‘odejść! odsuń się!’: *Atstà, vaike, nuo šviesos* ‘Odsuń się, dziecko, od światła’ (‘Nie zasłaniaj światła’). *Atstà šalin, aš čia sėsiu* ‘Odejść stąd, ja tu siądę’. Z redukcji **atstāk* ‘atstók’ — formy 2 sg. ipv. do *atstóti* ‘odstąpić, odejść’ (zob. *stóti*). Dalsze uproszczenie: *atsà* ‘odejść! odczep się!’. Przykłady te ilustrują nieregularny rozwój fonetyczny, spowodowany częstością użycia. — Redukcję rozkaznika z ptk. zwrotną, *at-si-stók* ‘odejść! odczep się!’, przedstawiają z jednej strony gw. *atsistà* (por. *atadà, palà*), z drugiej strony *atsók* (**at-s-stok*).

atstrà ‘odsuń się!’: *Atstrà nuo lango, užstoji* ‘Odsuń się od okna, zasłaniasz [światło]’. Redukcja rozkaznika z ptk. zwrotną, *at-si-tráuk*. Przykład nieregularnego rozwoju fonetycznego, spowodowanego częstością użycia. Paralela: *atsistà* s.v. *atstà*.

atstūs, -ì ‘oddalony, odległy, daleki’ — drw. od neoosn. *atst-*, którą wyabstrahowano z *atst-óti*, struktury będącej produktem metanalizy vb. cps. *at-stó-ti* ‘odstąpić, odejść, oddalić się’ (zob. *stóti*). Paralela: *apstūs* s.v. *āpstas*. — Drw. *ātstas* ‘odległość, oddalenie’ (⇒ *iš ātsto* adv. ‘z oddali, z daleka’), *ātstas, -à* ‘odległy, daleki’ (⇒ *atstókas* ‘dość odległy’, *atstýbė* ‘odległość’, *atstumà* a. *atstūmas* ‘odległość’); *atstù* adv. ‘daleko, na uboczu’, *atstuõ* adv.

‘daleko’, *atstuĩ* adv. ‘daleko; oddzielnie od czego, osobno’. — War. *atastũs*, -ĩ ‘oddalony’ pochodzi od neoosn. *atast-* $\Leftarrow$ *atastóti* ‘odejść, oddalić się’. Drw. *atasčiaĩ* adv. ‘daleko’ (*Buvome atasčiaĩ nuo namų, kai vežimas sulūžo*). Osobno zob. *atókus*, *atstokus*.

atšlaĩmas 1. ‘podwórze, dziedziniec’ (m.in. SD), 2. ‘klepisko, boisko w stodole’. War. *atšleĩmas* (por. *atšleĩtė* < *atšlaĩtė*, *kreĩtis* < *kraĩtis*). War. powstały przez deprefiksację: *šlaĩmas* ‘podwórze’. — Alternant *atšlajĩmas* gw. ‘podwórze; stodoła’ nasuwa przypuszczenie, że istniał kiedyś war. akcentowy **atšlajĩmas* i że dopiero synkopowanie sufiksalnego -i- pociągnęło za sobą formę dwuzgłoskową *atšlaĩmas* (gw. *ašlaĩmas*). Analiza: *at-šlaj-imas*, formacja na SO od vb. cps. *at-si-šliėti* ‘oprzeć się’. Zob. Morkūnas (1963), S. Ambrazas (2007: 19). — Jest jednak pewna trudność z uzasadnieniem przejścia od znac. ‘oprzeć się’ do znac. ‘podwórze’. W tej sytuacji nie można wykluczyć alternatywnego objaśnienia, że mianowicie *atšlaĩmas* powstało z *atšlavĩmas* ‘podwórze, dziedziniec’ przez dysymilatywny zanik *v* w sekwencji *l-v*, połączony z kontrakcją (por. łot. *slāumi* m. pl. < **slavumi* ‘śmiecie’). Wtedy mielibyśmy tu drw. na -ima- od alternantu *šlav-* z pdg. *šlúoti* ‘zamiatać’ (zob. *šlav-*). Znac. etym. ‘zamiatanie’ > ‘miejsce, które się zamiata, odmiata’ > ‘miejsce do wiania zboża’. Jeśli to prawda, to trzeba formę gw. *atšlajĩmas* uznać za wariant *atšlaĩmas*, mianowicie wzorowany pod względem zakończenia na syn. *atšlavĩmas*.

attienis, -io «vodovorotъ, zatinъ (rěki), tixaja voda u krutago berega; odlew rzeki, zatok, wir» (Juszkiewicz I 167): *Kur vanduo sukdamos eina atgal upyje, vadinas attienis* ‘Miejsce w rzece, gdzie woda wiruje i płynie w przeciwną stronę nazywa się «attienis»’. Całkiem odosobnione. Może to być formacja z suf. -nia- od zanikłego czas. **at-tieti* ‘zawirować, zawrócić (o biegu wody)’³. Praforma **tēĩ-ni-* albo **tāĩ-ni-*. Jeśli założymy, że pwk. *tíe-C* jest refleksem pb. SE **tēĩ-C* lub SO **tāĩ-C*, co wywodzi się z pie. **teĩH-C* lub **toĩH-C*, to otworzy się możliwość nawiązania do pie. **teĩH₁-* ‘wrzeć, gotować się, kipieć; być gorącym’. Por. het *zēari* ‘ist gar, kocht’, stir. *tinaid* ‘taje, topi się (o lodzie)’, stang. *đīnan* ‘zwilżyć; wilgnać’ (LIV² 617–618, bez wzmianki o lit. *tíe-*).

áukmonas gw. ‘naczelnik’ (Otrębski 1958: 358) — ze zmiany **autmonas* (por. wtórne *km* < *tm* w *rykmetỹs*, *šálkmètės*), to zapożyczone z niem.

³ Paralelne deverbative: *baĩnis*, -io ‘kłótnia’ $\Leftarrow$ *bárti*; *kaũnis*, -io ‘bójka’ $\Leftarrow$ *káuti*. Oba wyrazy mają starszą osnowę na -ni-. Taką osnowę można przyjąć również dla *at-tieni-s*

Hauptmann. War. *ókmonas* (Otrębski, l.c.). Zanik *h-* jak w *ākselis, álštukas*. Akut przypadkowy.

badýti, *badaũ*, *badziaũ* 1. 'bóść, uderzać rogami', 2. 'kłuć – o kolcu, cierniu' (*Rugiena kójas bādo* 'Ściernisko kole w stopy'), 3. 'razić – o słońcu' (*Saulė akì bādo* 'Słońce razi oczy'). SD *badau* «bode, kole, stursam kogo», *ragais badau* «trykam kogo». Odpowiednik łot. *badīt, -u, -īju* 'bóść, kłuć'. Iteratyw na SO i z suf. *-ī-* do *bed-*, zob. *bedũ, bēsti*. Paralele: *lasýti* $\Leftarrow$ *lesũ*, *sagýti* $\Leftarrow$ *segũ*, *tapýti* $\Leftarrow$ *tepũ*. — Zwraca uwagę fakt, że odpowiedni iteratyw praszowiański **boditi*, **boždq* został wyparty przez quasiprymarny czasownik scs. *bosti*, *bod* 'bóść, kłuć', ros. *bodũ, bosti*, pol. *bode, bóść*. — Drw. werbalne: *bādelētis* 'włóczyć się bez potrzeby', *bādelioti* 'kłuć chwilami to tu, to tam; bóść rogami' (suf. jak w *gaũdelēti, gaũdelioti*), *badinēti* 'kłuć po trochu, czasami; obijać się, chodzić bez zajęcia'. — Drw. nominalne z *bad-*: *badēklis, -ē* 'byk a. krowa bodąca inne zwierzęta', sb. 'kolec', *badikas* 'bodliwy - o byku', *badiklis* 'cierń, kolec; szpikulec wystrugany z drewna', *badikšlis* kolec rośliny, krzewu; roślina z kolcami; spiczasty, ostry róg (krowy)', *badikšlė* 'bodliwa krowa', *badoma gelažis kareivių* SD «koncerz» ['długi, prosty, ostro zakończony miecz', SŁXVI], *badũs* 'bodliwy; kłujący, kolący; ostry – o zapachu, smaku'. Cps. *žvāk-badis* 'umieszczony na kiju blaszany kapturek, służący do gaszenia świec w kościele, gasidło'. Por. str. *boadis* EV 'pchnięcie, Stych'. — Neoosn. *bady-*: *badýdinti*: *Nebadýdink gyvulių* 'Nie pozwól bydłu, żeby się bodło' (por. typ *rašý-dinti*). Neoosn. *badyt-* ($\Leftarrow$ *badýtas*): *badytýnės* f. pl. 'bodzenie się bydła, mocowanie się owiec' (suf. *-ynė-* jak w *muštýnės, peštýnės* $\Leftarrow$ *mùštas, pèštas*), *badýtinis* 'nakłuwany (o wzorze), pikowany (o materiale, kołdrze)', *badýtuvas* 'przrząd do robienia dziur'.

balánka 1. 'cienka skóra rozpięta na ramie okiennej', SD *balunka* «błona w oknie», 2. 'szyba', 3. 'rama okienna' (*Jo namų baltos balánkos*), 4. 'kraciasty wzór na tkaninie a. serwecie' — zapoż. z błr. *bolónka*. Por. akut w *varánka, pastaránka*. — Drw. *balánkas* 'okno' (*Seniau namai buvo su mažais balánkais*).

banginis m. 'wieloryb, Balaena' — neologizm nawiązujący do wyrazu *bangà* 'fala' (zob. *baĩgti*), prawdopodobnie na tle homofonii wyrazów lit. *vālas* 'fala' (z niem. *die Welle*) i **valas* 'wieloryb' (z niem. *der Wal*). Szczegóły pozostają niejasne. Por. pol. daw. *wielko-ryb*, dziś *wielo-ryb*, będące kalką ze śrwn. *wal-visch* (stwn. *hwal-fisc*), z ludowo-etymologicznym zastępstwem niem. *wal-* przez pol. *wielko-*. N.B. W dawnych tekstach litewskich w znac. 'wieloryb' ukazuje się wyraz *velbliūdas* (zob.).

barstýti, *barstaũ*, *barsčiaũ* ‘sypać, rozsypywać, posypywać (piaskiem)’ :: łot. *bārstīt*, -u, -īju ‘posypywać, rozsypywać’; *išbarstau* SD «rospędzam, rozganiam, rospraszam, rozsypuję». Refl. *išsibarstýti* 1. ‘rozproszyc się’, SD «rospierzchnąć się», 2. ‘poronić (o świni, owcy)’, 3. ‘roztrwonić (pieniądze, majątek)’. Analiza synchroniczna: *bar-styti*, frq. na SO i z suf. -sty- do *ber-*, por. *berīũ*, *beŗti* ‘sypać’. Analiza diachroniczna: *barst-yti* — kauzatyw z suf. -yti od neopwk. *barst-* $\Leftarrow$ *birst-*, to z metanalizy prs. intr. *birsta* ‘sypie się, wysypuje się, opada’. Paralele: *markstýti* :: *miŗksta*, *tvārstyti* :: *tvirsta*, *lankstýti* :: *lińksta*. — Neoosn. *barst-* ($\Leftarrow$ *barst-ýti*): *baŗstalas* ‘mieszanka ziarna i grubo mielonej mąki jako pokarm dla zwierząt, osypka’ ($\Rightarrow$ *barstalĩnis*, -ė ‘o mące – do zasypywania karmy zwierzęcej’, vb. denom. *barstalióti* ‘rozsypywać ziarno, mąkę’), *barstiniã* m. pl. ‘osypka’, *barstũs* ‘który się rozprasa, sypie (np. o krótkim sianie)’, *išbarstos* f. pl. ‘poślad’, *pabarstalaĩ* m. pl. ‘mąka do posypywania łopaty, na której się wsuwa chleb do pieca’. Por. łot. *bārstes* f. pl. ‘rozsypane zboże’, *bārstala* c. ‘kto wszystko rozsypuje, rozsiewa, wszystkim prószy’, *izbārstas* f. pl. ‘coś rozsypanego’. — Neoosn. *barsty-* ($\Leftarrow$ *barstý-ti*): *barstýklė* ‘słomiany kosz, z którego sieje się żyto’, *barstýlai* m. pl. ‘osypka’ (syn. *baŗstalas*). — Neoosn. *bars-* ($\Leftarrow$ **bars-sty-*): *barsnóti*, np. *Paukščiãms javũ barsnók* ‘Rozsyp ptakom (trochę) zboża’. Paralele: *basnóti*, *gabsnóti*, *kapsnóti*.

baus-, neopwk. wyabstrahowany z inf. *baũsti* (zob.). Drw. *bauslỹs* ‘przykazanie, rozkaz’, *bausmė* 1. ‘kara’ (*kũno bausmė* ‘kara cielesna’, *mirtiė̃s bausmė* ‘kara śmierci’), 2. ‘groźba’ (*Bausmė yra tai bauginimas*), *baustojas* bibl. ‘ten kto karci’, *baustuvė* ‘więzienie’, SD «katownia». — *baustýtis* ‘szykować się, wybierać się; zbierać się na deszcz – o chmurach’ < **baus-sty-* (por. *glau-stýtis* < **glaus-sty-*).

bebėžė, *bėbežė* pot. ‘ropucha’, też ‘wesz’. Dźwiękonaśladowcze. Por. *bebėkas* ‘jakała’, *bėbti* ‘beczeć – o owcy, o dziecku’, *bėbioti* ‘beczeć – o jagnięciu’.

bedũgnė ‘bezdeń, otchłań, przepaść’ (war. *bedũgnis*), dosł. ‘to, co nie ma dna’ — substantywizacja zwrotu przyimkowego *be dũgno* ‘bez dna’. Zob. *dũgnas*. — Drw. *bedũgnis*, -ė ‘nie mający dna, dziurawy (o naczyniu); bezden-ny (o jeziorze, morzu)’, *bedugnis* SD «bezden-ny row, woda» (syn. *gilus*), *giluma bedugnė* SD «przepaść» [dosł. ‘głębia bezden-nya’], $\Rightarrow$ *bedugnybė* SD «bezden-ność» (syn. *giluma*). — N. jez. *Bedũgnis* 30x, *Bedugnỹs* 2x, n. rz. *Bedũgnė* 3x, n. m. *Bedũgnė* 2x.

belaisvis, -ė 'jeniec', SD «niewolnik» — drw. od zwrotu przyimkowego *be laisvės* 'bez wolności' (zob. *laisvas*). Paralele: *beraĩkis*, *besarmaitis*. — Drw. *belaisvė* 'niewola' (*Pakliuvau belaisvėn* 'Dostałem się do niewoli').

bėlsti, *bėldžiu*, *bėldžiau* 'pukać, kołatać (do drzwi, w okno), stukać, walić (pięściami)' :: łot. *beļzt*, -žu, -zu 'wymierzyć cios, uderzyć; bić w dzwon' (płot. *beldu) — prs. pb. *bēld- ģa- od osnowy *bēld- z pie. *b^helH-d^he- (zob. *bildēti*). — SO *bald-*: *bāldyti* iter. 'stukać, walić, kołatać', *bāldytis* 'objąć się, włóczyć się; tłuc się, robić hałas'. Nomina: *baldà* 'stuk, trzask, hałas' (por. n. act. *laidà* ⇐ *lēisti*, *rangà* ⇐ *reĩgtis*), *bāldai* (zob.), *baldūs* 'nierówny, trząski (o drodze pełnej grud)'. —

beĩkartas 1. 'dziecko nieprawego łoża, nieślubne dziecko, bękart', 2. 'wyrodek, nieudana roślina a. zwierzę', 3. obelżywe określenie zwierzęcia (*Tie beĩkartai ėriukai vėl į rugieną!*). Zapoż. z pol. *bękart*, stpol. *bankart* (tu ze śrwn. *bankhart* 'na ławie spółdzone'). Zob. też *bōstras*. — Vb. denom. *benkartauti* 'próżnować, wałęsać się', *benkartėti* 'wyradzać się, (o roślinach, zwierzętach) tracić wartościowe cechy wskutek krzyżowania w bliskim pokrewieństwie'. — N. m. *Benkártai*.

bēsveikas, -a, *besveĩkas* 1. adi. 'zdrów', por. *Aĩ besveĩkas, aĩ begývas?* 'Czy nadal jesteś zdrow i ruszasz się?' (por. ptk. uwydatniającą *be*), 2. zaimek 2 os. 'ty', por. *Ką besveikas pasakysi?* 'Co ty powiesz?' *Ką bēsveikas dirbi dabar?* 'Co ty teraz robisz?' (por. *sveĩkas* III).

bijũnas bot. 'kwiat ogrodowy Paeonia, piwonia' — z przekształcenia zapożyczenia *pivõnija*, daw. *pivanija* (por. SD <piwania> «piwonia») ⇐ pol. *piwonia*, które z jednej strony uległo ludowo-etymologicznej adideacji do czas. *bijótis* 'bać się', z drugiej strony otrzymało sufix -ũnas, właściwy dla nomina agentis. — War. metatetyczny: *pinavijà* < *pivanijà (*n-v* < *v-n*), też *pinavijas* i *pinavėja*, *pinavė* (b.z.a.). — Łot. *pujene* 'piwonia' (war. *bujenīte*) pochodzi z dn. *pujenge*, *bujenge*.

bizas 'giez, owad pasożytujący na różnych zwierzętach' — drw. od interi. *biz biz*, naśladującej bzyczenie komara, gza, bąka. War. *bizýs*. — Drw. *biznà* 'ogon' (por. *uodegà* :: *úodas*). Vb. denom. *býzinti* 1. 'wprawiać w ruch krowy zawołaniem 'biz biz' (war. *bizinti*), 2. 'popędzać (konie); drażnić (psa)', 3. 'iść leniwie, ociężale', *bizóti* 'o krowach: gzić się, biegać wskutek bólu z ukąszenia owadów'. — Obok tego **bizdas** 'giez' (w kwestii -zd- por. *bēzdas*): *Šiandien užėjo karvėms bizdas — labai daug gylių skraido*. Vb. denom. *bizdėti*, *bizda*, -ėjo 'śpieszyć się, gnać, biegać, gorączkować się' (*Bizda*

kaip byzdėlė). — Drw. *bizdėlė, byzdėlė* ‘giez, bąk’ ($\Rightarrow$ vb. denom. *bizdėlioti* a. *byzdėlioti* ‘gzić się’), *bìzdinas* ‘giez, ślepak’.

blėsti, *blėsta*, *blėso* ‘przygasać (o ogniu), pokrywać się popiołem (o żarach)’, *atblėsti* ‘ostygnąć (o piecu)’, *užblėsti* ‘zniknąć (o ogniu w ognisku), zgasnąć (o lampie naftowej)’. Neopwk. *blės-*: *blėščioti* 1. ‘przygasać, migotać (o ogniu)’, 2. ‘przewracać oczami’, *blėščioja* SD «miga się co, migoce» (syn. *mirga, blizga, plesta*); *blėseti*, -ja, -jo ‘powoli dogasać, pełgać (o ogniu na żarach)’. — Neopwk. *blėst-* ($\Leftarrow$ *blėst-a*): *blėstauti* ‘palić się słabym ogniem’ (por. *pýkstauti, vargstauti*), *blėstėnti* ‘dogasać’, *blėstelėti* 1. o niknącym blasku ognia: *Ugnis blėstelėjo ir užgeso*, 2. ‘spojrzeć, zerknąć’, *blėsterėti* ‘rzucić okiem’. Bez etymologii. Por. interi. *blėst, blėst* - o gasnącej świecy a. iskrze; o spojrzeniu, ruchu oczu. — SZ *blis-* $\Leftarrow$ *blės-* (por. ryż- $\Leftarrow$ *rėž-* s.v. *rėžti*): *blīsti*, *blỹsta* (zam. **blīsta* < **blins-sta*, por. gw. *bliñsa*), *blīso* 1. ‘ściemniać się, zmierzchać’, SD <*blista*> «mierzcha się, mrok pada» (syn. *timsta*), 2. ‘przygasać (o płomieniu świecy)’, 3. ‘pokrywać się popiołem (o żarze)’. Nomina: *blīsas* ‘z białą łysiną na łbie’, *blīsis*, -ė ‘taki koń, kobyła’, *blīs-kaktis*, -ė ts. (por. *kaktà*). Vb. denom. *blīsti*, *blỹsta*, *blīso* ‘robić się «blīsas», stawać się białoszarym, siwieć’. — Innowacyjny SO *blais-* $\Leftarrow$ *blis-*: *blāisėti*, -ja, -jo ‘o ogniu: gasnąć, dogorywać’, *blāisioti*, -ja, -jo ts. (*Žarijos blāisioja*). Por. *gais-* $\Leftarrow$ *gis-* (s.v. *gėsti* II), *rais-* $\Leftarrow$ *rīsti*, *švais-* $\Leftarrow$ *švīsti*.

braidýti, *braidau*, *braidžiau* 1. ‘brnąć, brodzić’, 2. ‘chodząc po zbożu, trawie, deptać je, tratować’ — iterativum odnawiające, odziedziczoną formację *bradýti* $\Leftarrow$ *bred-* (zob.). Powstało na bazie SZ *brid-* $\Leftarrow$ *bred-* (zob. *brīsti*). Paralele: *draiskýti* $\Leftarrow$ *drik-* / *drek-*, *glaižýti* $\Leftarrow$ *gliž-* / *glež-*, *raitýti* $\Leftarrow$ *rit-* / **ret-*. Z innymi suf.: *bráidžioti* ‘brodzić po błocie, zbożu, rosie’ (suf. -*ioti* jak w iter. *bradžióti*), *braidinėti* ‘deptać, tratować’, *braidinti* caus. ‘pędzać bydło przez błoto, bagno’. Nomina: *braidà* ‘bród’, *braĩdomai* adv. ‘dużo, w bród (o pieniądzach)’.

bráizyti, *bráizau*, *bráiziau* ‘drapać, rozdzierać (np. o zębach brony); kreślić ołówkiem, rysować’, obok *braižýti* ‘kreślić, wykonywać rysunek techniczny’. Formacja iteratywna z apofonią *ai* $\Leftarrow$ *i* od SZ *brīž-* (por. *brīžterėti*), należącego do *brėž-*, zob. *brėžti* ‘rznąć, drapać’. — Nowy SO z dyftongiem *ai* zaświadcza też iter. *pláišyti* $\Leftarrow$ *plyš-* $\Leftarrow$ *plėš-* (*plėšti*) i *ráižyti* $\Leftarrow$ *ryž-* $\Leftarrow$ *rėž-* (*rėžti*). — Nomina z *braiž-*: *braĩžas* ‘kresa, rys; zagon; charakter pisma’, *braižinỹs* ‘rysunek, wykres’, *apýbraiža* ‘zarys, kontur, szkic’. — Neoosn. *braižy-*: *braižýtojas* ‘kreślarz’ (por. *raižýtojas* $\Leftarrow$ *ráižyti*).

brandinti, -inù, -inaũ 1. 'o zbożu: nie żąć, pozwolić mu dojrzeć, czekać, aż dojrzeje', też o owocach, 2. 'suszyć', *nubrandinti* 'robić, żeby dojrzało; wysuszyć (kartofle przed kopcowaniem)'. Causativum z suf. -inti (starsze *brandyti) i SO *brand-* do *brend-* / *brind-* 'nabierać soków, dojrzewać', zob. *bręsti* I i *bręsti*. Paralele: *skandinti* ⇐ *skęsti*, *gramzdinti* ⇐ *grimzti*, *gadinti* ⇐ *gęsti*. — Nomina na SO *brand-*: *brandà*, -õs 'dojrzewanie; dojrzałość, urodzaj' (*brandõs atestãtas* 'świadectwo dojrzałości'), ⇒ *brandùs* 'dojrzały, jędrny, stwardniały; żyzny; dobrze odżywiony, tłusty' :: łot. *bruõžs* 'gruby, krępy, mocny, solidny; obfity – o deszczu' < pb. *brand- ĭa-; *brandingas* 'dojrzały'; *brándalas* daw. gw. 'jądro (orzecha), zawartość pestki (wiśni)', SD «jądro, nucleus», *brandalỹs* gw. 'jądro owocu, pestka', *brándē* 'dojrzały strąk grochu a. bobu' (⇒ *brandáuti* 'zbierać strąki', *brandiena* 'zupa ze strąków'), *brandis* f. lub *brañdis* m. 'plon, urodzaj', *brándulas* a. *brandulỹs* gw. 'jądro owocu', *branduolỹs* 'jądro' (*riēšuto* b. 'jądro orzecha', *atòmo* b. 'jądro atomowe'). Tu też stpr. *pobrandisnan* 'obciążenie (sumienia)' ⇐ *pabrandīt, *pobrendints* 'obciążony' ⇐ *pabrandint 'obciążyć, uczynić ciężkim'. — Vb. denominativum od *brandà* jest *brándēti*, -ja, -jo 'o roślinach: zawiązywać, utworzyć zawiązki kwiatów, owoców', *pribrandēti* 'dojrzeć', refl. *apsibrandēti* 'obszarpywać się, stać się postrzępionym'.

brandinti II: *įbrandinti* gw. 'wpędzić (bydło) do brodu' — causativum na SO *brand-* do *brend-*, co było neopierwiastkiem wyabstrahowanym z prs. infig. *brendù* 'brnę' do *brīsti* (zob.). Paralele: *glamž-* ⇐ *glemž-* (do *glež-*), *dramb-* ⇐ *drimb-* (do *drib-* / *dreb-*), *slamp-* ⇐ *slimp-* (do *slip-* / *slep-*).

brúožti, *brúožiu*, *brúožiaũ* 'kreślić, robić znaki, oznaczać; szybko iść, maszerować' — ten paradygmat może być innowacją na miejscu iteratywnego *brúožyti, *brúožiu, *brúožiaũ. Pwk. *bruož-* < *brōž- jest alternantem w stopniu o do *brēž-* jak w *brēžti* 'rznąć, drapać'. — Sb. *brúožas* 'pasma, rys, linia, kresa; cecha, właściwość' dopuszcza dwa tłumaczenia: 1° drw. prymar-ny z apofonią: *brōž-a- ⇐ *brēž-, *brēžti* 'rznąć, drapać' (por. *rúožas* ⇐ *rēžti*), 2° drw. postwerbalny od *brúožti* (zob. wyżej).

bučiúoti, *bučiúoju*, *bučiavaũ* 'całować' (łot. *bučuôt*) — czas. denominatywny od wykrzyknika nazywającego cmoknięcie. Por. *būčiū* interi.: *Būčiū dēdei rankā!* 'Pocałuj [cmoknij] wuja w rękę!' — Drw. od neoosn. *buč-*: *būčtelēti* 'pocałować szybko, krótko', *bučinỹs* 'pocałunek', *būčkis* 'całus, całusek'.

būdas 1. 'charakter ludzki, usposobienie', 2. 'sposób, metoda' (*jókiu būdũ* adv. 'w żaden sposób'), DP 'sposob, obyczaj, miara, porządek, prawo, umysł,

pilność', SD: «sposób, obyczaj, powód do czego, obrząd, ceremonia, model, nota (pieśni)», *būdai geri* «obyczajność», *būdumpr prigulīs* «obyczajowy, moralis», *būdas tiesos* «postępek prawny». Jest to sb. postvb. do *būsti*, *būstū* 'nawykać' (zob.) albo do *būdytis*, *būdintis* 'ćwiczyć się, wprawiać się w czym' (zob. *baūsti*). — *pabūdas* 'charakter ludzki; wygląd, rysy twarzy; jakość skóry twarzy, cera; kształt, forma przedmiotu'. — Drw. *būdingas* 'charakterystyczny, szczególny, właściwy dla kogo, czego', *póbūdis* 'charakter, wygląd, aparycja, temperament'. Cps. *lengva-būdis*, -ė 'lekkoduch', *sava-būdis*, -ė 'ktoś niepodobny do innych członków rodziny; człowiek niezależny'.

būk ptk. 'jakoby, niby, podobno' (por. ros. *búdto* ts.), np. *Jis dėjosi, būk eiti noris* 'Udał, jakoby chciał iść'. Z pochodzenia jest to forma 2 sg. ipv. 'bądź!' do *būti*. — SD *būk tai*, *būk štai* «bądź to, bądź owo» (brak w LKŽ, 1136) — kalka zwrotu polskiego.

būsti, *bundū*, *budaū* 'budzić się ze snu, ocucać się' :: łot. *bust*, *būdu* (**bundu*), *budu* ts. — formacja na SZ *bud-* (pie. **b^hud^h-*) od niezaświadczonego SE **būaud-* < pie. **b^héud^h-e-*, por. scs. *bljusti*, gr. *πεύθομαι* s.v. *baūsti*. Formacja infigowana spełniała rolę inchoativum względem dur. *budēti* (zob.). Używana zwykle z prvb.: *atbūsti* 'przestać spać', *nubūsti* ts., też 'dojrzeć umysłowo, stać się świadomym czego', *pabundu* SD «ocucam się» (syn. *pagirstu*), *subūsti* 'zbudzić się po kolei, jeden po drugim' (*Subūdo*, *suskelė visa šeimyna* 'Zbudziła się, wstała cała rodzina'). — Odpowiednik scs. *vūzbūnō*, -*būnōti* 'ocknać się, obudzić się' (aor. *vūzbūde*), strus. *vozbnu*, *vozbnut* pokazuje zamiast infiksu sufiks nosowy (**bud-ne-*). — Neopwk. *bus-*: *atbusčiaĩ* m. pl. 'przerwy we śnie' (paralela: *rēgzčiai* ⇌ *rēgzti*).

būsti, *būstū*, *budaū* 'nawyknąć', *ibūsti* 'wprawić się w czym, nabrać wprawy', *pribūsti* 'przywyknąć (do jakiejś pracy), nabrać doświadczenia', *pribūdēs*: *Ką čia kalbėti, jis pribūdēs žmogus — ir šilto ir šalto ragavęs* 'Co tu gadać, to doświadczony człowiek — i ciepłego i zimnego próbował'. Trudne. Po pierwsze *būd-* może być alternantem na st. wzdłużonym do *bud-* (**b^hud^h-*), jak w *bundū*, *būsti* 'budzić się ze snu'. Po drugie *būd-* może być neopierwiastkiem, mianowicie takim, jaki widać w *būdavo* (zob.). Wtedy prs. *būstū* < **būd-stu* 'oswajam się, nawykam' byłoby drw. inchoatywnym od prs. statywnego **būdu* 'istnieję'.

būstimas, *būstimė* DP 'istność, istotność, bytność, postawa, postać, istota' — drw. z neosuf. -*im-* od neopwk. *būst-*, który został wyabstrahowany z prs. *būsta* (zob. *būti*). Z innymi sufiksami: *būstas* 'miejsce przebywania,

mieszkanie', *būstė* gw. 'pewien stan, sposób bycia' (*šventės būstė* 'świętowanie'), *būstinė* a. *būstynė* 'siedziba, miejsce stałego pobytu' (*Čia mano būstinė* 'Tu mieszkam', 'Tu moja siedziba').

čėpčius, *-iaus* daw. gw. 'czepiec, dawne kobiece nakrycie głowy z płótna, zawiązywane pod brodą, noszone przez mężatki' — zapoż. z pol. *czepiec*, *-pca*. War. *čėpčius*, *čāpčius*, z dysymilacją *č-č* > *š-č*: *šėpšius*, *šėpšis*, *šėpšius*. — Słabiej poświadczony jest zapoż. z błr. *čepéc* 'czepiec', mianowicie stlit. *čepėčius* (Bretkun).

čestavóti, *-ju*, *-jau* 1. stlit. 'czcić, szanować' (*Čestavoki tėvą ir motyną tavo, jei nori ilgai gyventi* MŽ 'Czcij ojca i matkę twą, jeśli chcesz długo żyć'), 2. daw. gw. 'częstować czym' — zapoż. ze stbłr. *čestvovatъ*, błr. *častavácъ*.

čiābuvis a. *čiabuvys* 'tubylec, stały mieszkanię jakiegoś miejsca, autochton', SD¹ «obywatel» (syn. *gyventojas*), SD «rodzić z tąd, tuteczny, indigena» (syn. *čiāgimis*). Złożenie adv. *čiā* 'tu' z dewerbalnym tematem *buv-ia-* 'bywały, bywalec' (zob. *buv-*). Paralela: *čiāgimis* s.v. *gimti*.

čirvas 1 p.a., *čirvas* 2, 4 p.a. 1. 'kolor w kartach, oznaczony czerwonymi serduszkami, czerwień, kier', 2. 'blin w kształcie serca', war. *čirva*, pl. *čirvos* (w obu znaczeniach) — zapoż. z błr. *čyrva* (por. ros. *čérvi* m. pl. 'kiery').

daiktaras SD¹ «dziełopisek, chronographus, historiographus» [błąd zam. *dziełopisek* 'historyk', SŁXVI] — przez degeminację z **daikt-taras*. Wyraz ten jest kalką złożenia pol. *dziejo-pisek* (XVI w.), z członem °*taras* w roli n. agt. substytuującego pol. °*pisek* (por. *taĩti*) oraz członem *daikt(ai)* ⇐ *dzieje* (zob. *dáiktas*).

dailidė 'cieśla, stolarz' — n. agt. utworzone neosufiksem *-idė* od sb. *dailė* 'rzemiosło' (zob. *dáilinti*). DP 'budownik, budowniczy, rzemieślnik, cieśla', SD «budownik, cieśla», *valdžia unt dailidžių* «budowniczego urząd» [dosł. 'zwierzchność nad cieślami'] (syn. *namų dailė*). War. *dailýdė*, *dailýdė*, *dailýdžia* 'cieśla'. — Neoosn. *dailid-*: *dailidėlė* SD¹ «ciesielczyk», *dailidystė* 'ciesiołka, rzemiosło ciesielskie', SD «ciesielstwo», *dailidiskas* 'ciesielski' (m.in. SD), *dailydžiukas* SD «ciesielczyk» (brak w LKŽ). Vb. denom. *dailidáuti* 'zajmować się ciesielstwem', *dailidžiauti* ts. — N. m. *Dailidės* 5x, *Dailidukas* 2x, *Dailidžiai*.

dangyti, *dangaũ*, *dangiaũ* 'okrywać, przykrywać, nakrywać, zasłaniać (twarz)' — iteratyw z suf. *-y-* i SO *dang-* od *deng-*, zob. *dengiũ*, *deĩgti*. Paralele: *rangyti* ⇐ *reĩgiũ*, *lankyti* ⇐ *lenkiũ*, *grándyti* ⇐ *gréndžiu*. — Nomina na SO *dang-*: *apdangà* 'nakrycie, okrycie; pokrycie, pokrywa' (⇒ *āpdangalas*

ts.), *atādanga* ‘odkrycie’, SD *atadunga* ts. (syn. *atadingimas*), *ažudangtė*: SD *ažudungtė burnos moterų* «zatyczka niewieścia» [‘welon’], *dangà* (zob.), *dañga* ‘ką, węgieł’, *dañgtis* 1. ‘pokrywa, wieko’, 2. ‘dach, strzecha’, 3. ‘obora’ (SD *šiaudų dungtis* «poszycie na domie» :: *padingiu šiaudais* «poszywam chałupę»), *dangùs* (zob.), *príedanga* ‘kryjówka’, *ùždanga* ‘kurtyna’. — St. o pokazuje również frq. na -sty-: *dangstýti*, *dángstyti* ‘okrywać, przykrywać, zakrywać; zatajać (przestępstwo)’, SD *apdungstau* «ochylam co, kogo» [‘ukrywam, zatajam’], *nudangstýti* ‘poodkrywać, pozdejmować pokrycia’, refl. *dangstýtis* ‘przykrywać się (np. kocem)’, DP ‘opponować; szczycić się’ [‘zasłaniać się tarczą’]. N.B. Osnowa *dangsty-* może być z pochodzenia apofonicznym causativum z suf. -y-, utworzonym od prs. intr. *diñgsta* ‘niknie, znika’, które uległo resegmentacji na *diñgst-a*. — Neoosn. *dangst-*: *dañgtis* 1. ‘pokrywa (wiadra)’, 2. ‘wieko (trumny)’, 3. ‘dach, strzecha’, 4. ‘tarcza’, DP ‘szczyt’ [‘tarcza’], war. *dañgštis*. — N. m. *Dankstýtė* 2x.

dangujėjis, -ji stlit. ‘będący w niebie, niebieski, niebiański’, np. *ant palink-sminimą tėvas dangujėjis duosti* PK ‘ku wszelakiemu pocieszeniu dawa Ociec niebieski’. *Angelai dangujėji* DP ‘Aniołowie niebiescy’. Przymiotnik utworzony od formy loc. sg. *dangùj*, *danguĩ* ‘w niebie, na niebie’ za pomocą neosuf. -ėjis, który wyabstrahowano w typie *dienojėjis* (zob.). — War. stlit. *dangujėsis* ‘niebieski’ (*Karaliau dangujėsis* MŽ ‘Królu niebieski’) zawiera na miejscu -jis zakończenie -sis. Wprowadzono je przez analogię do anaforyzowanych przymiotników typu *geràsis*⁴. — War. stlit. *dangùjis* ‘niebieski’ (*Rodyk mums tėvą dangujį* MŽ ‘Pokaż nam ojca niebieskiego’) jest dwuznaczny. Po pierwsze może on pochodzić z haplogicznego skrócenia formy *dangujėjis*. Po drugie może być derywatem fleksyjnym od loc. sg. *dangùj*.

daūgelis, -io 1. ‘mnóstwo, wiele, wielu’, *daūgelis iš mūsų* ‘wielu z nas’, *Terpu daugelio visokių atsiranda*, 2. ‘gromada’, SD «gromada» (syn. *minia*, *krūva*), *daugelis piktadėjų* SD «łotrowstwo», *daugelis šaknių* SD «korzenistość, copia radicum» [‘mnogość korzeni’, L.]. Jest to drw. na -elis od adv. *daūg* ‘wiele, dużo’ (por. suf. w *būrēlis* ‘gromadka’). *nedaūgelis*, -io ‘niewiele, niedużo, trochę’. — Różne formy przypadkowe tego rzeczownika uległy adverbializacji, por. *daūgely*, *daugely* ‘w kilku, gromadnie’, *daugelyse* a. *daugeliése* ‘w kilku mężczyzn (koszą żyto)’, war. *daugeliuōs* (por. *daugiese* ts.); *daugeliōse* ‘w kilka

⁴ Mniej prawdopodobna jest hipoteza Skardžiusa (1943: 66–67) o ‘kontaminacyjnej’ konstrukcji **dangujėjis* + *esās*, która miała zostać zinterpretowana jako *dangujė esās* ‘w niebie będący’.

kobiet (rwano len, śpiewano)'. — Apokopa *daūgelis* w znac. 'wiele, wielu' wytworzyła adv. *daūgel* 'dużo, wiele'.

dēlēti, *dēlēju*, *dēlējau* 'tak bić konia batem, że powstają krwawe pręgi na skórze', np. *Visas arklys sudelētas* 'Cały koń w pręgach'. Vb. denom. na -ēti od *dēlē* 'pijawka' (zob.). Znac. etym. 'robić tak jak pijawki albo to, co pijawki'.

dēstyti, *dēstau*, *dēsčiau* 'składać, wykladać, rozkładać, układać', przen. 'tłumaczyć, wyjaśniać; wykladać, mieć wykłady, nauczać' :: łot. *dēstīt*, -*stu*, -*īju* 'sadzić rośliny; dziać barć, drażyć drzewo na barć' — formacja frq. na -sty- od *dēti* (zob.). Trojaka metanaliza formy infinitiwu. Po pierwsze: *dēst-yti*, neoosn. *dēst-*, por. drw. *dēsčioti* 'układać, rozkładać, przekładać' (tu wchodzi w grę ewentualnie drw. na -čio- od neoosn. *dēs-*, zob. niżej), *dēsteleiti* 'dodać nieco (przyprawy); o kurach – nieść się przez pewien czas i przestać', *dēstinēti* 'po trochu, pomału kłaść, składać; mówić powoli' (⇒ *dēstinētojas* 'składacz, zecer w drukarni'). Nomina: *dēstis*, -*ies* f. 'zdarzenie' (por. *klostis* ← *klóstyti*), łot. *dēsts* 'roślina, sadzonka; inspekt'. — Po drugie: *dēsty-ti*, por. *dēstytojas* 'wykładowca' (por. *kūstytojas* ← *kūstyti*). — Po trzecie: **dēs-sty-ti*, neoosn. *dēs-*, por. *dēslēs* a. *dēslos* f. pl. 'jajowisko u kury', *dēsli* a. *dēsni* '(o kurze) nieśna, nośna, znosząca wiele jaj', sb. *dēsniš* 'prawo (natury)'. — Do adi. *dēsli* ⇒ *dēsli-i* należy vb. denom. *dēslioti* a. *dēslióti*, por. *Išsidēslijo vištos, nebededa. Tēvas po skatikā sudēsliójo pīnigus*.

diēdúok ptk. 'bodaj', m.in. SD — ze ściągnięcia często używanego zwrotu *Diē dúok!* 'Daj Boże!', to z *Diēve dúok!* ts. Zob. *diē*. Por. pol. *bodaj* < stpol. *bogdaj* 'niechby, oby, przynajmniej' ← *Bog daj* 'niech Bóg da'.

dienojējis, -*ji* stlit. 'dzienny', np. *Kurie est ant adynū kanonikiškū, taip naktyjējū, kaip ir dienojējū* DP 'Którzy bywają na godzinach Kanoniczych, tak nocnych jako i dziennych'. *Norite grašio dienojėjo be darbo* DP 'Żądacie grosza dziennego bez roboty'. Rekonstrukcja: **dienājēn-jis*, drw. z postpozytywnym zaimkiem 3 osoby od plit. formy loc. sg. **dejn-āj-ēn* 'w dniu', por. lit. *dien-oj-ė* do *dienà*. Forma loc. sg. zawiera postpozycję **ēn*, która rozszerzyła wcześniejszą formę locatiwu z odziedziczonym zakończeniem *-āj (por. łac. *Romae* 'w Rzymie', scs. *ročě* 'w ręce'). W podobny sposób powstała forma adess. sg., por. np. *šakái-pi* 'przy gałęzi' od loc. sg. **šakāj* :: *šakà*. — Reanaliza *dienoj-ėjis* dała początek neosufiksowi -*ejis*, zob. *dangujėjis*.

dōšyti, -*iju*, -*ijau* 1. 'dawać się we znaki, trapić', 2. 'zaczepiać, molestować dziewczęta' (*Bernas dōšija mergas*), refl. *dōšytis* a. *došytis* 1. 'szaleć, doka-

zywać – o dzieciach’, 2. ‘szaleć – o wichurze, o burzy’, 3. ‘ciężko pracować, harować’. Z innym suf. *dōšintis* ‘szaleć; ciężko pracować’, o krowie: ‘biegać się, latować się’. Czas. denominatywny od osnowy *doš- o nieustalonej filiacji.

dramb-: *dramba* ‘śląd wydeptany w zbożu’, *drambalaĩ* m. pl. ‘osad, męty, gąszcz (w płynie)’, *drambaliēnė* ‘słota, plucha’ (syn. *drabà*), *drambālius* ‘grubas, brzuchacz; dziecko umorusane’, *dramblė* ‘wielki brzuch’, *dramblỹs* 1. ‘człowiek ociężały, nieruchawy, grubas, brzuchacz’ (por. łot. *dramblis* ‘żarłok’), 2. ‘słoń, Elephas’. Wszystkie te wyrazy mają za osnowę neopwk. *dramb-*, który przedstawia drw. apofoniczny od *drimb-*, jak w prs. infig. *dri-m̃-ba* do *drĩbti* ‘padać, osuwać się, zwisać, stawać się ochlapłym, wątlwym, miękkim’. Paralele: *klamp-* ⇐ *klimp-* (s.v. *kliĩpti*), *kramt-* ⇐ *krimt-* (s.v. *kriĩsti*), *slamp-* ⇐ *slimp-* (s.v. *slėpti*).

drāpanos f. pl. ‘odzież, bielizna’, SD *velėju drapanas* «pierzę vel piorę chusty, lauo lintea». Z tym samym suf. -anā- i dźwięcznym wygłosem pwk.: *drābanas* ‘łachman’. Paralele: *gārbanos*, *strāzdanos*, *spūrganos*. Obok tego *drēpenos* f. pl. ‘znoszona odzież, łachmany; bielizna’ < *drap-enā- (por. suf. w *pjūvenos*, *sviltėnos*, *krėkenos*). Deverbativum od pb. *drep- / *drap- < pie. *drep- / *drop- ‘odciąć, uciąć, oderwać’, por. gr. δρέπω ‘zrywać, zbierać’, δρέπτω ts. Zob. też *dróbė*. — Drw. *aĩndrapanės* a. *aĩndrapanės* f. pl. ‘miesiąc-ka’, *aĩndrapaniai* m. pl. ts., *drapānės* f. pl. ts. (dosł. ‘to, co plami bieliznę’, por. *skarĩnės* ⇐ *skāros*).

duostė stlit. ‘dar’ (Katechizm Belarmina: *O duostes cielas* 52₂₀)⁵ — drw. od neoosn. *duost-*, wyabstrahowanej z *dúostyti* ‘dawać, rozdawać’, formacji frq. do *dúoti* (zob.). Paralele: *kaũstė* ⇐ *káustyti*, *klōstė* ⇐ *klóstyti*, *šluōstė* ⇐ *šlúostyti*. — Do *duost-* należą też vb. *dúost-elėti* ‘dać trochę, nieco, np. tytoniu’, *duost-urti* b.z.a. (*Duosturti ligoniui vaistą* ‘Dać choremu lekarstwo’).

ėjaũ ‘szedłem, poszedłem’ — forma prt. do prs. *einũ* (zob. *eĩti*). Z historycznego punktu widzenia jest to alternant apofoniczny na WSE *ėj-V*. — Neoosn. *ėj-*: *paėjėti*, *paėjũ*, *paėjėjau* ‘pójść’ (*Tu šalià paėjėk* ‘Ty pójdz obok, bokiem’), refl. *pasiėjėti*, ‘pójść, podejść kawałek drogi’, *prisiėjėti*: *Jau aš prisiėjėjau ik valiai* ‘Już ja się nachodziłem do woli’ (paralele: *panėšėti*, *pavėžėti*). — Nomina z *ėj-*: *apėjimas* SD «zasadzka, zasacka» (*darau kam apėjimũ* SD «zasadzam

⁵ Brak w LKŽ_{II} 876. — S. Ambrazas (1993: 44, przyp. 36) wywodzi *duoste* z atematycznej formy 3 os. prs. *dúosti* ‘daje’.

na kogo»), *atējēlis* ‘przybysz, przychodzić’, *atējīmas* ‘przyjście’, *atējūnas* daw. ‘przybysz’ (por. suf. w *bastūnas*, *klajūnas*), *atējuonīs*, *-iēs* ts.⁶, *ējējas* ‘piechur’, *ējīkas* ‘kto wytrwale chodzi piechotą, dobry piechur; chodziarz’, *ējīmas* ‘chód’ (*paskui ējīmas* SD¹ «naśladowanie», *tolin ējīmas* SD «postępek w czym»), *ējūnas* ‘wałęsa, włóczyki’, *ījējīmas* ‘wejście’, *išējīmas* ‘wyjście’, *išējēlis*, *-ē* b.z.a. ‘wychodźca, emigrant’, *išējūs* ‘kto często wychodzi, rzadko bywa w domu’, *péréja* ‘przejście, przełęcz’, *péréjūnas* ‘włóczęga, nicpoń’, *suējaĩ* adv. ‘oszczędnie, tyle ile się zużyje’, *suējūnai* m. pl. ‘przybysze, obcy’, *užējējas* DP ‘następca’, *užējīmas* SD «nadeście» (syn. *užēiga*).

ēkštūs, *-ī* 1. ‘wybredny w jedzeniu; niejadek; łasy, łakomy’, 2. ‘nieodporny (na zimno zimowe)’. Grupa *kš(t)* tłumaczy się perseweracyjną zmianą z **ks(t)*, zaś *-k-* jest spółgłoską wstawną. Rekonstrukcja **ēs-tūs*, drw. od neopwk. *ēs-* ⇐ *ēsti* ‘jeść, żreć’. Inne nomina utworzone od *ēs-* wymieniono s.v. *ēškà*. — Drw. *ēkštūmas* ‘wybredność’. Vb. denom. *ēkštauti* b.z.a. ‘być wybrednym’.

ēmīaũ ‘wziąłem’ — forma prt. do prs. *imũ* (zob. *iĩti*). Z opisowego punktu widzenia: forma supletywna. Z historycznego punktu widzenia: alternant apofoniczny na WSE *ēm-*, por. prs. *emũ* gw. ‘biorę’ s.v. *iĩti*. — Neoosn. *ēm-*: *suēmīmas* ‘aresztowanie’, *išēma* ‘wycięcie, wykrój; wgłębienie’. Cps. *medũ-ēmīs* ‘wybieranie miodu’, *torpā-ēmīs* ‘czas kopania torfu’, *torp-ēmỹs* ts.

ēškà 1. ‘żarcie, żer, pokarm dla zwierząt’, 2. ‘chęć do jedzenia, apetyt’ — drw. na *-kā-* od neopwk. *ēs-* ⇐ *ēsti* (zob.). Paralele: *dvēškà*, *saũskē*, *ỹžkēs*. — Neoosn. *ēšk-*: *ēškēna* ‘apetyt’, *ēškus*, *-ē* ‘kto często i dużo je’, *ēškūs* ‘żarłoczny’, *ēškuvienē* ‘dziewczyna o wielkim apetycie’. Por. łot. *ēška*, *ēškis* ‘żarłok; kłótlivy człowiek’. — Inne drw. od neopwk. *ēs-*: *ēšēna* ‘jedzenie; żarcie dla zwierząt’, *ēšnūs* ‘żarłoczny’ (por. suf. w *kalbnūs*, *nagnūs*), *ēštūvai* m. pl. ‘jasła’⁷, *ēštūvas* ‘żarłok’, *suēstīs* f. ‘nieszczęście’ (*Papuolē mergelei suēstīs* ‘Dziewczyne spotkało nieszczęście’ [urodziła dziecko]). Zob. też *ēkštūs*.

⁶ Problem stanowią warianty z samogłoską *a* na miejscu *ē* zwykłych form. Por. SD¹ <ataiuo> «przychodzić» oraz gw. *atajuonīs*, *-iēs* c. ‘przybysz’ obok *atajuōnīs*, *-ē* ts. Być może chodzi tu o pierwotne formacje **atejuo*, **atejuonīs*, z krótkowokalicznym allomorfem *ej-V*, jak np. w gw. *ejīmas*, *ejōkas*, *ejūkas* i *ejūte* (zob. wyżej). Możliwość zmiany *atej* na *ataj-* sugerują takie oboczności, jak *ataivīs* (stlit.) : *ateivīs* ‘przybysz’ i *ataiga* (stlit.) : *ateigà* ‘przyjście’. Por. też stlit. *atainīs* ‘przybysz’ wobec *ateinũ*.

⁷ Por. psł. **ēšli* f. pl. ‘jasła, żłób’ ⇐ **ēsti* ‘jeść, żreć’: scs. *jasli*, sch *jāsli*, słń. *jāsli*, ros. *jāsli*, stczes. *jěšli*, stpol. *jašli*.

fundameñtas ‘fundament’, DP ‘fundament, grunt’, SD «grunt, solum, fundamentum» (syn. *padas, pamatas*) — zapoż. z pol. *fundament*. War. gw. *pundameñtas, pundāmentas*. Z dysymilacją *n-m > ø-m*: *pudameñtas, pudāmentas*, też *pūda*⁸ (por. *aguonà* z **maguona*, *éndrè* z *néndrè*), później zmienione przez asymilację samogłoskową *a-e > e-e*: *pudemeñtas, pudēmentas*. — Drw. *pudamentinè* ‘wypitka z okazji położenia fundamentów’. — Ludowo-etymologiczna adideacja zapożyczenia do wyrazu *pādas* (m.in. ‘podwalina domu’) pociągnęła za sobą war. *padameñtas, pādamentas* 1. ‘fundament’, 2. ‘pierwsza belka spoczywająca na fundamencie’. — Nieregularną kontrakcją formy *padamentas* tłumaczy się war. stlit. *pamentas* (WP 195)⁸.

gābalas 1. ‘kawał, kawałek, bryła, część jakiejś masy, całości’, 2. ‘kawał drogi (do przebycia)’ :: łot. *gabals* ‘kawałek, sztuka; odległość, okolica; pora’. Z uwagi na to, że dołączenie suf. *-alas* nie pociąga za sobą apofonii *e ⇒ a*, nie można tu mówić o derywacji od pwk. *geb-* (*gebēti*). Raczej chodzi tu o powtórzenie w osnowie derywatu na *-alas* samogłoski *a* z podstawy werbalnej, tak jak np. w *pādažalas* ⇐ *padažyti*, *bařstalas* ⇐ *barstyti*. To skłania do przypuszczenia, że osnową sb. *gābalas* był czas. sekundarny typu **gabyti*, i że ten ostatni został wyparty przez *gabēti* ‘przenosić, przewozić, transportować, dostarczać’. Znacz. etym. ‘część przemieszczona z miejsca na miejsce, przedmiot dostarczony’ ⇒ ‘część jakiejś całości’. — War. *gābalis* 1. ‘kawał, kawałek (chleba, ryby, słoniny)’, 2. przen. ‘kawał drogi’. War. metatetyczny: *bāgalis* ‘wielki kawał czego’ (*Dešra viename bāgaly*, t.y. *luite* ‘Kiełbasa w jednym długim kawale’) < *gābalis*⁹. — Drw. *gabalinis cūkrus* ‘cukier w kostkach’ (dosł. ‘w kawałkach, pokawałkowany’). — Por. jeszcze *gabīžalas* gw. ‘kawał soli kamiennej odłupany ze słupka’, drw. na *-alas* od jakiegoś **gab-ižas* (por. *gāb-užas* ‘kawał, garść’). Bardzo rzadki suf. *-iž-* jest w zasadzie poświadczony tylko w hydronimii, por. n. rz. *Gabižius* a. *Gabižis*. Obok tego *-yž-*: n. rz. *Gu-mýža* (nazwę tę zestawiano z sb. *gūmulas*).

gabūs, -i 1. ‘zdolny, sprytny’, 2. ‘chciwy’ — przymiotnik odczasownikowy na SO do *geb-*, por. *sugebēti* ‘potrafić, zdołać, móc’ s.v. *gebēti*. Paralele: *našūs* ⇐ *nēšti*, *važūs* ⇐ *vēžti*. — Drw. *gabūmas* ‘zdolność, uzdolnienie’.

⁸ Tak w LKŽ_{IX} 293. Tymczasem J. Karaciejus, wydawca WP z 1995 r., na s. 283 podaje odczyt *ant Panumenta* (*ant Aslas*).

⁹ Por. *g-b < b-g* w *geřbti* < **bergti*, jak też *b-ž < ž-b* w *bližas* < *žlibas*.

galiūnas 'siłacz, mocarz', SD «mocarz, możny» — n. agt. na -ūnas od czas. *galiù*, *galėti* 'móc, zdołać'. Paralele: *klajūnas* ⇐ *klajóti*, *žiniūnas* ⇐ *žinóti*. — Z innymi formantami: *galiñčius* 'siłacz, mocarz' — z neosuf. jak w *gudriñčius* (por. *karšiñčius*), war. sonoryzowany: *galiñdžius* (*ntsʹ* > *ndžʹ*); *galiūgas* 'mocarz' — z suf. ruskiego pochodzenia, por. *žadnjúga*, *xitrjúga* (Otrębski 1965: 299).

gamtà 4 p.a. 1. 'przyroda, natura', 2. 'ród, pokrewieństwo; pochodzenie', 3. DP 'cnota' — formacja z suf. -tā- i SO *gam-* do *gem-* / *gim-* 'rodzić się, powstawać', zob. *gimti*. Paralelna budowa w *laktà* ⇐ *lekiù*; *naštà* ⇐ *nešù*; *piestà* (**paistà*) ⇐ *pìsti*. — Drw. *negamta* DP 'niecnota'. Neol. cps. *gamtā-mokslis* 'nauka przyrodnicza, przyrodoznawstwo', *gamtó-tyra* ts., *gamtó-vaizdis* 'kraj-obraz'.

garbstýti, *garbstaũ*, *garbsčiaũ* 1. 'czcić, wielbić, otaczać czcią', 2. 'wychwalać (nieboszczyka) nad grobem' (*Mirusi sūnų motina garbsto*), 3. 'złorzeczyć, przeklinać kogo' (*Jis toks žmogus, visi jį gařbsto*) — formacja frq. z suf. -sty- i SO *garb-* do *gerb-*, zob. *geřbti* 'szanować, czcić'. Paralele: *svarstýti* ⇐ *sveřti*, *tvárstýti* ⇐ *tvérti*. — Neoosn. *garbst-*: *garbstà* 'pochwała umarłego' (co do budowy por. *gabstà* ⇐ *gabstýti*, co do znaczenia por. *mastà* ⇐ *mastýti*), ⇒ vb. denom. *garbstavóti* 'wychwalać kogoś'.

gāšytis, *gāšjuos*, *gāšijaus* 'stroić się', *išsigāšyti* 'wystroić się' (*Jis išsigāšijo nuo galvos lig kojų* 'Wystroił się od stóp do głów') — zapewne zapoż. z ros. *gošít'sja* 'szykować się, przygotowywać się (do drogi, do podróży)'. War. *gāšintis*, *gašautis* b.z.a. — Drw. *gāšas* 'strój, elegancki ubiór', *gašývas* 'wystrojony, elegancki', *gašùs* 'strojny, piękny'.

gaūras 'włos na ciele' (w odróżnieniu od *pláukas* 'włos na głowie'), war. *gáuras* (3 p.a.), *kaūras*; pl. *gaurai* 'kudły, sierść psa, wilka, niedźwiedzia' :: łot. *gauri* m. pl. 'owłosienie łonowe'. Formalnie należy jako SO *gaur-* do pwk. *gur-*, zob. *gurti*, ale strona znaczeniowa tego zbliżenia wymaga jeszcze badania. Por. łot. *gaurs* 'pulchny', *gaura zeme* 'pulchna ziemia'. — Drw. *gaūrius* 'człowiek o mocno owłosionym ciele', *užgaurėtas* 'kędzierzawy, kudłaty (o owcy, o wełnie)', cps. *plauk-gaurỹs* (zob.). — Vb. denom. *gaurióti* a. *gaurioti* 1. 'kosić z wierzchu, nierówno, nieumiejętnie', 2. 'plewić z grubsza', 3. 'pleść głupstwa', *gaurúoti* 1. 'pokrywać się kudłami', 2. 'sunąć, pojawiać się - o chmurach kłębiastych', ⇒ *gaurúotas* 'kosmaty, kudłaty'. Neoosn. *gauruot-*: *gauruõčius* 'człowiek mocno owłosiony', *gauruotinė* 'skóra pokryta kudłatą sierścią, zwł. skóra niedźwiedzia', cps. *gaurúot-kiunkis* 1. 'kartofle gotowane

w łupinach i po przepołowieniu podane na stół', 2. 'gotowane w łupinach kartofle mieszane z grochem'. — N. m. *Gaūrē* 2x, *Gaurēliai*.

gedėti, *gedžiù* (3 os. *gēdi*, war. *gēda*, *gēdžia*), *gedėjau* 'żałować w myśli, tęsknić, odczuwać stratę, żal po zmarłym, tęsknić po drogiej osobie, opłakiwać; nosić żałobę, chodzić w żałobie', SD < *giedet* > «żałobę nosić», *apgedėti mīrusi* 'opłakiwać zmarłego'. Durativum na -ė/-i- do *gendù*, *gēsti* 'psuć się' (zob. *gēsti* I). Paralele: *kežėti*, *merėti*, *perėti*. — Drw. *gēdulas* a. *gedulỹs* 'żałoba', *gēdulas* adi. 'żałobny, pogrzebowy', DP 'żałosny, żałobny' (⇒ *gedulīngas* 'żałosny, żałobny', SD «pogrzebny; żałobę noszący; żałobny»), *giesmė gedula* SD «pogrzebna piosnka», *geduli rūbai* SD pl. «żałoba, ubior żałobny», *gedūlis* 'żałobnik'. — Neoosn. *gedėj-*: *gedėjimas* 'żałoba', SD «żałoba, ceremonia po śmierci» (por. *stenėjimas* ⇐ *stenėjau*, *judėjimas* ⇐ *judėjau*).

giñklas 1. n. act. stlit. 'obrona', SD *apginklas* «obrona», 2. n. agt. stlit. 'obrońca', 3. n. instr. 'oręż, broń' (też pl. *giñklai*, *ginklai*). Z pb. **gin-tla-* < pie. **g^{uh}n-tlo-* (pwk. **g^{uh}en-* 'bić, razić'), zob. *ginti*, *genėti*. — Formacja pokrewna psł. **žėdlo* < pbsł. **gin-dla-* n. 'narząd kłujący owadów; kolec, cierń', por. scs. *žėlo* 'κέντρον', słń. *žėlo*, ros. *žálo*, czes. gw. *žádlo*, pol. *żądło* (gw. *żądło żelazne sierpa*, 'półokrągły nóż do żęcia'). — Drw. *begiñklis*, -ė 'bezbronny, nieuzbrojony', *apginklė* SD «twierdza» (syn. *pilis*), ⇒ *apginklus* SD «obronny, warowny», *miestelis apginklus* SD «miasteczko obronne, castellum».

gizēlis, -io 1. 'czeladnik w warsztacie rzemieślniczym, pomocnik majstra; pomocnik kowala; pomocnik młynarza; pomocnik kupca, subiekt, ekspedient w sklepie', 2. 'człowiek nie umiejący usiedzieć spokojnie na miejscu, wiercipięta' — zapoż. z pol. przest. *gizel*, *giezel* lub wprost z niem. *Geselle*. — Drw. wsteczne: 1. *gizas*: *Malūne būdavo už giza*, 2. *gižas*: *Kur amatninkas, ten ir gižas. Ejo su šešiais gižais, trobas dirbdamas*.

glámžyti, *glamžyti* 'miać, gnieść, miętosić; zsuwać, spychać (do kupy), stulać, otulać; trzeć (bieliznę na tarce), prać; ścisnąć kogo, brać w objęcia'. Patrząc synchronicznie, jest to iteratyw do *glemžiù* (zob. *glemžti*), podobny do *kamšyti* ⇐ *kemšù*, *varžyti* ⇐ *veržiù*. Diachronicznie zaś jest to kauzatyw do intr. **glenžu* 'tracić sztywność, mięknać' ⇐ *glež-* (zob. *glèžti*), znacz. etym. 'sprawiać, że coś traci sztywność'. — **glámzdyti** 'miać, gnieść' — formacja frq. na -sty- do *glamž-*: **glamžstyti* > **glamsstyti* (degeminacja) > **glamstyti* > **glamzdyti* (sonoryzacja *m-st* > *m-zd*, por. *drumstyti* > *drumzdýti*). Akut wtórny, podobnie jak w *glámžyti*.

glėbỹs 4 p.a. 1. 'objęcie, ramiona obejmujące, trzymające w uścisku' (*Jis mano glėbyjė numirė* 'Umarł w moich ramionach'), 2. 'naręcze, płast (siana, słomy), zbity w kształcie poduszki', SD *glėbỹs šiėno* «wiecheć siana», 3. 'dziecko' (*Merga su glėbiu* 'Dziewczyna z dzieckiem'. *Trijų glėbių mama* 'Mama trojga dzieci'), 4. 'grupa, gromada', 5. 'odstęp między rączkami kosy'. War. *glėbis*. Konkretyzowane nomen actionis do *glėbti* 'obejmować ramionami' (zob.). — Drw. *glėbia-darỹs* 'ten, kto zbija siano w naręcza, w płasty'.

godóti, -ju, -jau 1. 'myśleć, starając się coś sobie przypomnieć', 2. 'rozmyślać, rozważać', 3. 'żałować kogo, współczuć komu', 4. 'troszczyć się (o rodziców), szanować', *pagodóti* 'współczuć, okazywać współczucie, żałować' (*Sotus alkanam nepagódo*). Starsza formacja prs.: *godau* SD «rokuie [syn. *mųstau*]; rozmyślam się, namyślam się [syn. *susimųstau*]», *godau apie ką* SD «radzę o kim»¹⁰. Odpowiednik łot. *gādāt*, -āju 'myśleć, zastanawiać się; troszczyć się, starać się o co'. Refl. *atsigodóti* 'przypomnieć sobie kogoś; przypomnieć sobie, którą drogą pójść' :: łot. *atgādāties* 'przypomnieć sobie'; *dasi-godau* SD «domyślam się czego» (syn. *įspėju*, *numanau*, *supruntu*), *prasigodóti* 'nabyć, kupić sobie'. — Sporne. Wcześniej było uważane za zapożyczenie ze słow. *gadati*. Zob. też *gōsti*. — Drw. *nuogodus* SD «rayca, radny Pan». — Neoosn. *godo-*: *godotojas* SD «radziciel» (syn. *sumanytojas*), *dasigodotinai* SD adv. «domyślnie» (syn. *įspėtinai*), *dasigodotojas* SD «domyślnacz». — Neoosn. *godoj-*: *dasigodojamas* SD «domyślny» (syn. *įspėjamas*, *įspėtinas*), *dasigod[oj]i-mas* SD «domysł, dorozumienie się».

gōrgelis, -ė 'pijak', z dysymilacji *r-r > r-l* w **gor-geris*. Jest to złożenie tautologiczne o członach apofonicznie zróżnicowanych, por. tematy *gor-* oraz *ger-* s.v. *gėrti*. Model zrealizowany w takich złożeniach, jak *māg-mogis*, *māž-možis* i *skān-skonis*, kazałby oczekiwać raczej †*ger-goris* niż **gor-geris*. Por. jednak *žōl-žalias*, gdzie SW *žol-* koresponduje z *gor-*.

gōsti, *gostù* (**god-stu*), *godaũ*, por. *atgōsti* 'odwyknąć, odzwyczaić się', refl. *atsigōsti* 1. 'oprzytomnieć, ocknąć się, przyjść do siebie', 2. 'przypomnieć sobie' (*Žiūriu ir neatsigostù*), 'uświadomić sobie', *susigōsti* 'zorientować się' (*Po valandėlės susigodo, bet jau buvo per vėlu*). Formacja **god-stu* jest praesens inchoatywnym do czas. *godóti* m.in. 'przypominać sobie, domyślać się'.

gramnỹčios a. *gramnýčios* f. pl. daw. gw. 'święto Matki Boskiej Gromnicznej (2.II.)' — zapoż. z pol. *Gromnice* f. pl. (*na Gromnice, o Gromnicach*).

¹⁰ Brak wymienionych form SD w LKŽ_{III} 475.

War. z dysymilacją *mn* > *bn*: *Grabnỹčios*, *-ỹčios*. — *gramnyčią* a. *gramnỹčia* ‘świeca woskowa, poświęcona w święto Matki Boskiej Gromnicznej’ — zapoż. z pol. *gromnica*. War. *grabnyčią*, *-ỹčia*.

grinčią 2 p.a. gw. 1. ‘chałupa, chata wiejska’, 2. ‘gorsza, czarna izba w (kurnej) chacie’ — synkopowana postać wyrazu *grinyčią* (2 p.a.), który został zapożyczony ze strus. *gridīnica* ‘izba przeznaczona dla czeladzi’. Por. SD *grinyčia* «izba czarna, hypocaustum». War. *grỹnyčia*, *grinčia*. — Drw. *grinčiška troba* b.z.a. ‘kurna chata’, *grintelė* b.z.a. ‘mała chata, chatka’, cps. *grinč-pečis* ‘piec chlebowy’ (dosł. ‘piec stojący w czarnej izbie’).

grūdas ‘ziarno’: *avižōs grūdas* ‘ziarno owsa’, zwykle pl. *grūdaĩ* 3 p.a. ‘ziarno, zboże’. Odpowiada wsch.-łot. *grūds* ‘ziarno’ (łot. liter. *graūds* ts.). Rzeczownik wytworzony na podstawie bałtyckiego czas. **griāud-* :: **grūd-* ‘tłuc, ubijać w stępie a. mózdzierzu’, zob. *grūdu*, *grūsti*. — Cps. *grūd-galiaĩ* m. pl. ‘poślad’ (por. *gālas*), *pipīr-grūdis* ‘ziarnko pieprzu’ (por. *pipīras*), *žiēm-grūdžiai* m. pl. ‘ozimina’ (por. *žiemā*).

grūmdyti, *grūmdau*, *grūmdžiau* 1. ‘gnieść, miętosić, wpychać (aby więcej weszło do worka), tłoczyć’, 2. ‘prac trąć w rękę’, 3. ‘ostrzyć (siekierę)’ :: łot. *grumdīt* ‘pchać, trącać, odpychać’ (ob. *grumīt* ts.); *atgrūmdyti* ‘zmiękczyć (wymię)’, *sugrūmdyti* ‘wtłoczyć do worka, do pomieszczenia’. Refl. *grūmdytis* ‘popychać się, szturchać się’. Intensivum na *-dyti* do *grūmti*. Paralele na SZ: *stūmdyti* ⇐ *stūmti*, *mūmdyti* ⇐ *mūmti*, *pūldyti* ⇐ *pūlti*. — Neoosn. *grumdy-*: *grumdỹklė* ‘niecka do zamaczania bielizny, do prania’, *grumdỹnė* ‘tarka do prania’.

gudrūs, *-ĩ* ‘przebiegły, sprytny, chytry’ — z odnowienia starszej formacji *gūdras* ts. :: łot. *gudrs* ‘mądry, rozsądny’ < pb. **gud-ra-*, prymarne adi. vb. od SZ *gud-*, por. *gundū*, *gūsti* ‘wprawiać się w czym’. Paralele: *sūkras* (*sukrūs*) ⇐ *sūkti*; *mīšras* (*mišrūs*) ⇐ *mīšti*; *stīpras* (*stiprūs*) ⇐ *stīpti*. — Drw. *gudréiva* c. ‘mądrala, mędrak’, *gudruōlis* ‘mądrala, spryciarz’. Vb. denom. *gudráuti* ‘mądrzyć się, mędrkować’.

gulščias, *-à* ‘leżący, poziomy, pochyły’, SD «padający na twarz» < **gulst-ias*. War. z insercją *k*: *gulķščias*. Drw. *gulščiuikas* ‘poziomnica, przyrząd do ustalania poziomego położenia’. Z innymi sufiksami: *gulst-inas* a. *gulst-inis* ‘poziomy’. Są to formacje urobione od neoosn. *gulst-*, pochodzącej z reanalizy vb. frq. **gulstyti* do *gūlti* (zob.). Paralele: *klūpsčias* ⇐ **klupstyti*, *kniūpsčias* ⇐ **kniūpstyti*. Czasownik lit. **gul-sty-* był odpowiednikiem łot. *gulstītiēs* ‘często się kłaść, polegiwać, zasypiać, leniuchować’, *luopus gulstīt* ‘pozwalać bydłu leżeć na pastwisku’. Por. łotewską neoosn. *gulst-*: *gulstavāt*

‘spać o niezwykłych porach; zmieniać jedno posłanie na drugie’ (por. lit. prt. *kùrstavo* od *kùrst-auti* $\Leftarrow$ *kùrstyti* :: *kùrti*).

gũmbas 1. ‘guz, brodawka, narośl na łodydze, na pniu drzewa, sęk, brodawka na ogórku’ (por. też *gũmbą dúoti* ‘pokazać figę’), 2. SD <užuolins *gumbas*> «galas» [‘narośl na liściach dębu, dębianka’, SŁXVI], 3. ‘bulwa, zgrubiała część podziemnej łodygi (kartofla, buraka)’, 4. ‘guz na ciele ludzkim lub zwierzęcym; wrzód’, 5. SD «gruczoły» (syn. *norikaulis*), 6. ‘ból brzucha, kolka’, 7. ‘ból macicy’, 8. ‘przepuklina’, 9. ‘niedomaganie śledziony’. Jest to drw. od neopwk. *gumb-*, który został wyabstrahowany z prs. infig. *gũmba* do *gùbti*, *išgùbti* (zob.). Znacz. etym. ‘wypukłość, wyrzuczenie’. Odpowiednik łot. *gũmba* ‘wrzód; wzniesienie, kupa’. — Drw. *gumbìnē* 1. ‘sękaty kij’, 2. ‘zapiecek’, 3. ‘spizarnia’, *gumbúotas* ‘pokryty sękami, guzami, wrzodami, węzłami (o nici)’, SD «gruczołowaty» (syn. *norikaulotas*). Cps. *gumba-nósis*, -ē ‘kto ma guzowaty nos’, *gumba-snāpis*, -ē ‘z guzowatym dziobem (o gęsi)’. Vb. denom. *gũmbti*, *gũmbsta*, *gũmbo* 1. ‘rosnąć, powiększać się – o guzie, o bulwie’, 2. ‘nabierać ciała – o dziecku’. — Inne drw. od *gumb-*: *gumbr̥ys* ‘część jarzma wokół szyi wołu; to, w czym osadzony jest ster na tratwie’, *gũmburas* ‘guz, wypukłość’, *gumbūtis* m. bot. ‘pięciornik kurze ziele, *Potentilla erecta*’.

guniōti, -ju, -jau ‘gonić, pędzać, pobudzać, zmuszać do biegania’ — iteratyw na -iōti od SZ *gin-* / *gun-* ‘gnać, pędzić’ < pie. **g^{uh}ŋ-* (SE **g^{uh}en-*, odpowiedniki ie. s.v. *genēti*)¹¹. Alternatywny refleks SZ *gin-* widać w iter. *giniōti* ‘rozpędzać, rozganiać’ (zob. *giñti*). — SZ *gun-* też w scs. *gūnati* ‘gnać, pędzić’ < psł. **gūn-ā-*. Z pochodzenia jest to iteratywny inf. do prs. *ženq* (zob. *genēti*). — Drw. *pagunikis*, -ikē ‘chłopiec / dziewczyna na posyłki’. — Czy tu należą n. m. *Gūniai*, *Paguniaĩ*?

gúoba (1, 2, 4 p.a.) 1. ‘wiąz, *Ulmus*’, 2. ‘rusztowanie do suszenia siana’. War. dzukski *gúobas*. Odpowiednik łot. *guôba*. Bez dobrej etymologii. Dotychczasowe porównanie z pol. gw. *gab* ‘wiąz’ odpada w świetle wyvodu psł. **grabrū* > prapol. **grabr* > **gabr* > *gab* (por. Boryś 2005, 176). Zob. też *gùlba*. — N. m. *Guobaĩ*, *Guôbē*, *Guobīniai*, *Guôbos*, *Paguobỹs*. N. rz. *Gúoba*, *Gúobuva*, *Guopỹs* (z synkopowania **Guopupỹs* < **Guob-upỹs*).

imt-, neosnowa wyabstrahowana z ptc. prt. pass. *iñtas* ‘wzięty’. Drw. *iñčios* f. pl. ‘zapasy’, *imtinaĩ* adv. ‘włącznie’, *imtyñēs* f. pl. ‘zapasy’ (DP

¹¹ N.B. Nie należy tu *gūnyti*, -iju, -ijau ‘gonić, ganiać, pędzać (bydło, świnie)’, ponieważ jest to wariant do *gònyti*, -iju, -ijau — czasownika zapożyczonego z pol. *gonić* (substytucja ù w miejsce obcej samogłoski ò).

imtynių éjo ‘za pasy’), *imtinỹs* ‘jeniec, żołnierz wzięty do niewoli’ (por. strus. *jatīcī*, stpol. *jęciec*, -*tca*, czes. *jatec*, -*tce* < psł. **ętičī* < **imtika-*, znacz. etym. ‘pojmany’), *priiṁtinas* ‘do przyjęcia, annehmbar’, *nepriiṁtinas* ‘będący nie do przyjęcia, niedopuszczalny’ (por. cs. *prijētīnŭ* ‘δεκτός’, ros. *prijátnyj* ‘przyjemny’), *priiṁčius* ‘zięć przyjęty do domu teściów’ (por. *užkurỹs*), *priiṁtinis*, -*ė* stlit. ‘usynowiony’, DK ‘(o Bogu) który usynawia, traktuje jak synów’, sb. *priiṁtīnis*, -*ė* 1. ‘dziecko usynowione, adoptowane’, 2. ‘ten, kto usynawia, adoptuje’, 3. ‘ktoś przyjęty do domu, np. służący’, *priiṁtūvės* f. pl. ‘obrzęd przyjmowania panny młodej w domu pana młodego’.

įnagis, -*io* ‘narzędzie, przyrząd, instrument, broń’, war. *įnagė*, *įnagė* — drw. od *nagaĩ* ‘palce’, *į nagūs imti* ‘ująć w palce’. Znacz. etym. ‘to, co bierze się do ręki’, por. zdanie *Ką naguose turiu, bus įnagis — pagalys, vėzdas, virvė, kirvis, botagas. Pasiimk įnagį nuo šunų*. Paralela: *įrankis* ⇐ *rankà*. Por. jeszcze *įnagūs* ‘sprawny w palcach, zręczny w robocie’. — Drw. *įnagininkas* ling. ‘narzędnik, instrumentalis’.

įrankis, -*io* ‘narzędzie, przyrząd’ (por. łot. *īeruōcis* ts.), *dārbo įrankiai* pl. ‘narzędzia pracy’ — drw. od *rankà* ‘ręka’, *į rankàs paiṁti* ‘wziąć w ręce’. Znacz. etym. ‘to, co bierze się do ręki’. Paralela: *įnagis* :: *nagaĩ*.

įstrižas, -*à* 3 p.a. ‘ukośny, skośny’, *įstrižaĩ* adv. ‘na ukos, z ukosa; po przekątnej’. Osnowa *striž-* jest wariantem *strig-* w rzadkim *įstrigas*, *įstrigaĩ*, należy więc ostatecznie do czas. *strigti* ‘tkwić, utkwić’ (zob.). Por. oboczność *ž/g* w wypadku *atlėžti* :: *atlėgti*. — Drw. *įstrižaĩnė* ‘przekątna’.

įšnara ‘zrzuciona skóra (żmii, węża, raka)’ — konkretyzowane abstractum na SO *nar-* do *ner-*, por. vb. cps. *iš-si-nėrti* ‘zrzucić skórę’ (zob. *nėrti*). Paralele: *skarà* ⇐ *skėrti*, *lakà* ⇐ *lėkti*, *várža* ⇐ *veřžti*. — N. rz. *Įšnara*, n. jez. *Įšnaraĩ*.

įvedýbos f. pl. ‘obrzęd wprowadzenia do kościoła kobiety po ślubie albo po urodzeniu dziecka dla uzyskania błogosławieństwa’ — formacja z suf. -*ibā-* od vb. cps. *įvėsti* ‘wprowadzić’. Por. *vedýbos* ‘ślub’ ⇐ *vėsti*. — Gwarowym synonimem wymienionego wyrazu są **įvadýnos** f. pl. Wobec braku czasownika *įvadyti* (por. łot. *vadīt* ‘prowadzać, towarzyszyć komu’, słow. *voditi* ‘wodzić, prowadzić’) wypada *įvadýnos* ująć jako formację denominalną, urobioną suf. -*yn-* od neoosn. *įvad-* ‘wprowadzenie’, jak w *įvada*, *įvadaĩ*, *įvadas* (zob. *vadà*). Wzorem derywacyjnym mógł tu być stosunek *krikštýnos* ‘chrzciny’ :: *krikštas* ‘chrzest’.

įvoda 1. ‘pokusa’, 2. ‘rurociąg, wodociąg’, 3. ‘sądowe wprowadzenie gospodarza na przysądzoną mu ziemię’ — drw. od vb. cps. *įvėsti* ‘wprowadzić’,

z *vod-* < **vād-* jako alternantem apofonicznym (WSO) do *ved-*, zob. *vèsti*. Z innymi suf.: *īvodas* ‘wprowadzenie zwłok do kościoła’, *īvodē* a. *īvodē* ‘część łąki zachodząca w las lub między pola’.

ỹžkēs f. pl. ‘łupiny orzecha’ — formacja z suf. *-k-* od *yž-*, tj. wzdłużonego SZ do *īžti* m.in. ‘łupać się’ (zob.). Por. sufiks wyrazów *saũskē*, *ėskā*, *vepskā*, *pleiškis*.

kalbokē SD «trepka» [‘pantofel z drewnianą podeszwą’], *kalbokēs* SD f. pl. «patynka, patynki» [‘lekkie obuwie, sandał’, SŁXVI]. Gdzie indziej nie znane. Osnowa *kalb-* zapewne onomatopeiczna (np. o odgłosie wydawanym przez trepy).

kartā 4 p.a. 1. ‘warstwa (cienka, gruba)’, 2. ‘kora’, 3. ‘sznur (korali)’, 4. ‘zmiana bielizny, ubrania; całe ubranie’, 5. ‘rocznik’ (*Iš visų kartų žmonių ims rekrūtus*), 6. ‘pokolenie, ród’, 7. ‘czas’ (*Užeis toki kartā, kad nebebus karų*), 8. ‘raz’ (*keliom̃s kartom̃s* adv. ‘parę razy’), 9. ‘rodzaj, gatunek, np. mąki’. Odpowiednik łot. *kārta* ‘warstwa, rząd, następstwo, kolejność; warstwa społeczna, stan’. Nomen prymarne z suf. *-ā-* i na SO *kart-* do *kert-*, zob. *kiṛsti*. Znacz. etym. n. act. ‘cięcie’ ⇒ ‘to, co odcięto, oddzielono’. Paralele apofoniczne: *dangā* ⇐ *dengiū*, *lakā* ⇐ *lekiū*, *vārža* ⇐ *veržiū*.

kātulti, *kātulu*, *kātulau* ‘łaskotać, dotykać lekko w sposób podrażniający, drapać lekko skórę, łechtać, muskać’, DP ‘łeskać’, SD¹ *katulu* «łachcę, łachtam» [‘drażnić, łaskotać, głaskać’, SŁXVI] — formacja deminutywna z suf. *-ulti* od osnowy *kat-*, która pochodzi chyba od interiekcji. Paralele: *švėp-ulti* ‘gadać, puszczać pogłoski’, *võb-ulti* ‘wolno żuć, ciamkać jak bez zębów’. Obok tego formacja dewerbalna: *dirb-ulti* ‘robić po trosze, dłubać w czym’ ⇐ *dirbti*. — Drw. postwerbalne: *kātulas* a. *katulys* ‘łechtanie, łaskotki’. — Jęz. literacki daje pierwszeństwo formacji na *-uliuoti*: *kātuliuoti* ‘łaskotać’. — Syn. *kačiōti*, *-ju*, *-jau* ‘łaskotać, głaskać’ nawiązuje w niejasny sposób do czas. *kačiōti* ‘szukać myszy - o kocie; szukać pożyczki’ (por. *katē* ‘kot, kotka’), *prisikačiōti* ‘nazbierać sobie, np. grzybów’. Zob. też *kutėnti*.

°*kird-*: *pakirsti*, *-kirstu*, *-kirdau* ‘budzić się, ocykać się’ (war. *pakiṛsti*). Caus. *kirdyti* ‘budzić’, *pakirdyti* ‘obudzić’, *pakirdžiu* SD «przebudzam kogo», war. *kirdinti* ‘budzić’. Nomen: *sánkirdis* 1. ‘ogólne budzenie się, wstawanie’ (por. *sángūlis*), 2. ‘niepokoje, ruchawka’. Nie dość jasne. Dotąd *kird-* było łączone ze stpr. *kirdīt* ‘słyszeć’ oraz stlit. refleksami SE *kerd-*, zob. Fraenkel, LEW 221 (s.v. *kaṛdas*). — SE *kerd-*: stlit. *kersti*, *kerdžiu*, *kerdžiau* ‘rozgłaszać, szerzyć wiadomości’ (LKŽ odtwarza intonację: *kérsti*), por. *apkerst ir skelbt*

DP ‘roznosić i sławić’, *kerdžia ir kitiemus apreiškia* DP ‘roznoszą i inszym objawiają’, *apkerdžiu* MŽ ‘głoszę, rozgłaszam’. — SO *kard-*: *kařdas* ‘odgłos, echo’, *prařkardas* 1. ‘wiadomość’ (*Duok tik prařkardą!* ‘Daj tylko wiadomość!’), 2. ‘odgłos, echo’. Dotego war. s- mobile: *skařdas* ‘echo’.

klèkti, *klenkù*, *klekaũ* 1. ‘ścinać się – o galarecie, krzepnąć – o krwi, zsiadać się – o mleku’, *priklèkti* ‘gruzłowacieć, zwykle o mące, która pod wpływem wilgoci zbija się w grudki, gruzełki’, *suklèkti* ‘zapaść się – o niewyrośniętym, niedopieczonym cieście, chlebie, o zakalcu; zakrzepnąć – o krwi; zbić się w gruzły – o ziemi, o mące’, *užklèkti* ‘zatkać się – o szyjce naczynia, butelki’. Od interi. *klèkt*, opisującej opadanie na siedzenie, por. *Klèkt ir atsisèdo*. *Klèkt, klèkt susèdo mergos*. *Jis tik klekt ir atsisèdo į mano kėdę*. War. *klèks*: *Klèks ir atsisèdo*. — Drw. *suklekėti* ‘ścinać się, krzepnąć, zsiadać się’, nomina: *klėkis* ‘zakalec’, *klėkšas* ‘zakalcowate ciasto’. — SO *klak-*: *klaksóti* ‘leżeć nieruchomo, będąc zesztyniałym – o trupie; stać – o rozlanej wodzie’, war. *kleksóti*. Paralele: *kanksóti* ⇐ *kenkiù*, *vampsóti* ⇐ *vempù*.

kniùbti, *kniumbù*, *kniubaũ* 1. ‘potykać się, upadać, padać na kolana’, 2. ‘pochylać się, zwieszać się – o kłosach’, 3. ‘grzęznąć, zapadać się’, *parkniùbti* ‘przewrócić się i upaść na twarz’, *sukniùbti* m.in. ‘wylec, zbić się w kłęby – o zbożu po deszczu; zapaść się – o chacie’. War. *kniup-*: *kniùpti*, *kniumpù*, *kniupaũ*. Czasownik ten pochodzi od wykrzyknika opisującego nagły upadek, przewrócenie się, por. *kniùbt*, *kniùpt*, *kniubùkš*, *kniubùkšt*. Por. syn. *klùpti*. — Drw. *kniúbsoti* a. *kniúpsoti* dur. stanu ‘leżeć twarzą do ziemi, leżeć na brzuchu’, SD <*kniupsau*> «nalegam komu» [‘domagać się, natarczywie żądać’, SŁXVI], syn. *knybau*; *sukniubdyti* caus. ‘powalić (zboże) – o deszczu’. Nomina: *kniùbas* ‘zagięty w dół’, *kniúbsčias* a. *kniúpsčias*, -ià ‘leżący twarzą do ziemi; leżący na brzuchu’, SD <*kniupscias*> «padający na twarz» (syn. *gulsčias*). Cps. *kniuba-nōsis* a. -*nōsis*, -ė ‘ktoś z nosem w dół zakrzywionym’. — Obok tego war. bez palatalizacji: *knùpti*, *knumpù*, *knupaũ* 1. ‘potykać się, padać na kolana, klękać’, 2. ‘pochylać się, zwieszać się – o kłosach’ (rzadziej *knùbti*, *knumbù*, *knubaũ* ts.), *knùptelėti* ‘potknąć się’, *knùpti*, -*au*, -*ojau* ‘klęczeć; leżeć twarzą do ziemi’.

krājus, -*aus* 1. ‘zrobiona z łyka obręcz sita’, 2. ‘podbicie stopy, część buta otaczająca podbicie stopy’ — formacja z suf. -*u-* i SO *kraj-V* do pwk. *krej-V* / *krij-V*, o czym szerzej s.v. *krýtis*¹². Paralele: *bajùs* :: *bijaũ*, *gajùs* :: *gijaũ*, *rajùs* ::

¹² Mylna jest glosa w LKŽ_{VI} 405 s.v. *krājus*, wskazująca na zapożyczenie wyrazu pol. *kraj*.

rijaũ. — Tu też *krējis* gw. ‘wyplecione z drutu sito do wytrząsania kłosów w młockarni dawnego typu’ — ze zmiany **krājis* (por. *sejõnas* < *sajõnas*, *dvejì* < **dvajì*). Od tego vb. denom. *krejùoti*, *pérkrejuoti* ‘przesiać, przesiewać’.

krámsčioti, -ju, -jau ‘chrupać’ — drw. na -čioti od SO *krams-* do neo-pwk. *krims-*, wyabstrahowanego z inf. *kriṃsti* ‘gryźć coś twardego’ (zob.). Paralele: *mąs-* ⇐ *mīs-* (*mąstýti*), *ląs-* ⇐ *līs-* (*ląstà*). Z innymi suf.: *kramsėti* ‘głośno gryźć, chrupać’, *kramsnóti* ‘gryźć, żuć’, łot. *krāmstīt* ‘chwytac zębami – o koniu; kraść’. Nomina od *krams-*: *kramslē* a. *kramslýs* ‘chrząstka w uchu, nosie, gardle; płatek ucha’, *kramstus* ‘żarłoczny’, SD *krumstus* «kąsający», *kramstūkas* ‘ogryzek’. Do *kramslē*, *kramslýs* należą sonoryzowane dublety *kramzlē*, *kramzlýs* ‘chrząstka’ (*m-z-l* z *m-s-l*, por. *drumzlēs* z **drumslēs*). — Z uwagi na izolowany charakter postaci *krems-* / *kremz-* trzeba formy *kremzlē* (liter.) i *kremslē* ‘chrząstka’ oznaczyć jako warianty do *kramzlē*, *kramslē* (por. *pašlemēkas* ob. *pašlamēkas*). — Wtórne *e* też w stpr. **gremslē*, pis. < *gremslē* > EV ‘chrząstka w nosie, Nasezule’, czyt. [gremzlə]. Udźwięcznienie *kr* > *gr* jak w lit. *griėti* < *kriėti*, *grýtis* < *krytis*.

kramtýti, *kramtaũ*, *kramčiaũ* ‘gryźć, żuć’, DP ‘kąsać’, SD *krumtau* «kąsam», *apkrumtau* «nakęsuie» :: łot. *kraṃtīt* ‘po trosze gryźć, kąsać’ — iterativum na SO *kramt-* do *kremt-*, zob. *kremtū*, *kriṃsti*. Paralele: *bradýti* ⇐ *bredū*, *kratýti* ⇐ *krečiū*, *tampýti* ⇐ *tempiū*. Z innym suf. *krámčioti* ‘gryźć, przeżuwać’ (natomiast *krámsčioti* ‘chrupać’ jest drw. od neo-pwk. *krams-*, zob. wyżej). — Nomina: *kraṃtomoji gumà* ‘guma do żucia’, *kramtūs* ‘kąsający (pies), kąśliwy (człowiek)’, SD «uszczypliwy» (syn. *gnaibus*).

krap-. Następujące formy werbalne są oparte na interi. *kràp* – o powolnym ruchu nóg; o chwyceniu jakiegoś przedmiotu, *kràpt* – o uchwyceniu, *kràpšt* – o powolnym ruchu nóg: 1. *krapénti* ‘iść z trudem, powoli (o starcu)’, 2. *krapinti* ‘iść chwiejnym, niepewnym krokiem; iść po omacku’, 3. *krapinėti*, -ju, -jau ‘iść drobnym, chwiejnym krokiem (o starcu, o dziecku), iść pochylonym; iść po ciemku, po omacku’, 4. *krapóti*, -ju, -jau ‘zaczynać (np. czytać), robić coś po trosze’, 5. *krapúoti* ‘iść chwiejnym krokiem (o pijanym)’, 6. *krapėti*, *krapū*, *krapėjau* ‘iść w ślad za kimś’. — Nomen: *krapālius*, -ė ‘idący po omacku, niepewnym krokiem’, ⇒ vb. denom. *krapalióti*, -ju, -jau ‘stać niepewnie, słaniać się; chodzić po omacku’, *krapālis*, -ė 1. ‘kto idzie niepewnym krokiem i upada’, 2. ‘kto nie może usiedzieć na miejscu, wierzcięta’, *krapulýs*, -ė ‘kto ledwo trzyma się na nogach, kto ledwo chodzi’. Por. łot. *krapants* ‘słaby, wychudły koń’, *krapškis* ts., też ‘stary, niedołężny człowiek’. Zob. *krapštýti*.

krapštýti, *krapštaũ*, *krapščiaũ* 1. 'dłubać spiczastym narzędziem, dłubać dziobem (w piórach)', 2. 'grzebać w czym', *krapštau žemį, kasu, kasinėju nagais* SD «grzebię w piasku» (por. syn. *kapstýti*), 3. 'popędzać, ponaglać', *iškrapštýti* 'wydłubywać ze środka; wypraszać (z domu); budzić ze snu', *prikrapštýti* 'nadrapać; rozruszać, rozbudzić'. Refl. *krapštýtis* 'krzątać się; dłubać się, ślęczeć nad czym, robić co mozolnie, guzdrać się', *išsikrapštýti* 'z trudem wydostać się skąd, wygramolić się, wydobyć się (z nędzy), podnieść się (z choroby). Rekonstrukcja: *krap-sty-, formacja frq. od osnowy *krap-* pochodzenia onomatopeicznego (zob.). Grupa *pš* z *ps*, por. *kapštýti* ob. *kapstýti*, *gabštáuti* ob. *gabstáuti*. — Neoosn. *krapšt-*: *krapštùs* 'kto zawsze coś robi, pracowity; oszczędny', *krapštùkas* 1. 'kto lubi wykonywać drobne prace, kto powoli pracuje, dłubie się, guzdra się', 2. 'wykałaczką do fajki', *krapštùlis* 'kto długo szykuje się do roboty, kto wolno pracuje'. — N. m. *Krapštikiai*.

krepšỹs 4 p.a. 1. 'wiklinowy kosz (np. na kartofle)', 2. 'torba przewieszana przez ramię, worek', 3. 'woreczek na tytoń, kapciuch', 4. wulg. 'brzuch ciężarnej kobiety' (war. *krēpšas, krāpšas*), *krēpšė* 'pudełko', *krēpšis* 'stary człowiek'. Z *krepšỹs* wiąże się *krapšė* 'używany przez kobiety woreczek na pieniądze i drobiazgi, noszony pod fartuchem'. Niejasne. Por. może *krapštýti*.

kũila, *kuilà* 1. 'przepuklina, ruptura', SD «kiła» ['przepuklina pachwinowa (u kobiet) lub mosznowa (u mężczyzn), stany zapalne w obrębie moszny', SŁXVI], 2. gw. 'nadmiernie wyrosłe jądra' (Otrębski 1932: 27) — zapoż. ze strus. *kyla, wyrazu odpowiadającego z jednej strony sch. *kĩla* m.in. 'przepuklina', czes. *kýla* 'przepuklina', stpol. *kiła* ts., z drugiej zaś strony ros. *kilá* 'guzowate obrzmienie; narośl na drzewach, korzeniach', sch. *kĩla* 'opuchlizna; narośl na roślinach; gruda śniegu'. Dyftong lit. *ui* w odpowiedniości do samogłoski słow. *y* też w zapożyczeniach *muĩlas, muĩtas, smuĩkas, tuĩnas*. — Drw. *kũilius* 'ten, co cierpi na przepuklinę', *kũilotas* a. *kuilótas* ts.

kuilỹs, -io 4 p.a. 'samiec świni, knur' (war. *kuĩlius*) — uchodzi za drw. od *kũila* (zob.), co jednak pewne nie jest. — Drw. *kuiliavà* żartobl. 'podatek kawalerski', *kuĩlius* 'kto kastruje knury', cps. *kuilā-buvis* 'kastrowany knur' (por. *buv-*), *kuilā-ganis* pogardl. 'kto pasie knury' (por. *ganýti*). Vb. denom. *kuiliúotis* 'biegać się - o świni'.

kũila 1. 'narośl, zgrubienie, głąb w kapuście', 2. 'przepuklina' (war. *kũilas*) — ma nawiązanie w sch. *kĩla* 'opuchlizna; narośl na roślinach; gruda śniegu', ros. *kilá* 'narośl na drzewach, korzeniach', czes. *kýla* 'przepuklina', stpol. *kiła* ts., < psł. *kyla < pbsł. *kũlā-. Sądzi się, że stoi w apofonii do

stisl. *haull* ‘przepuklina’, stwn. *hōla* ts. Dalszy wywód sporny. Nie wiadomo, czy można tu włączyć łot. *kūla* ‘zeszłoroczna, sucha trawa; zrzucona sierść, skóra węża’.

kuprà 2 p.a. 1. ‘garb, wypukłość na plecach’, 2. ‘plecy, grzbiet’, 3. ‘wzniesienie, wzgórek’ :: łot. *kuprs* ‘garb’ — drw. na -*rā*- od czas. *kùpti*, *kùpsta* ‘podnosić się, wzdymać się’. — Drw. *kùprainis*, -*ē* ‘pagórkowaty, niepłaski, nierówny’, *kùprainis* gw. ‘wielbłąd’, *kuprinē* ‘tobolek noszony na plecach; plecak; tornister; grzbiet, tyłek; uderzenie w plecy’, *kuprỹs*, -*ẽ* ‘mający garb, garbaty’, *kùprius*, -*ē* ts., *kuprōtas* ‘garbaty’, *kuprōčius* ‘garbus’, cps. *kupra-nōsis* ‘kto ma garbaty nos’, *kupra-nugāris* ‘wielbłąd’ (m.in. SD). N. m. *Pakupriāi*, *Pākūpris*. Por. łot. *kupraīnis* ‘człowiek z garbem, garbaty’, *kupris* ‘człowiek garbaty, mały człowiek, karzeł’, *kuprums* ‘wypukłość, sklepienie’. — Vb. denom. 1. *kuprēnti* ‘iść przygarbionym; pochyliwszy się pracować’, 2. *kuprēti*, -*ju*, -*jau* ‘garbić się, być zgarbionym’, 3. *kūprinti* ‘iść zgarbionym’, refl. *kūprintis* ‘garbić się’, 4. *kupriūoti* ‘zginać kark, grzbiet; nosić pochylając się; przezywać, przedrzeźniać garbatego’.

kùpti, **kùpsta** (war. *kùpa*), **kùpo** ‘podnosić się, wzdymać się’, **pakùpti** ‘dobrze skisnąć (o mleku)’, **miežiai iškupo** ‘jęczmień wyległ’ — alternant na SZ *kup-* do *kaup-*, zob. *kaūpti*. Odpowiednik łot. *kupt*, *kupu* (**kumpō*), *kupu* ‘związać się, kurczyć się, krzepnąć, kłębić się; parować’, *kupāt* ‘ścinać się, krzepnąć, powiększać się, podnosić się’. — Rzadkie jest tr. *kupiū*, *kupiaū*, *kùpti* ‘składać na kupę’. — Drw. *kupstýti* ‘bić, tłuc’ (*Gavo kupstýti, ir gana* ‘Dostał lanie, i tyle’). Neoosn. *kupst-* (← *kùpst-a*, *kupst-ýti*): *kupstā* ‘kupka’, *kùpstas* ‘nie wielkie wzniesienie, kępka; mała kupka siana; rząd snopów (od 10 do 12), ustawiony na polu; gromada, grupa’, *kùpstis*, -*ščio* ‘zgrabiona kopka siana’, war. z perseweracyjną zmianą *ps* > *pš*: *kùpstis*, -*ščio*. Por. n. m. *Kupstāi* 2x, *Kupščiaī* 2x, *Kupstīnē*, cps. *Bliņdžia-kupstis*. — Vb. denom. *kupstūoti* 1. ‘być w gromadzie’, 2. ‘skupiać się, gromadzić się, pracować w kupie’, 3. ‘składać w kupki’, 4. ‘powoli, z trudem iść’, refl. *kupstūotis* ‘rosnąć bujnie, gęsto, kłębić się’. — Nomina na SZ *kup-*: *kùpeta* a. *kupetā* ‘stóg, bróg, kopka siana’ (⇒ cps. *kupēt-verta*, zob. *vērsti*), *kupetys* SD «kopka siana; stóg siana», *kùpinas* ‘pełny, napełniony po brzegi’ (war. do *kaūpinas* ts.), *kupinai* adv. SD «nadwzwyż» [‘z czubem’] (syn. *prabingtai*), *kuplūs* ‘rozłożysty, rozgałęziony, krzaczasty, bujnie, gęsto rosnący’, *kuprà* (zob.). Paralele łot.: *kupata* ‘stóg siana’, *kupana* ‘pryzma śniegu’, *kupls* ‘bujny, gęsty, obszerny’, *kups nazis* ‘nóż z ułamanym czubkiem’, *kupsna* ‘wydma piaszczysta’. — WSZ *kūp-*: *kūpsóti* ‘sterczeć, wystawać ponad ziemię jak kopka siana’ (por. *krūpsóti* ← *krùpti*).

kuténti, **kutēna**, -*o* 1. ‘łaskotać, dotykać lekko w sposób podrażniający (np. o kłosach muskających szyję), łechtać’, 2. ‘wiercić w nosie (o ostrym

zapachu)', 3. tr. 'wiercić nos – przed kichnięciem', 3. tr. 'dziobać, uderzać dziobem, dłużyć, spulchniać ziemię', *pakutėnti* 'połaskotać; o ptaku: dziobem poruszać pióra', *užkutėnti* 'załaskotać, zamęczyć łaskotaniem'¹³. Refl. *kutėntis* 'o ptakach: dłużyć się w swoim upierzeniu, czyścić pióra', iter. *kutinėtis*. Brak jest osnowy dla tego drw. na -*enti*. Może on być z pochodzenia bądź kauzatywem (por. *kedėnti* $\leftarrow$ *kedėti*, *šiurėnti* $\leftarrow$ *šiūrėti*), bądź iteratywem (por. *kūrėnti* $\leftarrow$ *kūrti*). Odpowiednik łot. *kutēt* 'łaskotać; swędzić, świerzbić', *kutināt* 'łaskotać, łechtać' (war. *kudēt*, *kudināt*). Pochodzenie chyba onomatopeiczne, podobnie jak w wypadku syn. *kātulti*. — Drw. *kutulys* 'łaskotki'.

laiškūs, -i 4 p.a. 'mdły, gorzkawy, cierpki'. Formalnie trudno odrywać od *laiškas* 'liść', ale rozwój znaczeniowy pozostaje niezbadany. — Drw. *laiškulys* 'gorzkość, cierpkość', *laiškūmas* 'gorzkawość, goryczka'. N. rz. *Leiškōnē* (ei z ai). Vb. denom. *laiškėti*, -ja, -jo 'nabierać gorzkiego a. cierpkiego smaku'. — Drw. z metatezą *šk-V* > *kš-C*: *laikš-tūs* 'mdły, cierpki'. Tu może też n. rz. *Laikštē* 2x, n. jez. *Leikštikas* (ei z ai).

laizdyti, *laizdo*, *laizdē* 'pałać, buchać żarem, palić się wielkim, silnym płomieniem; być rozognionym, rozpalonym', *sulaizdyti* 'ogniem unicestwić': *Ugnis sulaizdo vandenį* 'Ogień pochłania wodę'. Por. z DP: *bet visados laizdo* [pis. <leizdo>] *ugnimi Dieviškos meilės* 'ale zawsze pałaią ogniem Boskiej miłości'. *Nesa laizdē ieškojime malonės meilė* 'Abowiem pałaiła w szukaniu łaski miłość'. *gal mus išgelbėt išg kamino ugnies laizdančios* 'może nas wybawić z komina ognia pałaiącego'. *ir įmes įng pečių laizdantį* (pis. <leisdantį>) 'a wrzucą ie do pieca ognistego'. Jest to frq. na SO i z suf. -styti (*laistyti), który w pozycji po i uległ perseweracyjnemu udźwięcznieniu w -zdyti (por. *graizdū* < *graistū*, *vėizdi* < *veisti). Prymarna osnowa pozostaje natomiast niejasna. Można rozważać powiązanie z *léisti* 'puścić' (*lais-sty-) albo z *liēžti* 'lizać' (*laiž-sty-).

laktà 2 p.a. 1. 'grzęda w kurniku; drążek w klatce dla ptaków' (łot. *lakta* a. *lakts* 'kurza grzęda'), 2. 'kojec (gęsi, kaczy)', 3. 'otworek, wylot w ulu wraz z listewką, na którą opadają pszczoły', 4. daw. 'niska ława do spania' — apofoniczny drw. na -*tā-* z *lak-* jako SO do *lek-*, zob. *lekiū*, *lēkti* 'lecieć'. Znacz. etym. 'to, na co ptak opada i siada'. Paralele: *naštà* $\leftarrow$ *nešū*, *važtā* $\leftarrow$ *vežū*.

¹³ W wierzeniach ludu «laumė» mogła człowieka na śmierć załaskotać. Por. *Mano senelis vienas bijojo vakaro metu eiti pro pirtį, kad laumė, pirtin įsivedusi, neužkutentų jo* 'Mój dziadek bał się iść wieczorem sam koło łaźni, żeby «laumė», zawiódłszy go sobie do łaźni, nie załaskotała go'.

War. *lāktas*, *lāktē* oraz *laktvā* (por. *brastvā* ob. *brastā*). — Cps. *višta-lakčiai* m. pl. ‘kurza ślepota’.

lamataĩ 3 p.a. m. pl. ‘łapka na myszy, szczury’ :: łot. *lamatas* f. pl. ts. — sb. postvb. na -at- od SO *lam-* do *lem-* (*lémti*), por. *laménti* m.in. ‘miać, mięto-sić’, *lámdyti* m.in. ‘gnieść, dusić’. Por. suf. w *lākatas* ‘łachman’, *klapātē* ‘deszczułka, w którą wstawia się mlon’. Znacz. etym. ‘to, co służy do duszenia’. Zob. też *lamatā* s.v. *lémti*.

lāstā 4, 2 p.a. 1. ‘ptasia klatka, kojec na gęsi, kury, kaczki’, 2. ‘miejsce składania jaj’ (war. *lāstos*, *lāstas*), 3. *krūtīnēs lāstā* ‘klatka piersiowa’, 4. ‘psia buda’, 5. ‘nora, dziura’, 6. ‘licha chałupa’. Tu jest możliwa dwojaka analiza: 1° *lās-ta* lub 2° *lāst-a*, ponieważ w grę wchodzi osnowa werbalna **lāstyti* ‘włazić’, wywodząca się z frq. o strukturze **lās-sty-*. To frq. było derywatem na SO od neopwk. *līs-*, zob. *līsti* ‘leżć do środka’¹⁴. Paralele: *spāstyti* < **spās-sty-* (do *spēsti*), **brāstyti* < **brās-sty-* (do *brēsti*, *brīsti*). — Drw. *lāstēlē* ‘komórka roślinna, zwierzęca, cellula’ (⇒ *lāstelīena* ‘błonnik, celuloza’), *lāstenā* ‘błonnik’, *lāstīnē* ‘kojec; psia buda’, *lāstis* b.z.a. f. ‘otworek w ulu, wylot dla pszczół’, *lāstvā* ‘ptasia klatka’ (por. *laktvā* ob. *laktā*, *brastvā* ob. *brastā*), *lāstvos* f. pl. ts. (por. wyżej *lāstos*).

lāšas, -ā stlit. ‘kaleki, ułomny’, DP ‘ułomny, mdły, niedostateczny’, SD < *lušas* > «niecały; niedołężny, ułomny». Bez pewnej etymologii. Na podstawie fińskiego wyrazu *lonkko* ‘kulejący, kulawy’, który uchodzi za pożyczkę z bałtyckiego, wyprowadza się *lāšas* z pie. **lonko-* (transponat), zob. Fraenkel, LEW 355 (s.v. *lēnas*).

laváuna wsch.-lit. 3 os. prs. ‘jest zdolny do łowienia myszy – o kocie’ (inf. *laváuti*) — forma ta przedstawia sobą denominativum na -auna od adi. *laūnus* ‘chciwy na łowienie myszy’ (co zapożyczono z pol. *łowny* ‘dobry, zręczny do łowów’). Brzmienie *laváuna* jest godne uwagi o tyle, że pochodzi z **laūáuna* < **laun-áuna* przez dysymilacyjny zanik *n* ($\emptyset-n < n-n$)¹⁵. Paralele: *griešingas*, *éndrē*, *ugnīs*.

lavónas ‘trup, ciało zmarłego’, DP ‘trup, ściervo’ — drw. z suf. **-āna-* od zanikłego sb. **lava* ‘zgon, śmierć’. To ostatnie było formacją dewerbalną na

¹⁴ Podobna dwoistość analizy morfologicznej dotyczy sb. *brastā* ‘bród’ — zależnie od tego, czy widzimy w nim drw. od *brīsti* (wtedy: SO *bras-* od *bris-* + suf. -tā-), czy raczej drw. od zanikłego frq. **brāstyti* (wtedy: neoosn. *brast-* + suf. -ā-).

¹⁵ Otrębski (1934: 325). Brak jest czas *laváuti* w LKŽ_{vii} 192.

SO *lav-V* do *liáutis* ‘przestać, ustać’ (zob.). Znacz. etym. ‘umarły’. Derywacja *lavónas* $\Leftarrow$ **lava* znajduje paralełę w *ligónas* żm. ‘chory’ $\Leftarrow$ *ligà* ‘choroba’¹⁶. Rzadki war. *liavónas* ma nagłos wyrównany do czas. *liáutis* (etymologia ludowa?). — Antekonsonantyczny alternant SO widać w stpr. *aulaūt* ‘umrzeć’; do tego **aulavən-*: *aulauuns* ptc. prt. act. ‘umarły’ (kontrahowane *aulauns*), acc. pl. *aulauusins*, *aulauwussens* ‘umarłych’ (kontrahowane *aulausins*); *aulausennien* dat. sg. ‘śmierć’. — Drw. *lavóninē* ‘kostnica, trupiarnia’, cps. *lavón-mišē* ‘msza żałobna’, *lavón-trūkis* m. gw. ‘kondukt pogrzebowy’ (por. *trūkti*).

lėkštas, -à ‘połogi, spadzisty i rozłożysty, lekko pochyły, niestromy (o brzegu rzeki, o zboczu); płytki (o talerzu); płytki (o miejscu w wodzie); powierzchniowy, banalny, pusty (komplement)’. War. **lėkšnas** ‘lekko pochyły, niestromy (o dachu)’. Odpowiednik łot. *lēzns*, *lēzens* ‘płaski, równy, niestromy’ zaleca rekonstrukcję form plit. **lēž-na-*, **lēž-ta-*, urobionych od pwk. **lēž-* < pie. **leh₁g^h-* (por. stisl. *lāgr* ‘niski’), z czego lit. **lėžnas*, **lėštas*, z insercją welarną: *lėkšnas* (zam. †*lėgžnas*), *lėkštas*. Zatrata intonacji lit. niewyjaśniona. Niejasny pozostaje stosunek względem czas. *ložēti* ‘o zbożu: pokłaść się na ziemię, wylec’. — Od *lėkštas* utworzono neol. *lėkštē* 1. ‘talerz’ (dla zastąpienia zapożyczonego *tolierkà*), 2. ‘szala wagi uchylnej’, 3. ‘przedmiot podobny do talerza’ (war. *lėkštē*), $\Rightarrow$ *lėkštėlė* ‘talerzyk, spodek’.

limėnti, *limėna*, *limėno* 1. ‘łasić się, przymilać się – o psie, kocie’, 2. ‘merdać ogonem’, 3. ‘lizać – o psie’ (*Kada pareisi, šuo jau ir limėna tau rankas* ‘Kiedy wracasz, pies od razu liże ci ręce’), często refl. *limėntis*, *prisilimėnti* ‘łasić się’. Najprawdopodobniej jest to war. metatetyczny do *milėnti* ‘merdać ogonem’, refl. *milėntis* ‘łasić się, przymilać się’. Zmiana *m-l* > *l-m* jak w *mili-nys* > *liminys*. Czas. *mil-ėnti* należy jako deverbativum do *milti* I.

ližė ‘łopata, na której się wsuwa chleb do pieca’, SD <ližie> «łopata chlebowa» (war. *ližia*, *ližà*) :: łot. *lize*, *liza* 1. ‘łopata chlebowa’, 2. ‘język’. Formacja na SZ *liž-* do *liež-*, jak w *liežiù*, *liēžti* ‘lizać’. Pod względem apofonicznym przypomina *bītė*, *plikė*, *žlibė*. Paralela semazjologiczna: łac. *li(n)gula* ‘łyżka, łopata’ :: *lingere* ‘lizać, oblizywać’, por. Fraenkel, LEW 383. Por. też łot. *parādi liziņu* ‘pokaż język’.

lomà I 4 p.a. ‘obszar ziemi, działka ziemi, kawałek (gruntu), pas, zagon; wyłysiały, wypalony kawałek łąki a. pola; kawałek (mydła)’ — formacja

¹⁶ Por. jeszcze *geltónas* ‘żółty’ $\Leftarrow$ *geltà* ‘zółtość’, *raudónas* ‘czerwony’ $\Leftarrow$ *raudà* ‘czerwień’ oraz n. rz. *Liepóna* $\Leftarrow$ *lėpa*.

dewerbalna na WSO *lām- do *lemiù*, *lémti* (zob.). Paralele: *tvorà* :: *tvérti*, *vorà* :: *vérti*. Pokrewne *lámdyti* ‘zginać i łamać’, *lamātas* ‘kawałek’, *luomas* ‘część, dola; działka ziemi’. Znacz. etym. ‘to, co zostało odłamane, odłamek’ ⇒ ‘kawałek’. — Drw. *lomúotas* 1. ‘niejednolity, w postaci kawałków, grudek’ (*Lomúotas sviestas bus, jei neišsuksi gerai*), 2. ‘ogołocone – o miejscu nie pokrytym zbożem’ (*Šimet rugiai lomuoti: sniegas išgulėjo*), 3. ‘niejednolitej barwy (nici, sukno)’, *pralōmė* ‘łyse miejsce na łące lub w zbożu’.

lomà II 4 p.a. ‘zagłębienie na polu, dół; nizina, kotlina’. Odpowiada łot. *lāma* ‘miejsce nisko położone na polu a. łące, kałuża, mały staw w lesie’. Bez etymologii. Ewentualne powiązanie z *lomà* I zakładałoby wyjście odznacz. etym. ‘załamanie, uskok ziemny, zapadlisko w grucie’. — Drw. *lōmē* ‘wklęsłość, zagłębienie’, *lōmis* ‘parów, jar’ (⇒ *lōmiaũ* adv. ‘niżej, głębiej’), *lomūs* ‘nisko położony’, *lōmiaũ* adv.: *Čia kalniau, tē lōmiau* ‘Tu wyżej, tam niżej’.

lūiti: *sulūiti*, *-lūja*, *-lūjo* ‘zaszczekać’, np. *Neik* — *gali šuva sulūiti, ir išgirs* ‘Nie idź, pies może zaszczekać i usłyszą’. *Lūte sulujo šunes* ‘Rozszczekały się psy’. Zapewne od dźwiękonaśladowczego pwk. *lui*. Bez związku z *lōti* ‘szczekać’ < pie. *leh₂-. — Neopwk. *luj-V* (⇐ prs. *lūja*): *lujà* ‘szczekanie; nieprzyjemna mowa’, *lujūs* ‘(pies) który często szczeka’, SW *lūj-V*: *lūjūoti* ‘szczekać’, *išlūjūoti* ‘szczekaniem wypędzić’.

luskà 2 p.a. ‘łupina, obierka’ — zapoż. z błr. *luská*. Drw. *luskana* ‘łupina; łupież; łuska rybia’ (war. *lūskena*), *luskata* ‘łuska rybia’, *luskatas* ‘strzęp, łachman’. — Drw. *lūzgana* 1. ‘łuska rybia’ (war. do *luskana*), 2. ‘łupina, skorupa’ świadczy o obecności war. *luzga — zapoż. z błr. *luzgá* ‘łupina, łuska’¹⁷.

lūtas, *-à* ‘krótkonogi (np. o kurze)’ — od interi. *lūti lūti*, opisującej chwiejny chód kaczki a. kury. — Drw. *lūtis*, *-ė* ‘krótkonogi ptak a. zwierzę’, 2. ‘krótkonogi człowiek, człowiek mały i gruby’, 3. ‘ktoś nieruchawy, ktoś zaniedbany’, ⇒ vb. denom. *lutėnti* ‘iść kiwając się, iść jak kaczka; deptać, tratować’, *lutikė* ‘kura krótkonoga; mała, krępa kobieta’, *lutūiža* c. ‘człowiek na krótkich nogach’, *lūtūžis*, *-ė* ‘krótkonoga istota (gęś, gęsior, świnia), ⇒ vb. denom. *lūtūžioti* ‘iść z trudem, przechylając się z nogi na nogę’ (war. *lutūžioti*).

luzgėti, *lūzga*, *luzgėjo* ‘poruszać się; kołysać się’ (*Kad paršas bėg, tad ausys lūzg*), caus. *lūzginti* 1. ‘poruszać czymś zwisającym, potrząsać, zwł. poruszać

¹⁷ Z tego powodu mniej prawdopodobny wydaje się wywód *lūzg-ana* od czas. *lūgzti*, *lūzga*, *palūzgo* ‘zwisnąć, opaść (o uszach świni)’ u S. Ambrazasa (1993: 95).

uszami (o świni, krowie, psie), poruszać ogonem, merdać', 2. 'zachęcać, pobudzać, dawać impuls do czego', *parlūzginti* 'z trudem przynieść (o pełnym wiadrze mleka)'. Osnową tych form jest, jak się zdaje, *interi*. **luzgu* *luzgu*, opisująca kołyszące się przedmioty. Por. *interi. lazgu lazgu* w zdaniu *Lazgu lazgu ir nulūzgino tuščius nēšius*. — Obok tego *lazgėti* 'głośno mówić; łopotać na wietrze (o fladze)', *lāzginti* 'poruszać czym, kołysać (kołyską, naczyniem z płynem); wywieszać język (o psie)', *išlāzginti* 'wymyć (naczynia)', jak również *lāzгурti* intr. 'zwisać i poruszać się', tr. 'kołysać czym, bełtać płyn; płukać bieliznę w sadzawce'.

makavyčia stlit. 'gałka na szczycie wieży kościelnej', por. *ir pastatęs jį ant makavičias angu viršaus Bažnyčias, tarė jam* WP 97¹⁷⁻¹⁸ 'i postawiwszy go na makowicy na szczycie kościoła, rzekł do niego'¹⁸. Zapoż. z pol. daw. *makowica* 'gałka na szczycie wieży', też 'głowica kolumny, architektoniczne zwieńczenie, ozdobny wierzchołek czegoś' (SŁXVI).

maldà 4 p.a. 'modlitwa', SD też «prośba», pot. 'próżna gadanina'; *išmalda* 'jałmużna'. SD: *vakarinė malda* «nieszpor» ['nabożeństwo odprawiane wieczorem'], *unkstyvos maldos Bažnyčios* «jutrznia» ['modlitwy brewiarzowe odprawiane w nocy lub przed świtem']. Nomen prymarne z suf. -ā- i SO *mald-* do *meld-*, por. *meldžiù*, *melsti* 'prosić, błagać'. Znacz. etym. n. act.: 'proszenie, błaganie'. Paralele: *baldà* ⇐ *bėldžiù*, *drabà* ⇐ *drebiù*, *naršà* ⇐ *neršiù*. — Drw. *maldybė* 'nabożeństwo', *maldingas* 'nabożny, pobożny, bogobojny', *maldūs* 'przebłagalny - o Bogu' (por. *kalbūs*, *žadūs*), cps. *maldā-knygė* 'modlitewnik' (por. *knỹgos*).

mantà 4 p.a. 'mienie, mienie ruchome, sprzęty domowe, rupiecie, manatki; kapitał, pieniądze; pożytek' — wyraz żmudzki, będący zapożyczeniem z łot. *maņa* 'mienie; bogactwo', *nekustama manta* 'mienie nieruchome', pl. *mantas* 'rzeczy; dziedzictwo'. — Drw. *mantingas* 'mający dużo mienia, bogaty'. Tu też *pramatnà*: *Davė gyvuolį ant pramatnōs*, t.y. *pradžios gyvenimo* 'Dali bydłę na zagospodarowanie się / na początek życia' — z metatezy **pramantà*. Vb. denom. *mántauti* 'leczyć, kurować', *mántavoti* 'leczyć', *mañtyti: numañtyti* 'wyłudzić', *mantóti* 1. 'leczyć', 2. 'korzystać z czego', *išmantóti* 'krzywdzić, wykorzystywać', *prasimantóti* 'wzbogacić się'.

mantùs, -i 'wygodny, poręczny; zwawy', SD *muntus* «porządny, grzeczny, rażny», *nemuntus* «niegrzeczny, niesposobny, niekształtowny». Niejasne.

¹⁸ Brak wzmianki o tym wyrazie w LKŽ, u Fraenkla, LEW i u Skardžiusa (1931).

markà 4 p.a. 1. 'zagłębienie, dół z wodą, moczydło' (war. *merkà*), 2. 'pewna ilość zamoczonego lnu', 3. 'czas moczenia lnu' (*Jau linų markōs laikas*), 4. 'przemoczone ubranie', 5. 'słota, plucha', 6. 'parne powietrze, duchota'. Odpowiednik łot. *mārks* 'moczydło'. Przykład *ĩmarka*, które łączy w sobie trzy znaczenia dewerbalne: 1. 'zamaczanie' (n. act.), 2. 'moczydło' (n. loci), 3. 'to, co zamoczono' (n. rei), wskazuje na to, że w wypadku *markà* nazwa miejsca czynności jest pochodną konkretyzacji nazwy czynności 'zamaczanie'. Formacja na SO do *merk-* / *mirk-* 'moczyć, zamaczać' (zob. *meŗkti*), nie wiadomo tylko, czy ma ona charakter prymarny, czy jest raczej drw. postwerbalnym od *markýti* 'trzymać w stanie zamoczonym'. Tego rodzaju dwuznaczność związana jest również z takimi formacjami, jak *bradà*, *klampà*, *lankà*, *tvankà*. — Drw. *maŗkinas* 'przemoczony, zmoknięty', *markinis* a. *maŗkinis* 'służący do przygniatań lnu w moczydło (kamień)', *marklā* 'moczydło; błoto' (⇒ *marklōti* 'robić coś długo i niedbale, partaczyć', refl. 'brudzić się, walać się', *marklōtas* 'ubrudzony, utyłany'), *markūs* 'moczący na wskroś - o deszczu', *markūs linai* m. pl. 'len, który się wymoczył szybko i dobrze'. cps. *kanāp-marka* 'zagłębienie do moczenia konopi' (por. *kanāpēs*), *līna-marka* a. *līn-marka* 'zagłębienie do moczenia lnu' (por. *līnāĩ*), *markā-vietē* 'miejsce (na jeziorze), gdzie moczy się len'. Vb. denom. *markinti* 'moczyć w moczydło', *sumarkavōti* 'zlać, przemoczyć - o deszczu'. — N. jez. *Markēlis*, n. rz. *Markijā*, *Markēlynē*, cps. *Kanāpia-merkis* (*merk-* z *mark-*).

māslē 4 p.a. gw. 'zagadka', np. *Užminsiu dabar tokią mąslę, kad nei vienas neatspēsta. Minu minu mąslę, katē veža pūslē*. Analiza: *mās-lē*, drw. z suf. *-lē* (por. *mīslē*) od neopwk. *mās-*, który wyabstrahowano z czas. *māstyti* 'zgadywać zagadki' (zob.). — Drw. *māšliškas* 'zagadkowy, niezrozumiały'.

mātaras, *matāras* 1. 'motowidło, przyrząd do odmierzania i zwijania w motki nici, przędzy, szpagatu', 2. 'przyrząd do skręcania powrozów, pęt', 3. 'narzędzie do bicia: bat, powróż, różga, kij', 4. 'kół, drąg', 5. 'drągal'. Takie stosunki motywacyjne, jak *stābaras* ⇐ *stābas*, *žāgaras* ⇐ *žāgas* zalecają ująć *mātaras* jako denominalny drw. z suf. *-ara-* od sb. **matas*, por. *mātas* 'miara' (zob. też *matýti*, *mēsti*). — Vb. denom. *matarúoti* 'machać, wymachiwać (kijem, batem), machać ogonem; szybko mówić, paplać'.

maūmedis, *-džio* 'modrzew, drzewo iglaste Larix' — książkowe, brak świadectw stlit. i gwarowych. Niby-złożenie *mau-medis*, por. *mēdis* 'drzewo'. Pochodzi ono z połowicznego przekładu pol. wyrazu *modrzew*, który został przez Litwinów zinterpretowany jako cps. *mo-drzew*. Człon lit. *mau-*

jest substytucją pol. segmentu *mo-*, substytucją o tyle dziwną, że stosunek dźwiękowy pol. *o* :: lit. *au* spotyka się całkiem wyjątkowo, por. n. m. pol. *Opito-łoki* ⇐ lit. *Apýta-laukis*. — War. *mél-medis* pokazuje w I członie adi. *mėlas* ‘niebieski, modry’, wygląda więc na przekład z pol. *modro-drzew* ‘Larix’ (gwarowe z Mazowsza, por. Boryś 2005, 335).

mazgóti, *-ju*, *-jau* ‘myć, zmywać’, SD¹ *mazgoju* «myię; umywam», SD «umywam co», *numazgoju* SD «oczyściam co [syn. *nuplaudžiu*]; odmywam co; omywam». Odpowiada łot. *mazgāt*, *-āju* ‘myć, płukać’ < pb. **mazg-ā-* — iterativum a. causativum z suf. *-ā-* i SO *mazg-* do *mezg-*, jak w zanikłym prs. **mezgù* ‘zanurzam’, **mezgúos* ‘zanurzam się’. Por. *mezgù*, *mėgzti* ‘wiązać, splatać’. Co do traktowania pierwotnej grupy *-sg- por. *rezgù* s.v. *rėgzti*. — Refl. *mazgótis* ‘myć się’, *mazgojuosi* SD «myię się» (syn. *prausiuosi*, *periuosi*). — Drw. *nemazgotas* SD «nieumyty», *pāmazgos* f. pl. ‘pomyje’ :: łot. *samazgas* ts., ⇒ *pamazgīnē* ‘dół lub naczynie na pomyje’; *mazgōte* ‘zmywak, ścierka’, daw. *mazgotuvē* SD «miednica [syn. *lakoška*, *kraustuvē*]; oczyszczalnia [syn. *nuplaustuvē*]; umywadlnik, umywalnik, lawaterz» (por. *praustuvē* ‘miednica’ ⇐ *praūstis*). Por. n. m. *Mazgiaĩ*.

māzkas, *-ā* wsch.-lit. ‘mały, drobny’ (*Lazūnai*), też SD <*mařkas*> «drobny» — war. *z z* w stosunku do formy gw. *māžkas*, *-ā* ts. (*Lazūnai*). Budowa: *maž-kas*, drw. od *māžas* ‘mały’. — Drw. *māžk-ickas* ‘bardzo mały’, *māžk-ickas* ‘dość mały, maleńki’ (por. suf. w *māžickas* ‘mały’).

mažantiēs: forma gen. sg. na *-ies* do niezachowanego nom. sg. **mažantīs*, ukazująca się w zwrotach przyimkowych *iš mažantiēs* a. *nuo mažantiēs* ‘od małego, od/z dzieciństwa’. Do tego warianty z końcówką *-ēs*: *iš / nuo mažantēs* lub *iš / nuo mažantēs* oraz z atematyczną końcówką *-es*: *iš / nuo mažantēs*. Por. *iš mažēņs* s.v. *maženā*. — Analiza **maž-ant-* (od *māžas* ‘mały’). Formant rzadki w wyrazach pospolitych (por. *gramañtas*, *lamañtas*, *ramañtas*, adi. *tūkstantas*), częsty natomiast w hydronimii (por. np. n. rz. *Ālantas* i *Alantā*, *Kražaņtē*, *Ušaņtē*, *Žvarantā*, n. jez. *Šlavañtas*).

mažiamazē SD «małość liczby» (syn. *mažybē*) — złożenie tautologiczne, łączące w sobie dwie osnowy, na *-iā-* i na *-ē-*, o funkcji rzeczownika oderwanego ‘małość’, utworzonego od przymiotnika *māžas* ‘mały’ (zob.). Paralela formalna: *pradžia-prādis*. Co do znaczenia por. *niēka-niekis*.

mėnas 1. ‘księżyc’ (*Regi, kokis didelis mėnas*), 2. ‘miesiąc’ (*Mergaitei buvo du mėnai*) — drw. wsteczny *mėn-a-* od *mėnuo*, *mėnes-* (zob.). — Drw. *mėnūlis* ‘księżyc’ — formacja bez odcienia deminutywnego (*mėnūlio užtemimas* ‘zać-

mienie księżycy'), $\Rightarrow$ *mėnùliškas* 'księżycowy'. Z innymi suf.: *mėnėlis* 'księżyc', *mėniūkas* a. *mėnūkas*, *mėnūtis* ts. Zob. też *pamėnai*.

mėnė, *menė* gw. 1. 'komora, spiżarnia', 2. 'lepszy pokój, świetlica' — jest wynikiem deprefigowania wyrazu *priemenė* 'przedsionek' (zob.). Paralele: *dėmė* $\Leftarrow$ *núodėmė*, *šlaĩmas* $\Leftarrow$ *atšlaĩmas*, *taikà* $\Leftarrow$ *sántaika*.

mentūris, -io 1. 'mątewka, łopatka do mieszania, do mącenia płynów', 2. 'tłuczek do kartofli', 3. nazwa różnych roślin. War. *meñturis*, *menturỹs*, *menturė*. Odpowiednik łot. *mieturs* a. *miēturis*, *mìeturis* 'mątewka'. Formacja na -ur- bądź od sb. *mentė* 'mątewka', bądź od osnowy czas. *ment-*, por. *menčiù*, *mėsti* 'mieszać mąkę z wodą, mącić'. Por. suf. w *kyburỹs*.

mėtrigauti, -auju, -avau 'zamierzać, mieć zamiar' — z udźwięcznienia **mėtrik-auti* (por. *lenciūgas* < **lenciūkas*). War. *mėtrikauti* 'przypuszczać'. Dwuznaczne. Po pierwsze może to być ekspresywny wariant do *mėtrauti* m.in. 'oglądać; zamierzać' (zob. *mėtra*), utworzony neosufiksem -ikauti, jak np. w *meilikáuti* $\Leftarrow$ *meilikis*, *tūpčikauti* $\Leftarrow$ *tūpčikas*. Po drugie może to być vb. denom. do zanikłego n. agt. **mėtr-ikas* 'ten, który coś zamierza'. Brak osnowy nominalnej na -ik- stwierdza się również w wypadku czas. *mainikáuti*, *pelnikáuti*, *samdikáuti*.

mieras stlit. 'pokój, pax', np. *Duok miera tarp visų panų, tarp karalių ir kunigaiščių* MŽ 'Daj pokój między wszystkimi panami, między królami i księżętami'. Wyraz ten uchodzi — wraz z odpowiednikiem łot. *miērs* 'pokój, spokój, cisza' — za prapokrewny ze scs. *mirŭ* 'pokój, ειρήνη', < pbsł. **mēira-* < pie. **meiH-ro-*. Gdyby to było zapożyczenie słowiańskie, brzmiałoby **mỹras* (por. *čỹstas*). Znacz. etym. 'porozumienie, zgoda'. Por. z innym suf. *míelas* 'miły, kochany', SZ *mýlas* ts. :: scs. *milŭ*.

minià 4 p.a. 'tłum, rzesza', DP 'rzesza, tłuszcza, tłum, ciżba', SD «ciżba, turba; gromada [syn. *krūvà*, *daugelis*]; tłum, tłuszcza» — drw. dewerbalny z suf. -iā- od *min-*, por. *miniù*, *minti* 'deptać, miąć'. Formacja typu *žinià*,

kandžià, valdžià. Znacz. etym. 'deptanie, tratowanie' ⇒ 'ścisk, tłok'¹⁹. Por. jeszcze *vietų darau per minių* SD «rum czynię, rumuię, submoueo turbam» [*rum* czynić 'robić wolne miejsce, przejście', L.]. — Drw. *miniomis* adv. SD «gromadno, gromadą» (syn. *pulkais, tumtais*).

mīslē 4 p.a., *mīslē* 2 p.a. 'zagadka' — drw. z suf. -lē od neopwk. *mīs-*, por. *īmīsti* 'zgadnąć, odgadnąć zagadkę', *pamīsti* 'zadać zagadkę' s.v. *māstyti*. War. *mīslīà, mīslīs*. Paralele słowotwórcze: *juslē, krimslē, pūslē*. War. na SO: *māslē* (zob.). — Drw. *mīslīngas* 'zagadkowy, nieodgadniony', *mīslīškas* 'zagadkowy, niezrozumiały'. Vb. denom. *mīslīnēti* 'często zgadywać zagadki', *mīslīyti, -iju, -ijau* 'zgadywać zagadki'.

móliautas, -a 'uwalany, pomazany gliną' — gw. drw. od *mólis* 'glina' (zob.), ciekawy o tyle, że został utworzony rzadkim neosufiksem -*autas*, wyabstrahowanym w typie *panáutas* ⇐ *panáuti* (zob. *ponà*). Suf. -*aut-* ukazuje się również w materiale onomastycznym, por. 1° nazwiska *Gēdautas, Vỹniautas*, 2° nazwy rzeczne *Ein-áutas* (obok tego jest cps. *Eīn-upis*), *Víešn-autas*, *Vózg-autas* a. *Vósg-autas* (obok cps. *Vózg-upis*).

mugēti, mugù, mugējau 'drżeć, dygotać, trząść się (z zimna, ze strachu); zachowywać się niespokojnie', caus. *mūginti* 'poruszyć co; wprowadzić w ruch, popędzać (konie), naglić do roboty; podciągać (spodnie)', refl. *mūgintis* 'przepychać się, robiąc plecami i łokciami'. Odpowiedniki łot. *mudzēt, mudzu* 'ruszać się, roić się' (war. *mudžēt, mudžu*), caus. *mudzināt* 'mieszać, przewracać, plątać'. Bez etymologii. Brak refleksów SE †*miaug-*, SO †*maug-*. — Nomina: *apmugē* 'krowa goniąca się za buhajem', *apmugys* 'człowiek natarczywy, gwałtowny', *mūgē* (zob.). Por. łot. *mudži* m. pl. 'wszystko, co się roi, mrowi; robactwo, owady', war. na SW: *mūdži* ts.

naivà 4 p.a. 1. 'lekka choroba, przejściowe niedomaganie', 2. 'długotrwała choroba' (war. *naivē*). Z wtórnym *ei*: *neivà* 'wycieńczenie w chorobie; choroba nerwów' (por. *šeivà, šeimà*). Vb. denom. *naīvyti, -iju, -ijau* 'tępić, gnębić, znęcać się', *naīvoti, -ju, -jau* 'tępić, niszczyć, dręczyć, gnębić' (war. *neīvoti*), *apsinaīvoti* 'skrzywdzić się nawzajem'. — Lit. *naiv-* było ze-

¹⁹ Wątpliwe jest pokrewieństwo wyrazu *minià* ze scs. *mūnogū* 'mnogi, liczny, wielki, πολύς' oraz goc. *manags* 'niejeden, liczny', stir. *menicc* 'obfity, częsty', co przyjmował np. Trautmann (1923: 189). — Paralele znaczeniowe: *kamšà* 'ścisk, tłok' ⇐ *kuṃšti*; *spūstis* a. *spūstīs* 'ścisk, tłok, tłum' ⇐ *spāusti*; *sāngrūdis* 'tłok, ścisk' ⇐ *sugrūsti*; pol. *ciżba* 'wielka liczba stłoczonych ludzi', stpol. *ciszczba* 'ścisk, tłok' < **tišč-ība* od -*ciskać* 'gnieść, tłoczyć'.

stawiane ze SE *neiv- w łot. *niēva* a. *nievs* ‘obelga, szczerstwo; pogarda’ (⇒ vb. denom. *niēvāt* ‘łżyć, znieważać słowami; pogardzać’). Dalszy wywód niepewny.

nākabis m. ‘diabeł’ — przez degeminację z *nak-kabis < *nag-kabis, złożenie z *nagà* ‘pazur, szpon’ i *kab-* jak w *kabēti* ‘wisieć, zwisać’. Od tego skrót hipokorystyczny *nak-*, o czym świadczy drw. *nāk-šis* ‘diabeł’.

nártas ‘węgiel domu, róg, kąt’ (*nárto akmuō* ‘kamień węgielny’) — drw. z suf. -*ta-* i SO *nar-* od *ner-* w znaczeniu ‘szczepiać, łączyć (belki) w miejscu zetknięcia’, zob. *nér̃ti* II. Znacz. etym. ‘spojenie, wiązanie’. Odnosi się ono do budowli stawianej techniką zrębową, gdzie belki są łączone na węzłach za pomocą wrębów, por. następujące zdania: *Trobos kampus, rąstus nér̃ti. Medinę triobą gali per dieną sunér̃ti. Langų rėmai privalo būti sandariai suner̃ti kampuose*²⁰. Wtórnie czas. *sunér̃ti* opisuje konstrukcję z kamienia: *Krosnis sunertà iš akmenų* ‘Piec postawiony z kamieni’. — Inne nazwy ‘węgla’ to *kerčià*, *kertė* (s.v. *kiřsti*) oraz *sąspara* (s.v. *spirti*). — N. m. *Nartaĩ*, *Nařtas*, *Nartavà*, *Nartėlis*.

naštà 4, 2 p.a. ‘to, co się przenosi, zwykle na plecach (pewna ilość siana, słomy, chrustu, drzewa), ciężar, brzemie’, łot. *nasta* ‘ciężar’ — formacja z suf. -*tā-* i SO *naš-* do *neš-*, zob. *nešū*, *nēšti* ‘nieść’. Paralele: *važtā* ⇐ *vēžti*, *laktā* ⇐ *lēkti*. — Neoosn. *našt-*: *nāščiai* m. pl. ‘nosidła na wodę, koromysła; umocowana na dwu łękach siatka do przenoszenia słomy, siana’²¹ (⇒ *naščiõkai* ts.), SD «lektyka», *naščiai numirusių* SD «mary» [‘nosze, na których kładą ciało zmarłego’, SŁXVI], *naštine* SD «lektyka» (brak w LKŽ), *naštis* SD «lektyka», *nāštos* f. pl. ‘nosze, nosidła’, *naštotas* ‘ten, co ma ciężar na plecach’, *naštūvai* m. pl. ‘koromysła; siatka na słomę, siano’.

nēlaikis m. 1. ‘dusza zabitego (np. złodzieja) lub dusza samobójcy, która nawiedza miejsce zgonu i straszy żywych’, 2. ‘nieboszczyk’ — drw. od sb. *nelaĩkas* ‘nieodpowiedni czas’ albo od adv. *ne laikū* adv. ‘nie w swoim czasie’ (zob. *laĩkas*). Paralela łotewska: *nelaĩkis* ‘zmarły, umarły’ ⇐ *nelaĩks* ‘nieodpowiedni czas; niepogoda’. — Drw. *nelaĩkšis* a. *neláikšis* 1. ‘noworodek, który się przedwcześnie urodził’, 2. ‘samobójca’.

nibrė I ‘zabawa wiejska, wieczorynka’, war. *nibrà*, *nibras* — sb. postvb.

²⁰ Fraenkel, LEW 485, 495 niesłusznie łączył *nártas* ‘węgiel domu’ z czas. *nér̃ti* I ‘zanurzać się’.

²¹ Inaczej S. Ambrazas (1993: 181), który widział tu formację z suf. -(s)tis.

od *nibrinēti* ‘wykonywać drobne prace ręczne’ (zob. *nīpras*). Znacz. etym. ‘wieczorne zebranie kobiet przy wspólnej pracy, np. przy przedzeniu, szyciu’. Paralela: *viešnagēti*.

nibrē II ‘pysk, ryj świński’. Niejasne. — Drw. *apīnibris* ‘uzda na pysk zwierzęcia’ (por. *apīnasris*, *apýsnukis* a. *apīsnukis*).

nīčniekas ‘zupełnie nic, nikt, żaden’. Zam. **nīk-niekas*, zapewne przez fazę **nīt-niekas* (dysymilacja *k-k > t-k*). Złożenie tautologiczne o członach zróżnicowanych pod względem iloczynowym: **nīk-* + *niek-*, por. *niēkas* ‘nikt, nic’. Paralele: *māž-možis*, *gér-gēris*. Por. też złożenie o członach niezróżnicowanych: *niēk-niekis* ‘drobiazg, drobnostka’.

nīegti: *nunīegiu*, *nunīegiau* gw. ‘skrycie, potajemnie zabić’: *Vagī nuniegē*. *Katinā nuniegē*. Niejasne. Prawdopodobnie czasownik ten polega na fonetycznej dyferencjacji względem formy *nunīekti*, *-nīekiu* 1. ‘wzgardzić’, 2. ‘zabić’ (*Aš tave nunieksiu*), o czym s.v. *niēkas*.

niekaniekis m. SD¹ «fraszka», *nieka-niekēs* f. pl. SD «bałamuctwo; fraszka», dziś *niēk-niekis* ‘drobiazg, drobnostka, błahostka, bagatela’ — złożenie tautologiczne, por. *niēkas* ‘nikt, nic’. Zob. też *nīčniekas*.

nīpras, -à ‘zręczny, o zręcznych palcach’, war. *nibrūs*, -ì ts. Niejasne. Łot. *nīprs*, *nīprs* ‘zwawy, prędkie’ jest chyba zapożyczeniem z lit. — Vb. denom. *nīprēti* ‘robić co powoli, dłubać się’, *nīprinēti* a. *nibrinēti* ‘wykonywać drobne prace ręczne’ (syn. *naginēti*), *nīpriyti* a. *nībryti* ts., SW *nýprioti*, *nýprioti* ‘robić co pomalu, dłubać, grzebać, pleć, wiązać (nici)’.

nīršti, *nirštù*, *niršaũ* ‘gniewać się, wściekać się’, *īnīršti*, *īnirštù*, *īniršaũ* 1. ‘rozniewać się’, 2. ‘wziąć się do czegoś z zaciekłością’ — pdg. oparty o neopwk. *nirš-*, który został wyabstrahowany z prs. *nirštù* drogą analizy **nirš-stu*. Samo *nirštù* jest produktem zmiany fonetycznej, jaka zaszła w formie *nirstù* ‘wpadam w gniew’ (*rs > rš* przez persewerację). Ta ostatnia należy etymologicznie do pierwiastka zakończonego na *-t-*: *nirt-* / *nert-*, zob. *nértēti*. — Drw. od *nirš-*: *niršdēti* ‘waśnić, podjudzać’, *niršēti*, *nirša*, -ējo ‘występować gromadnie, poruszać się bezładnie, we wszystkie strony (o dzieciach na podwórzu), roić się (o mrówkach, kijankach), tworzyć chmarę (o komarach)’, *īniršinti* ‘rozzłościć, rozjuszyć’. Nomina: *niršýnas* ‘rojowisko, np. miejsce na jeziorze, gdzie się roi od ryb’, *niršis* ‘gniew, złość’, *nirštas* ‘wzburzenie, złość’, *niršulýs* ‘gniew, złość, zdenerwowanie’, *niršùs* ‘gniewliwy, gniewny, rozniewany’ (*niršiai* adv. ‘gniewnie, z gniewem’). — Oboczna reanaliza *niršt-ù* wytworzyła neopwk. *niršt-*, który widać w *nirštauti* b.z.a.

‘złościć się nieco’ (paralela: *trókštauti* ⇌ *trókšt-u*) oraz w *nirštingas* ‘rozzłoszczony, rozgniewany’. — Do neopwk. *niršt-* dotworzono SE *neršt-*, a świadczy o tym pdg. *neršti*, *nerščiù*, *nerščiaũ* ‘złościć się skrycie’, refl. *nerštis* ts. (*Jinai nerštès ant jo už bitis pavogtas*), ⇒ *nerštintis* ‘złościć się nawzajem, kłócić się’, *susinerštinti* ‘pokłócić się’.

nuodžia 4 p.a. stlit. ‘grzech, występki’ (m.in. DP: *Nuodžias, arba griekus, išpažindavo* ‘Grzechy wyznawali’). Drw. od neoosn. *nud-*, którą wyabstrahowano z vb. cps. *nu-si-dėti* ‘przewinić, zgrzeszyć’ (por. *dėti*, *nuõdai*, *núodémė*). Zmiana *nu-* (vb.) ⇒ *nuo* (sb.). Por. budowę *apydžia*, *pradžia*. — Vb. denom. *nuodžióti* DP ‘grzeszyć’ (⇒ *nuodžiótas* ‘grzeszny, grzesznik’).

núotaka ‘panna młoda, narzeczona’ — deverbativum na SO od vb. cps. *nutekėti už vyro* ‘wyjść za mąż’, znacz. etym. ‘odejść, wydalić się’ (scil. ze stron rodzinnych). War. *núoteka* ‘panna młoda’²². Zob. *tekù*, *tekėti*. Por. *Ji nutekėjo į tolimą parapiją* ‘Wyszła za mąż do odległej parafii’. SD *šarvas mergos nutekunčios* «posag». Obok tego *atitekėti* m.in. ‘wyjść za mąż i przenieść się do domu męża’. — Vb. denom. *nuotakáuti* ‘wychodzić za mąż’.

páinioti, *páinioju*, *páiniojau* ‘plątać, wikłać, mieszać; leżać pod nogi’ — formacja iteratywna z suf. *-ioti* i innowacyjnym SO *pain-* ⇌ *pin-*, zob. *pinù*, *pinti* ‘pleść, wiązać’. Paralele: *gáinioti* ⇌ *giñti*, *skáinioti* ⇌ *skinti*, *tráinioti* ⇌ *trinti*. — SD: *painioju* «machluję [‘podrabiam, fałszuję’]; wikłę co, plątam», *ipainioju* «więźnie co, kogo; wplatam [syn. *ipinu*]», *ipainiotas* «uwikłany», *išpainioju* SD¹ «odwikławam» (syn. *išraizgau*), *supainioju* SD¹ «gmatwam [syn. *suraizgau*]; zawikływam». Refl. *įsipáinioti* ‘wplątać się’, *páiniotis* DP ‘bawić się, parać się’. — Nomina postvb.: *páinia* ‘zamieszanie, kłopot, komplikacja’ (war. *páina*, m.in. u Donėlajtisa), *painiavà* ‘przeszkoda, niedogodność, kłopot, zawiłość’, przen. ‘zły duch, diabeł’, *painùs* ‘zasupłany (węzeł), zawiłany, zawiły, zagmatwany; mylny (o drodze)’.

pājamos f. pl. ‘wpływ, dochód, przychód brutto’, *pajamà* ‘czas, gdy księżyc przybiera, dochodzi do pełni’ < **pajam-ā-* — abstractum dewerbalne na SO (**am-* / **jam-*) od prs. *pàjemu* do *pajim̃ti* < *pa-ĩmti* ‘wziąć, zagarnąć, zabrać’. Na temat *j* w roli wypełniacza hiatu zob. s.v. *ĩmti*. Podobna budowa: *sájama* a. *sajamà* ‘sylaba’ (neol.) ⇌ *sùjemu* ‘zbieram’. — Z *pājamos* są związane dwie neoosnowy, 1° *pajam-*: *pajamìngas* ‘dochodowy, zyskowny, intratny’,

²² Wyraz *nuoteka* ukazuje się poza tym w znaczeniu nomen loci, por. SD «ucieczka, miejsce, do ktorego uciekaia» [‘schronienie, uchrona’, L.].

vb. denom. *užpajamúoti* ‘zapisywać na poczet przychodu’, 2° *paj-*: *pajaĩ* m. pl. ‘wosk pszczeli’.

pakalìkas I, *pakālikas* ‘klin z twardego drewna a. rogu, służący do unieruchomienia kosi na drzewcu’, por. *Pakalikas būva medinis arba raginis ir užsikala, kad dalgė nejudėt. Mano dalgės pakalìkas jau visai kliba — užkal-siu*. Zdrob. na *-ikas* do *pakalà* m.in. ‘klin’, zob. *kalù*, *kálti* ‘kuć, bić, wbijać’. Znacz. etym. ‘mały klin, klinek’. W związku z obecnością nomina instr. na *-ikas*, np. *karìkas*, *malìkas*, *stumìkas*, nasz wyraz jest dziś pojmowany jako nazwa ‘narzędzia do wbijania’, motywowana przez vb. cps. *pakálti* ‘pobić (młotkiem)’.

pakalìkas II 1. ‘sługa, lokaj w domu szlacheckim, ziemiańskim’, 2. peior. ‘sługus, zausznik, poplecznik’ — zapoż. z pol. *pacholek*, z substytucją x przez lit. k (por. *griėkas*, *lėnkas*) i z zastępstwem suf. *-ek* przez lit. *-ikas*. — Obok tego stlit. *pakalka* WP c. ‘włóczęga’ i zwrot lit. *pakálkomis eĩti / išeĩti* 1. ‘próżnować, obijać się’, 2. ‘zejść na manowce’ (*Išejo pakalkoms visi vaikai*). Akut w *pakálka* tłumaczy się chyba wzdłużeniem zastępczym po synkopowaniu wariantu, który był akcentowany **pakālika*. Paralele: *támsta* < *tāmista*; *šálmas* < **šālamas*; *vėlnas* < *vėlinas*.

pākulos f. pl. ‘wyczeski lnu a. konopi, krótkie włókna lnu a. konopi, oddzielone od długich przez czesanie i trzepanie’, SD «paczesi lniane, konopne [syn. *pašukos*]; zgrzebie lniane, konopne» — sb. postvb. od czas. *pakùlti* ‘wymłócić (zboże); uzyskać plon z młócki; trochę, krótko pomłócić’. Budowa podobna do *sánkulas* ⇐ *sukùlti*. Odpowiednik łot. *pakulas* f. pl. ‘pakuły’. War. *pākulas*, *pakulē* (sg.), *pākulēs*. War. synkopowany: *pāklos*, *pāklas*. — Wyraz *pākulos* został zapożyczony do jęz. polskiego w formie *pakuły* f. pl., ⇒ drw. *pakulanka* ‘przędza, nici z pakuł’, *pakulak* ‘powróż skrecony z pakuł’, *pakulnica* ‘płótno najgrubsze’. — Drw. *pakulaĩnis*, *-ė* ‘ktoś ociężały, powolny’, *pakulĩnis* ‘pakułowy, np. worek’, SD «zgrzebiany, zgrzebny», cps. *pakul-galvis*, *-ė* ‘kto niczego nie może spamiętać’ (dosł. ‘z pakulaną głową’). — N. m. *Pākuliškės*.

pamėnai m. pl. 1. ‘pierścienie świetlne wokół księżyca’, 2. ‘zorza polar-na’, 3. ‘chmury oświetlone czerwoną poświatą’, 4. ‘łuna pożaru’, 5. ‘dziwy, cuda’. Nie od czas. *miñti* (zob. Fraenkel, LEW 455), lecz od neoosn. *mėn-*, jak w *mėnas* ‘księżyc’ (zob.).

pāmėtoti, *pāmėtoju*, *pāmėtojau* ‘przedrzeźniać kogo, szydzić, kpić, drwić’, refl. *išsipāmėtoti* ‘naśmiewać się, wyśmiewać się’, *pasipāmėtoti* ‘naigrawać

się, odnosić się do kogo z szyderstwem'. War. *pāmēčioti* 'przederżniać', *pāmekčioti* (zam. **pamēg-čioti?* zob. *mēgdyti*). Taka paralela, jak pol. *na-trząsać się z kogo, czego* 'naigrawać się', zaleca analizę *pa-mēt-oti*, z *mēt-* jako WSE do *met-* 'rzucać, miotać'. Por. *mētóti*, *-ju*, *-jau* 'rzucać, miotać' :: łot. *mētāt*, *-āju* ts. Zob. też *pamēdēti*.

pasagà 3 p.a. 1. 'podkowa, okucie kopyta końskiego', 2. 'popręg, pas przytrzymujący siodło lub kulbakę', 3. 'spódnica pod spód wkładana'. Obok *pāsagas* 'podkowa; popręg; drewniane podbicie płozy sań; spółdnica; zapięcie przytrzymujące połę płaszcza'. Konkretyzowane abstractum z suf. *-ā-* lub *-a-* i SO *sag-* od vb. cps. *pa-sēgti* 'podpiąć, podkuć' (zob. *segū*, *sēgti*). Paralele: *našà* ⇐ *nēšti*, *skalà* ⇐ *skēlti*, *māzgas* ⇐ *mezgū*. — Drw. *pasagótas* 'podkuty' (*Ratai maliavoti*, *žirgas pasagótas*). Cps. *pāsag-vinė* 'gwóźdź do podkowy, hufnal', II człon do *vinis* (por. stpr. *sagis* EV 'hufnal, Hufnagil').

pavainikis, *pāvainikis* 'nieślubne dziecko' — drw. od zwrotu przyimkowego *po vainikū* 'pod wiankiem' (zob. *vainikas*). Znacz. etym. 'dziecko spłodzone pod wiankiem' (gdy matka nosiła jeszcze wianek na znak dziewictwa). War. *póvainikis*. Drw. *póvainikē* 'dziewczyna z nieślubnym dzieckiem'. — Inne nazwy 'nieślubnego dziecka' to *iškeksinis*, *išmanginis*, *išmerginis*, *mergáutinis*, *panáutasis*, *pasigautinis*, *susigautinis*, *tribaĩbis*, cps. *meĩg-vaikis*, *šėp-gaudas*.

penimis, *-ė* adi. 'tuczony' (o wieprzu, świnii) — drw. od neoosn. *penim-* ⇐ *pēni-mas* 'tuczony', ptc. prs. pass. od prs. *pēni* 'karmi, tuczy', zob. *penėti*. War. zasymilowany: *peninis*, *-ė* (*n-n* < *n-m*), np. *Peninės kiaules varydavo ligi Karaliaučiaus pėsčioms*. — Z substantywizacji adi. pochodzi *penimis* 'karmny wieprzek a. świnia, tucznik', *penimė* 'karmna świnia', por. *Meitėliai penimiai*, *paršai peniukšlai*. — Z substantywizacji ptc. na *-mas* pochodzi *penimas*, *-o* 'tucznik', war. *pėnimas*.

pérkolas 'jaz, pleciony płot zastawiany w rzece dla połowu ryb' — formacja postwerbalna od vb. cps. *pérkalti* 'przebić', *perkalu* SD «przekluwam» ze wzdłużeniem samogłoski pierwiastkowej: *kal-* ⇒ **kāl-* > *kol-* (zob. *kál-ti*). War. *perkolà*, *pérkola*, *peĩkola*. Znacz. etym. 'to, czym rzekę «przebito», przegrodzono'. — Odpowiedniki gwarowe nie wykazują wzdłużenia, por. *pérkala* a. *pérkalas* 'jaz'. Obok tego *pérkalas* 'gwóźdź'. War. synkopowane: *pérkla*, *pérklas* 'jaz'.

pèsti, *pentù*, *petaũ* 'męczyć się, mdleć' (*Jau pripetaũ* 'Już się zmęczyłem') — bardzo słabo udokumentowany czasownik. Lit. *pet-* może ewentualnie odzwierciedlać pie. **peth₁*- 'upadać', por. wed. *pátati* 'leci, lata' < **péth₁*

-e-, gr. πίπτω 'upaść, paść, zginać, polec; opaść, osłabnąć; wpaść, dostać się, zabrnąć w co; rzucić się, uderzyć, napaść na kogoś' < pie. *pi-pth₁-e- (LIV² 477, bez wzmianki o lit. *pet-*). — Derywatami od neopwk. *pes-* (← *pèsti*) mogą być czas. *pesnóti* 'robić co powoli, nie spiesząc się, guzdrać się, pracować niewydajnie, *pēsēliotis* 'guzdrać się'.

piešimas 'rysowanie węglem, mazanie sadzą' — dewerbalne abstraktum na -imas od *piešiù*, *piēšti* 'rysować' (zob.). Paralele: *arimas* ← *árti*, *degimas* ← *dègti*, *siuvimas* ← *siūti*. Odpowiednik psł. *pis-imo- 'pisanie', por. cs. *pisimo*, bg. *pismo* 'pisanie, list', ros. *pis'mó* 'list', pol. *pismo* 'scriptum'; obok tego jest formacja na -men-, scs. *pismę*, -mene 'znak pisma, litera', dla której brak jest nawiązania lit.

pilagà 4 p.a. 'ulewa, silny, nawalny deszcz' — drw. od *pilti* 'lać', utworzony neosufiksem -aga (por. *mēdžiaga*, *šilagà*).

plaišinti, -inù, -inaũ 'szczepać (drewno), rozsadzać (kamienie)', *išplaišinti* 'rozrywać; wysadzać, detonować (lód)' — causativum na -inti, urobione od SZ *plyš-* (zob. *plýšti*) z udziałem innowacyjnej apofonii y ⇒ ai (SO). Paralele: *bráizyti* ← *briž-*, *ráizyti* ← *riž-*. — Z innymi suf.: *pláišyti* 'rozrywać, rozsadzać' (por. łot. *plaisītēs*, *debeši plaisās* 'chmury się rozchodzą, rozpraszają się'), *pláišioti* 'pękać, rozpadać się'. — Nomina z *plaiš-*: *ātplaiša* 'drzazga', *paplaiša* 'drzazga, ostry kawałek drewna, wiór; konar drzewa, odgałęzienie' (war. *paplaiša*, *pāplaiša*), *plaiša* 'szczelina; łyko lipowe', *plaišas* 'łyko', *pláišena* ts., *plaišūs* 'łatwo pękający'. Por. łot. *plāisa* 'rysa, szczelina' (⇒ vb. denom. *plāisāt* 'pokrywać się rysami, pękać'), *plāisna* 'łyko zdarte dla związania miotły'.

plasnóti, -ju, -jau 1. '(o ptakach) machać skrzydłami', 2. 'unosić się w powietrzu, lecieć', 3. 'spieszyć się (z robotą)', 4. 'powiewać na wietrze, łopotać', 5. 'pulsować', 6. 'migać (o płomieniu), żarzyć się'. Czasownik na -noti, oparty o wykrzyknik *plàs* a. *plàst* (*plèst*) – o ptaku poruszającym skrzydłami. Por. *Tik plas plas plas jam iš panosēs paukštē. Sparnais plàst ir nuskrīdo varna*. War. fonetyczne: *plesnóti*, *pleznóti* (*sn* > *zn* przez antycypację). Z wykrzykników wywodzą się też synonimiczne czas. *plastēti* (*plazdēti*) i *vasnóti*.

plēkti, *pleñka* (war. *plēka*), *suplēko* 'spłaszcząć się, zbijać się (o sianie), ścieśniać się'. Niejasne. — Nomen na SO: *plākas* 1. 'zbita grabiami warstwa (naręcze) siana a. słomy, tzw. płast', 2. 'kłąb wełny'. War. *plēkas* ts., ⇒ vb. denom. *plekúoti* 'zbijać siano w płasty'.

plendēti, *plēndi* a. *plēnda*, *plendējo* 'płonać, palić się'. Może to być denominalne prs. na -da- od osnowy *plēn-* jak w *plēnis* 'zarzewie' (zob.). Por. też

plendēsai m. pl. 'zarzewie'. — Z semantycznego punktu widzenia niejasne pozostają wyrazy *plendà* 'poduszka z małą ilością pierza', *pléndē* 'obszar, połąć'.

plōkštē a. *plókštē* 1. 'płaski kawałek czegoś, płyta', 2. 'płaz, strona płaska, szeroka broni siecznej', 3. 'niedojrzały, płaski jeszcze strąk grochu' — denominativum od *plókščias* 'płaski' (zob. *plàkti*). — Drw. *plokštēlē* 'płytką; płyta gramofonowa; proteza zębowa; cienki kawałek czegoś', *plokštēkē* 1. 'niedojrzały, płaski strąk', 2. 'płaski kamień', 3. 'zwierzę o płaskim brzuchu, zwł. świnia'. — Gw. war. z wtórną palatalnością: *pliókščias* 'płaski', drw. *pliókštis*, -ies f. 'niedojrzały strąk grochu, bez ziaren'.

plostākē 1. 'odłamek (kamienia), drzazga', 2. 'blacha, płytką blaszana', SD: «blacha», *plostakē aukso putu nudažyta* «pazłotka blaszana», *plostakes gelažinēs* f. pl. «kirys» ['pancerz okrywający górną część tułowia', SLXVI]. Por. suf. w *plāšt-aka* 'dłoń', *pluošt-ākē* ts. Z innym suf. *plostēkē* 'szczapa; płytką; plasterek' (por. *plokštēkē*). Formacje te są oparte na neoosn. *plost-*, którą wyabstrahowano z wyrazu *plōstas* (zob.). — Drw. *plostakius* a. *plostaknykas* SD «blacharz».

plōstas 'warstwa zgrabionego i ubitego na płask siana lub słomy, przeznaczona do przeniesienia, naręcze' — drw. od neoosn. *plost-*, wyodrębnionej z czas. **plostyti* 'płaszczyć, robić płaskim', który był formą frq. na -sty- do *plóti* (zob.). Paralele: *klōstas*, *pāklostas* ← *klōstyti*, *dāigstas* ← *dāigstyti*. Pod względem znaczeniowym por. *grúobstas* 'garść, naręcze (słomy, siana)' ← **gruobstyti*. — Neoosn. *plost-* leży też u podstawy takich form werbalnych, jak *plōstelēti* 'poklepywać, opukiwać tułów (chorego)' i *plōstelti* 'przez chwilę klaskać, bić brawo' (por. *žióst-elēti* a. *žióst-erēti* ← **žiostyti*).

plūkti, *pluñka*, *plūko* 'płynąć (o rzece, o spławnym drewnie), płynąć, pływać (o człowieku)', *išplūkti* 'wylać (o rzece)' — formacja z pochodzenia inchoatywna na SZ *pluk-* do *plauk-*, zob. *plaukýti*. — Drw. *plukdēnti* caus. 'kąpać dziecko', *plukdýti* caus. 'pławić (konie); spławiać (drzewa), spuszczać z prądem wody', *nuplukdýti* 'zawieźć dokąd łodzią, statkiem', *nuplukdýti síelius* 'spławić tratwy', *plukýti* caus. 'pławić w wodzie, rzece', refl. *plukýtis* 'kąpać się'. Nomen: *plukēnē* 'wanna do kąpieli; praca w błocie', *plukēnē āšarose* 'zalewanie się łzami'. — WSZ *plūk-*: *paplūkēti*, -*plūkiù* 'popłynąć trochę', *plūkauti* 'pływać, unosić się na wodzie; brnąć (przez wysoką trawę)', przen. 'opływać w dostatki' (por. *išplukavóti* 'roztrwonić'), *plūkioti*, -ju, -jau 'płynąć (o gęsiach), pływać', nomen: *plūkis* 'powódź'.

plúostas ‘prom na rzece’ (gw. *plúoštas*). — drw. od neoosn. *pluost-*, to z metanalizy formy **plúostyti* ⇐ **plúo-styti* (por. *pláu-styti*). Odpowiednik łot. *pluôsts* ‘tratwa’. Podobna budowa w wyrazach *pláustas* ‘pomost nad wodą; prom’ ⇐ *pláustyti*, *dáigstas* ‘sadzonka’ ⇐ *dáigstyti*.

plúoštas ‘włókno; pęk, garść, naręcze (siana, słomy), pasmo, garstka (lnu), kosmyk, kłak (włosów), plik (papierów), kupka (gazet)’ < **plōš-ta* — drw. na SO *pluoš-* do *plēš-*, zob. *plēšiu*, *plēšti* ‘rwać, drzeć’ (zob.). Znacz. etym. ‘to, co zerwano, zdarto, wyszarpięto’. War. z insercją *k*: *plúokštas* ‘włókno’, łot. *pluoksts* ‘strup na głowie’. Co do apofonii *uo* ⇐ *ē* por. *rúožas* ⇐ *rēž-*, *slúogas* ⇐ *slēg-*, *súodžiai* ⇐ *sēd-*. — Odpowiednik psł. **plastŭ*: sch. bg. *plast* ‘pokos siana, kopka siana’, ros. *plast* ‘warstwa, skiba’, stpol. *płast* ‘plaster miodu’, vb. denom. *plastiti* ‘układać warstwami’. — Drw. *plúoštake* ‘włókno; pęk, garstka (siana)’, *pluoštākē* ‘dłoń’ (por. *Lašiniai per pluoštākę*).

pradievai m. pl. daw. ‘jałmużna’: SD¹ *pradievų davimas* «jałmużna», *pradievų davėjas* «jałmużnik». Z innych źródeł nieznane. Stoi w związku z *diēvas* (zob.), ale szczegóły pozostają do wyjaśnienia.

prāmonē ‘przemysł, industria’, stlit. <*pramania*> DP ‘wymysł, wynalazek, zabobon’, SD «przemyślanie o czym; sztuka, fortel; sztuka żołnierska; wymysł, wymyślona rzecz» — abstractum na WSO **mān-* ⇐ *man-*, por. *pramanýti* ‘wymyślać, zmyślać’, DP ‘wymyślić, myśleć, poczytać’, SD *pramanau* «knuię; przemysłam; wymysłam co», ⇒ *prāmanas* ‘wymysł, zmyślenie’, SD «przemysł; przyprawa», *pramanūs* ‘zmyślny, przebiegły, wynalazczy’, *pramanytinai* SD adv. «przemysłnie». Zob. też *manýti* i *prīmonē* (gdzie inne nomina z *-mon-*). Nie można wykluczyć kalki słowotwórczej z pol. *przemysł* daw. ‘pomysłowość, spryt, przemysłność’ ⇐ *przemyslić* ‘zastanowić się, rozważyć’. — Drw. *prāmonininkas* ‘przemysłowiec’, *pramonìnis* ‘przemysłowy’.

prāskalas ‘kij z rozszczepionym i rozwartym końcem, używany do łapania żmij’ — drw. na SO *skal-* od vb. cps. *praskēlti* ‘rozszczepić drewno’. Paralele s.v. *skalà*. W tymże znaczeniu też formy ze SZ *skil-*: *prāskilas*, *praskilà*.

prašýti, *prašaũ*, *prašiaũ* 1. ‘prosić o co’ (*Prāšo nēt su āšaromis* ‘Prosi ze łzami w oczach’), 2. ‘zapraszać, np. na wesele’, 3. ‘zachęcać (do jedzenia, picia)’, 4. ‘żądać, np. zapłaty’, *atprašýti* ‘uprosić (żeby czegoś nie robiono)’, *įprašýti* ‘zaprosić do wejścia (do domu, pokoju)’, *suprašýti* ‘sprosić (wielu gości)’, *užprašýti* ‘zawczasu poprosić, zamówić, zaprosić; zachęcać (do jedzenia, picia)’, refl. *atsiprašýti* ‘przeprosić’. Odpowiedniki łot. *prasīt*, *-u* (*-īju*), *-īju* ‘pytać, pytać się o co, żądać’ oraz scs. *prositi*, *prošō* ‘prosić’, *isprosi* ‘wyprosić’.

vūprosi ‘spytać’, *vūsprosi* ‘poprosić’. Refleks iteratywu pbsł. **praš-ī-* ⇐ pie. **prok-ēje-*. Na temat SE **prešu* zob. s.v. *piřšti*. Por. łac. *prociō*, *-ere* ‘ubiegać się o rękę (kobiety)’, *procus*, *-ī* ‘zalotnik’ :: SE *precor*, *-āri* ‘prosić, modlić się’. — Drw. *prašinēti* iter. ‘prosić, zwracać się często z prośbą’, nomina: *prašinỹs* ‘rzecz, sprawa, o którą się prosi’, *prašnũs* a. *prašũs* ‘kto natrętnie prosi’. — Neoosn. *prašy-*: *prašýdintis* ‘dać się prosić’ (*Nereik prašýdintis – pada viau, ir valgyk!*), *prašymas* ‘prośba, proszenie o co’ (*malónēs prašymas* ‘prośba o ułaskawienie’), *prašýtinēs* f. pl. ‘poczęstunek, gościna tylko dla zaproszonych’. — WSO **praš-*: scs. *povūprašati* ‘zapytywać’, *vūprašati* ‘rozpytywać się, badać’, *uprašanije* ‘pytanie się, zapytywanie’ (bez odpowiednika bałt.).

prašmatas ‘obfitość, nadmiar, zbytek, przepych’. Bez dobrej etymologii. Sugerowano onomatopeiczną motywację osnowy *prašm-*, por. interi. *prašmėkš(t)* – o szybkim przejściu, przemknięciu, śmignięciu, *prašmýkš(t)* ts., też o przekłuciu, przeszcyciu. — Drw. *prašmatnũs* ‘wytworny, szykowany, wykwinny; piękny, świetny, wspaniały’, *prašmatu* adv. ‘za dużo, ponad miarę, bardzo, nader, zbyt’. War. *-šmot-* w SD: *prašmotas* «nadmiarz» (syn. *prabingimas*, *prabunga*, *per daugį*), *su prašmotu* «nazbyt» (syn. *prabinktai*), *prašmotingas* «zbyteczny, bezmierny» (syn. *prabingėtas*).

pratėgà ‘dwie pary koni, zaprzężone jedna za drugą’: *Seniau ponai važiuodavo pratėgoj. Pratėgo[je] pasikinkęs ketvertą arklių*. Zapoż. z rus. *protjaga* ‘rozciągnięcie’ (por. ros. *protjagatʹ* ‘rozciągać’). — *pratėgė* ‘wolne miejsce wewnątrz czegoś, przedział, odstęp’, 2. ‘prześwit między chmurami’, 3. ‘polana w lesie’. — *pratėgis* ‘szereg, rząd’. — *pratėgui* adv.: *arkliųs pratėgui kinkyti* ‘zaprzęgać konie jeden za drugim, para za parą’ (w czwórki, w szóstki), war. *pratėgiu*, *pratėgiui*, *pratėgium*, *pratėgmai*, *pratėgmais*, *pratėgmu*, *pratėgu*, *pratėgui* a. *pratėguĩ*.

príegalvis, *-io* 1. ‘poduszka pod głowę’, SD «poduszka; wezgłowie» (żm. *prýgalvis*), 2. SD «materac, piernat spodni [syn. *paklotuvė dėl sėdėjimo, gulėjimo*]; pierzyna spodnia», 3. ‘wezgłowie’ — z substantywizacji zwrotu przyimkowego *prie galvõs* ‘przy głowie’. Por. syn. *pagálvė*. Znacz. SD «wezgłowie» jest styczne ze znacz. ‘poduszka’ (por. *pagalvỹs* ‘wezgłowie’ s.v. *pagálvė*), pozostaje jeszcze zbadać, w jaki sposób ustaliły się poboczne znacz. SD «piernat spodni» i «pierzyna spodnia».

príeglauda 1 p.a., *prieglaudà* 3 p.a. 1. ‘schronienie’, 2. ‘przytułek dla

dzieci', 3. 'dom starców' (żm. *prýglauda*) — abstractum na *-ā-* od vb. cps. *priglaūsti* 'przytulić, przygarnąć, zaopiekować się', zob. *glaudžiū, glaūsti*.

priemenė, acc. sg. *príemenę* 3 p.a. 1. 'przedsionek, tj. pomieszczenie przylegające z jednej strony do wyjścia z domu, z drugiej do jego wnętrza' (żm. *preimenė*²³, *prymenė*), 2. 'przedpokój'. Zapewne chodzi tu o pierwotne brzmienie **prienamė*, które zmieniło się przez metatezę spółgłosek nosowych: *n-m > m-n* w **priemanė*, następnie przez zmianę *a > e* w sylabie nieakcentowanej w *priemenė*. Analiza: **prie-nam-ė*, nomen loci powstałe przez substantywizację zwrotu przyimkowego *prie nāmo* 'przy domu'. Znacz. etym. 'pomieszczenie przylegające do domu'²⁴. Od tego samego zwrotu zostały urobione — najwidoczniej na nowo — sb. *príenamė* 'przedsionek' i *príenamīs* 1. 'miejsce przy domu', 2. 'pomieszczenie między kuchnią i pokojem mieszkalnym, przedsionek' (*Prie namo pristatytas príenamīs*), 3. 'sień' (*Prienamīs ilgas, siauras, eina skersai viso namo*). Inne paralele: *príeangīs* 'sień' $\Leftarrow$ *prie angōs* (zob. *angà*), *príepirtis* a. *priepirtė* 'przedsionek w łaźni, przebieralnia' $\Leftarrow$ *prie pirtiės* (zob. *pirtis*), *príekrošnīs* 'przypiecek' $\Leftarrow$ *prie króšnīs* (zob. *króšnīs*). — Por. jeszcze rozmaite war. gwarowe nazwy 'przedsionka': *priemenà* a. *príemena*, *priemenià* (żm. *prymenià*), *prieminė* (żm. *pryminė*), *prieminià* (żm. *pryminià*), też *príemenīs*, *priemenỹs*. Z synkopą sufiksalnego *e*: *priemnė*, z uproszczeniem grupy *mn*: *priemė* a. *prienė*. — Zob. też formę deprefigowaną *mėnė*.

príemonė 'narzędzie, środek do czego, sposób, metoda', przest. 'sztuka, ars', DP 'dowcip' ['rozum, inteligencja, bystrość umysłu', SŁXVI] — abstractum na WSO **mān-* do *men-* / *man-*, zob. *menù*, *miñti* 'pamiętać, przypominać sobie'. War. stlit. *priemonia*. — Inne podobnie zbudowane rzeczowniki: *išmonė* 'pojętność, rozum', *išmonia* SD «baczenie, rozum» (syn. *sumanymas*), *núomonė* 'mniemanie, opinia', *nuomonia* SD «rozumienie o czym», *nenuomonis* SD «nieostrożność» (syn. *nesargyba*), *sąmonė* 'czucie, przytomność', *nesąmonė* 'niedorzeczność, absurd'. Osobno zob. *prāmonė*.

príepalas 'worek na złowione ryby', np. *Laikyk príepalą, inpilsiu kelias rie-*

²³ Por. *preikālas* ob. *priekālas*, *deivė* ob. *diėvas*, żm. *eilà* ob. łot. *iela*.

²⁴ W ten sposób można pozostawić na boku zarówno hipotezę Būgi (1959: 302) o derywacji na *-enė* od przymiotnika pb. **preima-* 'przedni, vordere' (znacz. etym. 'to, co znajduje się na przedzie, scil. domu', por. *príešine*), jak i Fraenkla (LEW 653) analizę **prie-m(e)nė*, wychodzącą od przyimka *priē* 'przy'. Suf. *-men-* nie ukazuje się w derywatach od prepozycji.

škučias žuvų – konkretyzowane abstractum na SO *pal-* od vb. cps. $\Leftarrow$ *pri-pilti* ‘nalać, nasypać’ (zob. *pilti*). Znacz. etym. ‘wlewanie, wsypywanie’. Paralele słowotwórcze s.v. *añpalas*.

priesakis, -io DP ‘nieprzyjaciół, morderz, prześladownik; kacerski’ — przez degeminację z **pries-sakis*. Analiza: **prieš-sakis*, znacz. etym. ‘mówiący przeciw, sprzeciwiający się’, por. *prieš*, *sakýti*. Zob. też *priešas*.

prietaisas ‘przrząd, precyzyjne narzędzie, instrument (np. pomiarowy)’, war. *prietaisa* — sb. postvb. od vb. cps. *pritaisyti* m.in. ‘naprawić, naszykować, przygotować, zrobić’ (zob. *taisyti*).

prievalgis 1. ‘treściwe, sytne jedzenie’ (żm. *prývalga*), 2. ‘dodatek jedzenia, dokładka; deser’ — sb. postvb. od vb. cps. *priválgyti* ‘najeść się’.

prievarta ‘przymus, gwałt’ — abstractum na SO *vart-* do *vert-*, umotywowane przez vb. cps. *priveřsti* ‘zmusić, zmuszać’. Podobnie zbudowane są sb. *atóvarta*, *iřvarta*, *núovarta*, *sáqvarta*, *ùžvarta*, zob. s.v. *veřsti*. Co do apofonii por. *várža* $\Leftarrow$ *veržiù*, *bradà* $\Leftarrow$ *bredù*, *drabà* $\Leftarrow$ *drebiù*. — Drw. *prievartinis* ‘przymusowy’, *prievartùs* ‘skłonny do przemocy’. Vb. denom. *prievartáu-ti* ‘przymuszać’, *iřprievertáuti* ‘zgwałcić’, *prievartýti* ‘zmuszać’ (*Neisiu, mane prievartýsit gerti*).

prievalė 1. ‘obowiązek, powinność’, 2. daw. bibl. ‘potrzeba ciała, potrzeba życiowa’ — abstractum na WSO *vol-* (**vāl-*) $\Leftarrow$ *val-* od vb. cps. *privalėti* ‘musieć, być zobowiązany’ (zob.). Paralele apofoniczne: *orė* $\Leftarrow$ *árti*; *klonė*, *klōnė* $\Leftarrow$ *klan-* (*klānas*); *molė*, *mōlė* $\Leftarrow$ *málti*.

priežidà 3 p.a., przeważnie synkopowane: *prieždà* a. *prieżda* 1. ‘miejsce przed otworem pieca chlebowego’, 2. ‘mur wokół pieca, służący do siedzenia’. War. *prieżdas* < *prieżidas*. Jest to jedno z nielicznych zaświadczeń dla st. zanikowego *žid-* od *žiedžiù*, *žiēsti* ‘lepić z gliny’ (inne wymieniono s.v. *židinys*). Analiza: *prie-žid-a*. Forma wywodzi się z substantywizacji zwrotu przyimkowego **prie židinio* ‘przy ognisku, przy palenisku’, osnowa pośrednia skrócona: **priežid-*. Por. zdanie *Priežda iš priešakio, kur židinys, o priepečkis iš šalies, vis iš molio*. Synchronicznie umotywowanym derywatem od zwrotu *prie židinio* (zob. *židinys*) jest sb. *prieżidinis* ‘miejsce przy palenisku’.

priežostus SD¹ «dotkliwy, palpabilis» (syn. *pasilyčiamas*, *nuobadus*, *nekantringas*) — prawdopodobnie przymiotnik na -us od zanikłego rzeczownika **priežosta* [‘przymówka, złośliwa przymówka’]²⁵. Ten ostatni miał struk-

²⁵ Por. derywację *žadùs* $\Leftarrow$ *žādas*, *kalbùs* $\Leftarrow$ *kalbà*, *maldùs* $\Leftarrow$ *maldà*.

ture **prie-žos-ta* i był drw. na *-tā-* od neopwk. *žos-* ⇐ *žósti* ‘powiedzieć’ (zob.). Paralele: *žós-tē* ‘mowa, sposób mówienia; odezwanie się’; *laktà* ⇐ *lěkti*, *naštà* ⇐ *něšti*. Znaczeniem etym. adi. *priežostus* było chyba ‘dokuczliwy w słowach, uszczypliwy, złośliwy w mowie’. Por. pol. daw. *język dotkliwy, dotkliwa przymowka, mowa, rzecz, słowo, przysłowie dotkliwe* (SŁXVI s.v. *dotkliwy*).

prisietis, *-čio* SD «bite, merces pro vapulando» [‘odszkodowanie, grzywna za pobicie’], pl. *prisiečiai*²⁶ — nie znany z innych źródeł termin prawniczy. Drw. na *-iā-* od formy ptc. prt. pass. *prisiētas* (dosł. ‘przywiązany’), należącej do vb. cps. *pri-siēti* (zob. *siēti*). Wolno przypuszczać, że czas. *prisiēti* obok prymarnego znac. ‘przywiązać, przywiązywać’ miał znac. specjalne ‘wynagradzać za pobicie, płacić grzywnę za pobicie’. Jako paralela nasuwa się tu pol. termin prawniczy *nawiązka* (⇐ *nawiązać*) ‘kara pieniężna stanowiąca rodzaj odszkodowania za wyrządzoną krzywdę moralną lub ból fizyczny; zadośćuczynienie’. SŁXVI wymienia *nawiązkę* w dwu znaczeniach: 1. ‘to, czym się wiąże, sidła, pęta’, przen. ‘zasadka, fortel’, 2. ‘kara prywatna za zranienie lub pobicie’.

pūdymas, *pūdymas* 1. ‘pole nie uprawiane przez dłuższy czas, pole ugorujące, ugór, odłóg’, 2. ‘pierwsze oranie po okresie ugorowania’, 3. przen. ‘tyłek’ — drw. na *-ma-* od neoosn. *pūdy-*, wyabstrahowanej z czas. *pūdyti* (zob.). Paralele: *maišymas* ⇐ *maišyti*, *siūndymas* ⇐ *siūndyti*. — Drw. *pūdymēlis* 1. ‘siewka złota, Pluvialis apricaria’ (*Kartok pūdymą, jau pūdymeliai gieda*), 2. ‘kulik wielki, Numenius arquatus’, *pūdymo mėnuo* ‘czerwiec’. Vb. denom. *pūdymáuti* ‘leżeć ugorem, odłogiem, ugorować’, *pūdymúoti* ‘ugorować; orać ugór’.

pūdyti, *pūdau*, *pūdžiau* ‘powodować gnicie, gnoić’, daw. prs. *pūdžiu* SD «gnoię», *supūdžiu* SD¹ «rozgnoiwa». Analiza synchroniczna: *pū-dyti*, causativum na *-dyti* do vb. intr. *pūti* ‘gnić’ (zob.). Analiza historyczna: *pūd-yti*, causativum na *-yti* od prs. intr. **pūda* ‘gnije’ (albo: od neopwk. *pūd-*). Odpowiednik łot. *pūdināt* ‘doprowadzać do gnicia’ (⇒ *pūdiņa* ‘ugór’). — Neoosn. *pūd-* (⇐ *pūd-yti*): *pūdēti* caus. 1. ‘gnoić, doprowadzać do zgnicia’, 2. ‘(mięso) doprowadzać do skruszenia’²⁷, *pūdēti*, *-ja*, *-jo* ‘gnić, butwieć’, no-

²⁶ Rzeczownik ten został wymieniony razem z czas. *prisienu* [prs. do *prisieti*], z tym że przy tym ostatnim nie podano definicji znaczeniowej.

²⁷ Por. *Põnaigi vīs pirmā pripūdēna* ‘Bo państwo zawsze wpierw [zająca] zostawiają na skruszenie’.

mina: *pūdīklis* ‘deszcz przychodzący w porze żniw lub sianokosów’, *pūdinys* ‘kompost, kompost przekładany torfem’, *pūdrai* m. pl. ‘drzewo zbutwiałe, spróchniałe’ (w kwestii budowy por. *sūdrus*, *sūdras*).

pūzdras, też pl. *pūzdrai* ‘wypróchniały pień drzewa; dziupla, wygniły otwór w drzewie’ (war. *pūzdrà* ts., ‘spróchniałe drzewo’) — pochodzi z sonoryzacji **pūstra-*, to przez insercję *t* z **pūsra-*, i dalej z **pūves-ra-*, mianowicie przez synkopę *e* w nieakcentowanym sufiksie *-es-* oraz kontrakcję *uu > ū*. Chodzi więc tutaj o drw. na *-ra-* od lit.-łot. osnowy *puv-es-*, wymienionej s.v. *pūti*. Paralele: *puvėslis* ‘spróchniałe drzewo’, *puvėsmas* ‘zapach zgnilizny’²⁸. — Trudno powiedzieć, jak powstały warianty bez segmentu *d*, mianowicie *pūzras* a. *pūzras* (pl. *pūzraĩ*) oraz *pūzra* a. *pūzrà*. Czy przez udźwięcznienie *sr > zr* w fazie **pūsra-*? (co do braku insercji por. typ *nasraĩ*, *gaĩsras* wobec *nastraĩ*, *gaĩstras* innych gwar). Czy też przez usunięcie *d* ze zbitki *zd*? Por. gw. *līzas* z *līzdas*, *veizėti* z *veizdėti* itp. — N. m. *Pūzra-viečiai*.

raĩžyti, *raĩžau*, *raĩžiau* 1. ‘wyrzynać, nacinać, rzeźbić w drewnie’, 2. ‘robić rysy, rytować, grawerować’, 3. ‘tnąć krajać na kawałki, na części’, 4. ‘przechodzić wzdłuż i wszerz (o wojsku)’, 5. ‘bić (kijem, pasem), zacinać batem’, 6. ‘przeszywać – o bólu, boleć’, *suraižyti* 1. ‘pociąć, pokroić’, 2. ‘poprzecinać brzdami, pobruździć’ (*Raukšlėmis suraižyta kakta*). War. *raižyti*. Formacja iteratywna z suf. *-y-* i innowacyjnym SO *raiž-*, który dotworzono do SZ *riž-* / *ryž-*, pierwotnie należącego do pwk. *rėž-*, zob. *rėžti*. Paralele: *plaišyti* $\leftarrow$ *plyšti* (do *plėšti*), *braižyti* $\leftarrow$ *briž-* / *bryž-* (do *brėžti*). — Z innym suf. *suraižioti* ‘zaciąć batem’ (por. *raišioti* $\leftarrow$ *rišti*). — Nomina od *raiž-*: *atraižà* a. *ātraiža* ‘odcięty kawałek (tkaniny, skóry, szkła), ścinek’, war. *ātraižas* ts., *īraiža* ‘ryt, rysa; nacięcie’, *pāraižos*, -ū f. pl. ‘ostatnia kwadra księżyca, schyłek księżyca; okres między pełnią księżyca i pierwszą kwadrą’ (war. *paraižos*, *paraižaĩ*, też sg. *pāraža*, *pāraižis*), *raižinys* ‘sztych, drzeworyt’, *raižūs* (zob.). — Neoosn. *raižy-*: *raižytojas* ‘grawer, rytownik’ (por. *braižytojas* $\leftarrow$ *braižyti*). — N. m. *Raižiaĩ*, *Raižavà*.

²⁸ Transponat ie. **pūs-d^hro-* (Būga 1958: 288) nie da się utrzymać. Odwołanie do formy łacińskiej *pūs*, *pūris* f. ‘ropa’ nic tu nie daje, ponieważ pwk. łac. *pūs-* nie został odziedziczony z pie., lecz jest — podobnie jak lit.-łot. **pūs-* — produktem kontrakcji, < płac. **puu-os-* < pie. **puH-os-* (temat spółgłoskowy na *-es-* / *-os-*). Na to wskazują formy gr. πύον n. ‘ropa’, πύος, -εος n. ts, σαρκόπυον ‘ropiejące ciało’, ἔμπυος adi. ‘ropiejący, pokryty ropiejącymi wrzodami’ (Frisk II 621: 627). — Nieuzasadnione jest twierdzenie A. Bańkowskiego (2000: II 968), jakoby *pūzdras* zostało zapożyczone z pol. *puzdro* ‘pochwa kryjąca penis na podbrzuszu byka, capa, kozła, ogiera’.

rámdyti, *rámdu*, *rámđžiau* (war. *ramdýti*) ‘uspokajać, uśmierzać, łagodzić, tłumić (np. uczucia)’, *nurámdyti* ‘stłumić, uśmierzyć (bunt)’ — forma cja kauzatywna z suf. -dyti i SO *ram-* do *rem-* / *rim-*, por. *rìmti* ‘uspokajać się’, *reñti* ‘podpierać, wspierać’. Paralele: *ardýti* ⇐ *irti*, *baidýti* ⇐ *bijóti*. Akut metatoniczny, w odróżnieniu np. od *lámdyti* ⇐ *lìmti*, *tvárdyti* ⇐ *tvérti*. Odpowiednik łot. *ramdīt* ‘okiełznać, poskromić; pochować’, refl. *ramdītiēs* ‘uspokajać się’. — Z innym suf. *raminti* caus. ‘uśmierzać, uspokajać, pocieszać’ (por. łot. *ramīt* ‘chować, grzebać nieboszczyka’), ⇒ *raminamas* ‘łagodzący, uśmierzający’, *raminamieji váistai* m. pl. ‘leki uspokajające’.

ravēti, *raviù* (3 os. *rāvi*), *ravējau* ‘pleć, plewić, tj. oczyszczając ziemię z chwastów, wyrywając je spośród roślin uprawnych’ (łot. *ravēt*, -ēju ts.) — z pochodzenia jest to durativum na -ē- do prymarnego prs. **ravù* ‘wyrywam’ < pie. **reuh-e-*, które zostało wyparte przez *rāju*, zob. *rāuti*. Por. wed. *rāvat* coni. ‘zrani’, *rāvitar-* m. ‘ten kto rani, obraża, Verletzer’. — Nomina z *rav-*: *apýravos* f. pl. ‘wypielone zielsko’, *išravos* ts., *paravà* a. *pārava* ‘krótszy, liche len pozostawiony na polu’, *rāvalas* daw. ‘chwast’, *ravātē* ‘pielenie’ (por. suf. w *mēžātē*, *pjovātē*), *rāvas* ‘rów’ (zob.), *sāravùs* ‘(o lnie) urodzajny, obfity’.

rēikšti, *rēiškia*, *rēišké* 1. ‘znaczyć, mieć znaczenie, oznaczać co, wyrażać, przedstawiać’, 2. ‘wyrażać słowami (np. uczucia, przekonania), wypowiadać (pogląd, zdanie); okazywać, wyrażać (podziękowanie, współczucie, zaniepokojenie, pretensje, protest)’, 3. ‘wyznawać, wyjawiać np. grzechy’²⁹, 4. ‘mieć wagę, znaczenie, ważyć’. Refl. *rēikštis* ‘uwidaczniać się’. SD¹ *apreiškiu* «obiawiam; obwieszczam (syn. *apsakau*); rozgłaszam; roznoszę, roznaszam», SD «obiawiam, wyiawiam», *išrēikšti* DP ‘wyrazić’, refl. *sapnas išsireiškia* SD «wyiawia się komu sen». Bez etymologii. Próba powiązania *reišk-* z przymiotnikiem scs. strus. *rěsnŭ* ‘prawdziwy’, słń. *rěsen* ‘poważny’ w praformie bsl. **raišk-na-* (por. Trautmann 1923, 242, Fraenkel, LEW 714) napotyka na trudności natury fonetycznej i morfologicznej. — SZ *ryšk-*: *rýkšti*, *rýkšta* (**rykš-sta*), *rýško* ‘stawać się widocznym, ukazywać się’, *išrýkšti* ‘pękać – o pękach’, DP ‘wyniknąć, wynurzyć się, objawić się, okazać się’, *parýkšti* ‘ukazać się, pojawić się’, *užrýkšti* DP ‘okazać się, ukazać się, wychodzić’. Deverbativa: *ryškėti*, -ja, -jo ‘stawać się widocznym, uwidaczniać się’, *rýškinti* ‘czynić jasnym, zrozumiałym, wyjaśniać; wywoływać (błone fotograficzną)’.

²⁹ Por. *Kaltes mūsū visokias tau, viešpatie, reiškiam* PK ‘Złości nasze przed tobą wszystkie wyznawamy’.

išrỹškinti ‘ujawnić, uwydatnić’, *parỹškinti* ‘uczynić wyraźniejszym, uwypuklić’. Nomen: *ryškùs* ‘wyraźny’, *rỹškiai* adv. ‘wyraźnie’. — SO *raišk-*: *ráiškyti* DP ‘zjawiać’, refl. *ráiškytis* DP ‘pojawiać się, zjawiać się’. Nomina: *raiškà* ‘wyraz, wyrażenie’, *ráiškus* ‘jasny, wyraźny, wyrazisty’, DP ‘jawny’, *ráiškiai* adv. ‘jasno, wyraźnie’, DP ‘jawnie’; gw. *raikštus* b.z.a. ‘jasny (jak iskra)’.

rémběti, *rémběja*, *rémbějo* 1. ‘twardnieć (o korze dębu, o skórze rąk, palców)’, 2. ‘zabliźniać się (o ranie)’, 3. ‘stawać się nieruchawym, gnuśnieć, kostnieć’, 4. ‘zatrzymywać się we wzroście – o dziecku’ (por. łot. *aprembēt* ‘opóźniać się w rozwoju; pokrywać się strupem’). — SO *ramb-*: *rambùs* 4 p.a. ‘gruboskórny, niewrażliwy na bicie (o koniu); nieruchawy, leniwy’, SD <*rumbus*> «gnuśny [syn. *tingus*, *tundus*]; leniwy [syn. *tingus*, *stumbus*]» — formacja typu *stambùs* ⇐ *stemb-*, *stangùs* ⇐ *steng-*. — Vb. denom. 1. *ramběti*, -ja, -jo ‘twardnieć; stawać się niewrażliwym na bicie (o koniu), stawać się nieczułym, zatwardziałym (o człowieku)’, 2. *rambti*, *rambstù*, *rambaũ* ‘rozleniwiać się, stawać się nieruchawym’ (war. *reĩmbti*, *rėĩmbti* ts.). — Podwójny SZ *rimb-* / *rumb-*. SZ *rimb-*: *riĩmbas* 1. ‘spleciony w pewien sposób bat na krótkim biczysku’, 2. ‘uderzenie takim batem’, 3. ‘pręga od uderzenia batem’, 4. przen. ‘leń’ (syn. *riĩmba*), ⇒ vb. denom. *riĩmbyti*, -iju, -ijau ‘bić, uderzać’. SZ *rumb-*: *rumbà* a. *ruĩmbas* ‘blizna, szrama; wcięcie, nacięcie, karb’, przen. ‘zaobrubienie, szew’. — Do pie. **remb-* / **rĩmb-*. Por. z jednej strony SO psł. **rõbiti*, sch. *rũbiti* ‘rąbać, wycinać’, ros. *rubítʹ* ‘rąbać, siekać, ścinać; stawiać z bierwion’, stpol. *rębić* ‘wycinać las, rąbać drzewo na kawałki’ (frq. **rõbati*, ros. *rubátʹ*, pol. *rąbać*), z drugiej strony SZ śrdn. *rump* ‘tułów’, niem. *Rumpf* ts. (znacz. etym. ‘ucięty kłoc drzewa?’).

rýdyti I, *rýdau* (war. *rýdžiu*), *rýdžiau* 1. ‘karmić, dawać jeść, dawać żreć (świniom)’, 2. ‘dawać pić, częstować wódką, upijać kogo’. Jest to formacja kauzatywna z suf. -dyti do pierwiastka *seť* w SZ *rýti* ‘łykać, żreć’ (zob.). Znacz. etym. ‘sprawiać, że ktoś łyka, żre’. Paralele: *gýdyti*, *lýdyti*; *púdyti*, *súdyti*. — Neopwk. *ryd-* (⇐ *rýd-yti*): 1. *rydėnti* ‘karmić, dawać jeść, dawać żreć’ (*Parydėnt daug vaikų reikia Jonui*), por. *pūdėnti* ⇐ *púdyti*, 2. *rydinėti*: *Tas smakas vaikus prarydinėdavo*, 3. *rýdinti* ‘karmić, dawać żreć’, ⇒ neoosn. *rydin-*: *rýdindinti* ‘karmić’ (*Rydindink anuos, terynie*), 4. *rydelis* ‘ten, kto zjada, pożera’ (*Svoteliai rydeliai, jūsų pilvai didelė*).

rýdyti II, *rýdau*, *rýdžiau* 1. ‘szczuć’, 2. przen. ‘judzić, podburzać’, *surýdyti* ‘skłócić, zwaśnić’ (*Norėjo ana mumis surýdyti* ‘Ona chciała nas poróżnić’). Odpowiada łot. *rīdīt* ‘szczuć (psa, psem)’, przen. ‘podjudzać, podburzać, podze-

giwać'. Caus. na *-dyti* do **ryti* $\Leftarrow$ pwk. **riH-* $\Leftarrow$ **reiH-*, zob. SE *rieti* 'napadać i kasać – o psach' (zob.). Znacz. etym. 'zachęcać (psa) do napadu'. — Łot. *raĩdīt* 'szczuć, podburzać' pokazuje odpowiednik na st. o, *rai-* $\Leftarrow$ *rī-*. — Szeroko rozpowszechniony jest aniłowy war. *riđyti* 1. 'szczuć psa, psem; drażnić psa; podjudzać', 2. 'przynaglać (do wstania z łóżka), popędzać (do roboty), przepędzać skąd'. Paralele: *kliudyti*, *pjudyti*, *žudyti*. Szczegół dotąd niewyjaśniony.

rieškūčios f. pl. 1. 'dwie garście', 2. 'tyle, ile się zmieści w dwu garściach', SD «przygarść, przygarśnię» ['ręce obiedwie do brania czego żłobkowato złożone, jako do brania piasku, mąki', L.]. War. *rieškūčiai*, *rieškūtės*. Formacje urobione sufiksem *-ut-* od *rieškės* f. pl. 'dwie garście'. To ostatnie pochodzi od *riešas* 'nadgarstek' (zob.). Struktura *rieš-kē-* znajduje paralele w *ỹžkēs*, *saũskē*, *vēpskē*. — Z lit. *rieškės* można ewentualnie połączyć łot. *rieška-va* 'garść', mianowicie założywszy wtórność *š* w grupie *šk*. Rekonstrukcja: **ries-ke*, od tego drw. na *-ava*: **rieskava*. War. *riekšava* można wytłumaczyć metatezą składników grupy *šk*.

rýkštē 1. 'cienka gałązka bez liści, różga, witka' (war. *rykštē* 4 p.a.), 2. 'chłostanie różgą', 3. przen. 'kara (boska); nieszczęście', 4. 'pręt mierniczy; miara pola', 5. 'piętnastu uczestników żywego różańca', *dangaūs rýkštē* 'komety', *diēvo rýkštē* 'tęcza', *óro rýkštē* ts., *vėlnio rýkštē* 'gałązki drzewa, które zrosły się w miotłę'. DP *rýkštē* 'rozga, roszczka', SD¹ «rozga», SD «bijak u cep [syn. *kultuvē*, *spragilinē*]; rozga», *lazda arba rykšte ipjaustyta* SD «karbowalaska», *dirželiai*, *kuriais plakasi*, *rykštės*, *šniūreliai* SD «dyscyplina, którą się biczują», *plaku rýkštėmis* SD «sieką kogo rozgą». Z innymi sufiksami: *rýkščia* 'różga, witka', *rykštis* (3 p.a.) a. *rýkštis*, *-ies* f. ts. Odpowiedniki łot. *riste* ob. *rikste* 'różga' z jednej strony i stpr. *riste* EV 'wić, różga, Rute' z drugiej strony przemawiają za wywodem *rýkštē* z **ryštē* przy założeniu insercji *k* przed grupą *št*. Praforma **ryštē* może być refleksem **ryž-tē*, tj. derywatu na SZ *ryž-* do *rēž-* 'rznąć, kroić', zob. *rēžti*. Znacz. etym. 'to, co wyrznięto' $\Rightarrow$ 'różga'. — O innej możliwości objaśnienia wyrazu *rýkštē* wspomniano s.v. *rēkšti*³⁰. — Drw. *rykštēlē* 'różeczka', DP 'roszczka', SD¹ «rozczka» ['róždźka'], *rýkštēnas* 'kosz z wikliny do połowu ryb, więcierz' (war. *rýkštena*, *rýkštinas*, *rýkštine*), *rykštýnas* 'miejsce porośnięte rozmaitymi krzakami', *rýkštine* 1. 'różga, witka', 2. bot. 'pigwowiec japoński, Cydonia japonica', *rýkštinkas* 'ten, co wycina krze-

³⁰ Zob. też świeży artykuł Bernda Gliwy, 'Apr. *riste*, lit. *rykštē*, lett. *riksste* und Verwandtschaft', *ALL* 57, 2007, 1–15.

wy wierzbowe na wiklinę; ten, co wymierza karę chłosty', *rykštìnīs* 'różga; uderzenie różgą'. Cps. *rýkšta-galis* 'krótka różga', *rykštā-plakis* przest. 'ten, co wymierza karę chłosty'. Vb. denom. *rýkščiūoti* 'chłostać różgą', *rýkščiotis* refl. '(o marznącej szybie) pokrywać się wzorami przypominającymi gałązki'. — N. rz. *Rykštýnas*, *Rykštýnė*.

rytýkštis a. *rýtykštis*, -ė 'ranny, poranny, rano ugotowany', SD «porankowy, zaranny» (syn. *unkstyvas*), *rýtykštis píenas* 'mleko z rannego udoju', *rytýkštė diena* 'dzień jutrzejszy'. Formacja urobiona przymiotnikowym neosuf. -ykštis (zob. *naminýkštis*) od *rýtas* 'ranek, rano'. Paralele: *dabarykštis*, *pernykštis*, *vakarykštis*. — Drw. *rytýkščias* a. *rýtykščias*, -a daw. gw. 'poranny'. War. metatetyczny: gw. *rýkštyčias* (*ty-kš* > *kš-ty*).

rizėnti, *rozenù*, *rozenaũ* 'stawiać małe, drobne kroki, dreptać; powoli ciec, ciurkać; śmiać się półgłosem' — od interi. *rizì* a. *rìzi* – o chodzeniu drobnym krokiem (*Rizikė rizi rizi rizenà*, t.y. *eina smulkiais žingsniais* 'Kobieta «rizi rizi», tj. idzie drobnym krokiem').

sakióti, -ju, -jau 1. 'iść w ślad, tropić' (*Pėdus sakioti*), 'śledzić, szpiegować', 2. 'naśladować kogo', *pėrsakioti* 'prześladować; przedrzeźniać', refl. *sakiótis* 'tropić' (*Labai sugeba vagius sakiótis* 'Dobrze potrafi tropić złodziei'), *išsisakióti* 'szukać (drogi), chodząc, biegając wszędzie' (*Išsisakiójau visur ir negalėjau atsekti kelį*). Iterativum-durativum z suf. -ioti i SO sak- do sek-, por. *sekù*, *sėkti* 'iść za kim' (s.v. *sėkti* I). Paralele: *vadžióti* ⇐ *vedù*, *lakióti* ⇐ *lekiù*, *trasióti* ⇐ *tresiù*. Z innym suf. *sakstýtis* 'tropić'. — Nomina na SO sak-: *pasakėja* SD¹ «dziewka», SD «służebnica, famula, pedisequa» (znacz. etym. 'chodząca w ślad za kimś'), *pasakėjas* SD¹ «frauzimer», *pasakėjų pulkas* SD «fraucmer, persony» ['poczet kobiet stanowiący najbliższe otoczenie, dwór królowej lub innej możnej pani, panny dworskie, dwórki', SŁXVI]³¹, *sākas* (zob.), *saklūs* 'umiejący iść śladem – o psie, koniu' (war. *seklūs*), *sakūs* 'ustępliwy'. Zob. też adv. *paskuĩ*.

sālp̃ti, *salpstù*, *salpaũ* gw. 'mdleć, słabnąć, tracić przytomność', 2. 'wietrzeć' (*Alutis karsta, brangvynas salpsta* 'Piwo gorzknieje, gorzałka wietrzeje'). Wariant do *ālp̃ti* (zob.). Jest wynikiem metanalizy czas. złożonego *apsālp̃ti*, który powstał z formacji zwrotnej *ap-si-ālp̃ti drogą synkopowania i. Paralele: *silsėti*, *stvérti*. — Drw. *sālp̃ėti*, -ju, -jau 'omdlewać, mdleć'.

samdikáuti, -áuju, -avaũ 'godzić się, umawiać się o pracę'. N. agt. †sam-

³¹ Por. wed. *sákhāy-* m.f. 'towarzysz, przyjaciel' < pie. *sok^u-h₂-oj^o-.

dikas nie jest zaświadczone, wobec czego trzeba ten czasownik uznać za utworzony od neoosn. *samd-* ($\Leftarrow$ *samdýti*) przy użyciu neosuf. *-ikauti*. Por. np. *kūlikáuti* ‘najmować się do młócenia’ $\Leftarrow$ *kūlikas* ‘młocarz’. Taki sam neosufiks ukazuje się w *mainikáuti*, *pelnikáuti* (brak $\dagger$ mainikas, $\dagger$ pelnikas).

sant-, stlit. osnowa ptc. prs. act. ‘będący, sący’ < pie. $*h_1s\text{-}ónt\text{-}$. Pdg. męski: sg. nom. $*sąs$ < pb. $*sants$ < pie. $*h_1sónts$ (por. wed. *sán*) — niezachowane, zastąpione przez *esās*; acc. *sañti*, gen. *sañčio*, dat. *sañčiam* a. *sañčiui*, instr. *sañčiù*, loc. *sañčiam* (pl. nom. *sañtys*, zam. $*są$). Pdg. żeński: sg. nom. *santi*, acc. *sañčią*, gen. *sañčios*, dat. *sañčiai*, instr. *sañčià*, loc. *sañčioje* (pl. nom. *sañčios*). Odpowiedniki: scs. *sqt-*, nom. sg. *sy* ‘będący’, gen. sg. *sōšta*, łac. *sons*, *sontis* ‘winien, zasługujący na karę’³², wed. *sán*, *satáh* ‘będący’. — Forma nom. sg. f. *santi* ‘będąca’, dostosowana do osnowy *sant-* przypadków zależnych, weszła na miejsce pb. $*sintī$ a. $*suntī$ < pie. $*h_1s\text{-}nt\text{-}ih_2$ (por. wed. *satī* ‘będąca’). — Odnowiona forma ptc. prs. act. ma postać *es-ant-* (zob. *esù*). Jest to formacja na st. pełnym pierwiastku $*h_1es\text{-}$, porównywalna z takim refleksem, jak np. gr. joń. $\acute{\epsilon}\acute{\omega}\nu$, $\acute{\epsilon}\text{-}\acute{\omicron}\nu\tau\text{-}\acute{\omicron}\varsigma$ ‘będący’ < $*h_1es\text{-}ont\text{-}$ (gr. att. $\acute{\omega}\nu$, $\acute{\omicron}\nu\tau\acute{\omicron}\varsigma$ w następstwie kontrakcji). Osobno zob. *esā*. — Jak neologizmy wyglądają cps. *vien-santi* f. ‘samotna kobieta’, *vien-santis*, -i 1. ‘żyjący w samotności’, 2. ‘leżący na uboczu, ustronny, odosobniony’ (przest.).

sārēmiai m. pl. ‘skurcze, kurczenie się mięśni, zwł. macicy’ (neol.), *giṃdymo sārēmiai* ‘bóle porodowe’ — drw. od vb. cps. *susireṃti* ‘zewrzeć się’, prs. *susiremia*, prt. na SW *su-si-rēmē* (por. *reṃti*). Znacz. etym. ‘zwieranie się, zwanie, scil. mięśni’. — Drw. *sārēminis*, -ē ‘kurczowy, konwulsyjny, spazmatyczny’.

saūskē 1. ‘bezdzienna kobieta’, 2. ‘jałowa krowa, owca’, 3. ‘kobieta krótko karmiąca’ — drw. na *-kē* od adi. *saūsas* ‘suchy’ (zob.). Por. *tálžkē* $\Leftarrow$ *talžūs* (s.v. *tálžyti*), *dvēškā* $\Leftarrow$ *dvēsā* (s.v. *dvēsti*).

saūskis, -io ‘chudzielec, chuderlak; suchy wiatr’ — drw. na *-kis* od adi. *saūsas* ‘suchy’ (zob.). Por. *drūčkis* ‘człowiek gruby i niski’ $\Leftarrow$ *drūtas* ‘gruby, mocny’. — Drw. *saūskarda* c. ‘ktoś bardzo chudy; ktoś bezdzietny’, *saūskardas* ‘całkiem suche drzewo’, *sauskaṛdis*, -ē ‘ktoś bardzo chudy; ktoś bezdzietny’ — formacje ekspresywne z rzadkim suf. *-ard-*, por. *kabārda* ‘niezdara’ $\Leftarrow$ *kabēti* (obok tego *-erd-*: *skabērda* ‘drzazga’ $\Leftarrow$ *skabýti*).

³² N.B. W przeciwieństwie do tego formy *absens*, *-sentis* ‘nieobecny, oddalony’, *praesens*, *-sentis* ‘obecny, teraźniejszy’ mają sufiks w innowacyjnej postaci *-ent-*.

saváime adv. 'samo przez się; dobrowolnie' — słowotwórczo nieprzejrzysty drw. od adi. *sāvas* 'swój' (zob.). Por. *savaĩp* adv. 'swoście'. War. *saváimais*, *saváimi*, *saváimiais*, *savaimù*. — Drw. *saváimis*, -é 'samorzutny, spontaniczny', *savaimingas* 'samoistny; swoisty, jedyny w swoim rodzaju; samodzielny, niezależny', *savaiminis* 'samoistny, samorzutny'.

savivalė 'samowola' obok dawnego *savā-valia* (1 p.a., np. DP), *sava-valià* (2 p.a.) 'samowola, swawola' — przekształcenie zapożyczenia *svavālė* a. *svavalià* ⇐ pol. *swa-wola* przez zastępstwo członu *sva-* rodzimym odpowiednikiem *sava-*, obecnie liter. *savi-* (por. *savigarba*, *savijauta*, *savivalda*). Zob. też *valià*. — Drw. *savavālis*, -é 'samowolny', DP 'swawolny, wszeteczny'. Vb. denom. *savavaliáuti* 'postępować samowolnie'.

seseřkopiai m. pl. 'szwagrowie, którzy mają za żony dwie siostry'. Starsza postać cps.: *seser-kuopiaĩ* ts. Człon I do *sesuõ* 'siostra', człon II do *kúopa* 'gromada' (przygodna monoftongizacja *uo* > *o*).

síeksnis, -io 1. 'sążen, zasięg rozpostartych rąk, liczony od końca palców jednej dłoni do końca palców drugiej, 2. 'sążen, dawna miara długości', SD «sążen», 3. 'sąg drewna', 4. 'wielki liniał stolarski' (war. *sieksnỹs*) — drw. z neosuf. -*sni-* od czas. *síekiu*, *síekti* 'sięgać, wyciągać rękę' (zob.). Znacz. etym. 'rozpostarcie ramion'³³. Por. budowę *laĩpsnis* 'stopień', *šúksnis* 'skok', *žiņgnis* 'krok'. — Drw. *síeksnininkas*, -é 'coś długości lub grubości sąznia'. Vb. denom. *sieksniúoti* 1. 'mierzyć sązniami', 2. 'układać drewno w sągi', 3. 'iść długimi krokami'.

síela 'dusza', DP 'sumienie'. Ma odpowiedniki z jednej strony w stpr. *naseilis*, *nosēilis*, *noseilis* 'duch, Geist' (obok *seilins* acc. pl. 'zmysły, Sinn', *sen seilin* obl. sg. 'z pilnością, pilnie, mit Fleiß'), z drugiej strony w psł. **sila* 'zdolność do wysiłku, do działania, energia', por. scs. *sila* 'moc, potęga' (pl. *sily* 'gromady'), ros. *sila* 'moc, potęga, energia; mnóstwo, wielka ilość', czes. *síla* ts., stpol. m.in. 'gwałt, przemoc; mnóstwo'. Prawdopodobnie do pie. **seh₁-i-* 'wypuścić, wysłać, rzucić'³⁴, SZ **sh₁i-C*, zmieniony przez metatezę

³³ Słowiański odpowiednik znaczeniowy, **sęg-ĩnĩ*, stoi w związku z lit. *segù*, *sėgti* (zob.). Por. cs. *sěžĩnĩ* m.f. 'sążen', slń. *sěženj*, sch. gw. *sěžanj*, ros. *sáženʹ* ts. < psł.

**sęg-ĩnĩ*, drw. od czas. **sęgti* 'sięgać po co', strus. *sęšti*, *sęgu* 'wyciągać rękę po coś, dotknąć, pochwycić', stpol. *siąc* ts. Podobnie gr. ὀρῦναι 'sążen' należy do ὀρέγειν 'wyciągać rękę, sięgać', zaś niem. *Klafter* m.n. 'sążen' do stang. *clýppan* (ang. *to clip*), stfryz. *kleppa* 'obejmować ramionami, brać w ramiona'.

³⁴ Słownik Pokornego 889–890 umieszcza lit. *síela* przy pwk. **sē(1)-* : **səi-* : **sĩ-* 'ent-

lrg. w $*sih_1-C > *sī-C$. Lit. *siela* (stpr. *seil-V*) zakłada derywację od innowacyjnego SE $*seih_1-$, opartego o metatetyczny SZ $*sih_1-$. Praforma $*sēj-lā- < *seih_1-leh_2-$. Co do sufiksacji por. *aslà, miglā, sulà*. — Psł. **sila* jest z powodu i dwuznaczne. Może być refleksem zarówno SE pbsł. $*sēj-lā-$, jak i SZ $*sī-lā- < *sih_1-leh_2-$. — Cps. *siel-vartas* ‘zmartwienie, strapienie’, DP ‘kłopot, frasunek, rozpacz, troska’, SD «frasunek» (por. *vesti*), war. *siela-vartas, siel-vartà* ($\Rightarrow$ *sielvartauti* ‘rozpaczać’). — Vb. denom. *sielótis* DP ‘dbać, pieczołować się, frasować się, starać się, troszczyć się’, neoosn. *sieloy-: sielójimas* DP ‘staranie, pieczołowanie, troska, piecza, frasunek’.

sienójas ‘półokrągłak w ścianie drewnianego domu, belka, kłoda’, SD¹ «tram», SD «balka, tram» — formacja denominalna od *siēna* ‘ściana’ (paralela: *šilójas* $\Leftarrow$ *šilas*). — Drw. *sienójinis, -ė* ‘belkowy’, SD «balkowy».

siùndyti, siùndau (daw. *siùndžiu*), *siùndžiau* ‘szczuć psa’, przen. ‘podjudzać, podżegać’, *išsiundyt* SD «wyszczuwać kogo» — ze zmiany $*siunt-dyti$ (granica morfologiczna zatarta przez degeminację $d-d < t-d$). Jest to causativum na *-dyti* do *siunt-*, zob. *siūsti* ‘śłać, posyłać’. SD¹ *siundau, pasiundau* «podszczuwam». Starsza formacja prs.: *siundžiu* SD «szczuję kogo», *pasiundžiu* SD¹ «podburzam» [syn. *kibinu*], SD «namawiam kogo na co [syn. *perkalbu, privedu*]; napomykam kogo, powod daię [syn. *parodžiu būdu*]; poduszczam do czego». Refl. *pasisiundžiu unt ko* SD «kuszę się o co». — Neoosn. *siundy-: pasiundymas* SD «napomknienie; pobudka, podnieta», *siundymas* SD «szczwanie» (por. *pūdymas* $\Leftarrow$ *pūdyti*). — Dysymilacja $nd > md$ wytworzyła war. *siumd-*, por. *siùndyti* ‘szczuć, podszczuwać’, *pasiumdžiu* SD «podszczuwam» (syn. *papešiu*). Paralela: *grámdyti* ob. *grándyti* s.v. *gręsti*. Neoosn. *siumdy-: pasiumdytojai* DP ‘podszczuwacze’ (por. *žudýtojas* $\Leftarrow$ *žudyti*).

skabà 4 p.a. daw. gw. 1. ‘skobel, złącze’, 2. ‘druciane okucie buta z drewnianą podeszwą’ (war. *skābē*), 3. ‘(metalowa) haftka, zapinka’, 4. ‘podkowa’ (m.in. SD) — zapoż. z błr. *skāba*.

skalà 4 p.a. 1. ‘odłupany kawałek drewna a. kamienia, szczapa, szczapka, łuczywo’, 2. ‘glinka, skała zawierająca materiały ilaste’, 3. ‘wapień, kamień wapienny’ (syn. *klintis*) — nomen prymarne na SO *skal-* do *skel-*, zob. *skélti* ‘szczepać, łupać’. Znacz. etym.: n. act. ‘szczepanie, łupanie’, tu

senden. werfen, fallen lassen, säen...’, andererseits ‘die Hand wonach ausstrecken, Anspannung, Kraft’. Zakłada się tu rozwój znaczeniowy w kierunku ‘wyciągać rękę’, skąd dalej ‘napręzać się, wysilać się’. Znaczenie ‘siła, Kraft’ «vermutlich aus der Anschauung der kraftvoll zum Wurfe gereckten Hand».

konkretyzowane. Paralele: *skarà* ⇐ *skérti*, *sagà* ⇐ *sègti*, *lakà* ⇐ *lèkti*. Zob. też *prāskalās*. — Drw. *skalánda* ‘drzazga, szczapa’ (war. *skeléndā*), *skalūnas* ‘łupiek skalny’ (neol.), *skalūs* ‘łupki, szczepki’, SD «łupny, szczepny», cps. *skalā-medīs* ‘bierwiono, z którego łupie się szczapy’³⁵. Por. łot. *skals* a. *skala* ‘drzazga, łuczywo’, *skālgans* a. *skāngals* ‘szczapa, gont’ < cps. *skal-gals* (l-n lub n-l z dysymilacji l-l), *skaliņš* ‘zapałka’.

skardýti, *skardaũ*, *skardžiaũ* (war. *skárdyti*) iter. 1. ‘zarzynać (prosięta), kłuć, zakłuwać’, 2. ‘rozszarpywać (o psie)’, 3. ‘depcząc niszczyć, gnieść, trawować’, 4. ‘mleć z grubsza, grubo’, 5. ‘drobić, rozgryzać zębami’³⁶, kruszyć’, 6. ‘rozdzierać drzewo (o piorunie)’, 7. ‘krajać na kawałki’. Por. łot. *skārdīt*, -u, -īju ‘rozdrabniać, rozbijać, rozdzielać’. Iteratyw z suf. -y- i SO *skard-* do *skerd-* / *skird-*, zob. *skesti*, *skisti*. Paralele: *karpýti* ⇐ *kerpù*, *varžýti* ⇐ *veržiũ*. — Nomina na SO *skard-*: *āpskarda* a. *āpskardas* ‘żłódź, pora, gdy deszcz pada i zamarza’ (por. *apskisti* ‘o ziemi: obmarznąć po deszczu, pokryć się lodem’), *skardaĩlis* ‘szmata, ścierka’ (dosł. ‘strzęp’), *skadis* (zob.), *skardýtas* ⇒ *skardýtinis*, -ė ‘grubo mielony’, *skardūs* ‘urwisty, stromy’. Por. psł. **skorditi*: ros. *skorožú*, *skorodítb* ‘bronować, spulchniać rolę’ (⇒ *skorodá* ‘brona’).

skélbti, *skélbiu*, *skélbiau* (war. *skelbti*) ‘głosić, ogłaszać, rozpowszechniać; szerzyć plotki’, DP ‘wysławiać, osławiać, rozślawiać, sławić, chwalić, objaśniać, przepowiadać’, *išskélbti* ‘rozgłosić’. Refl. *skelbtis* stlit. ‘sławić się’ (⇒ *skelbimas* DP ‘sława’). Przez s-mobile łączy się z *kalbũ*, *kalbėti* ‘mówić’ (zob.). Akut niejasny. Brak nawiązań zewnętrznych. Geneza zapewne onomatopeiczna. — Drw. *skelbáuti* ‘rozpowiadać, rozgłaszać (nowiny)’, *skelbėnti* ts., *skélbdinti* cur. ‘sprawić, żeby głosił’, *paskélbdinti* ‘ogłosić, powiadomić o czymś’, *skelbimas* ‘ogłoszenie’. — Podwójny refleks SZ *skilb-* / *skulb-*. 1. SZ *skilb-*: *paskilbsta*, -*skilbo*, -*skilbti* ‘(o pogłosce) rozejść się’, 2. SZ *skulb-*: łot. *skulbēt*, -ēju ‘brzmieć, dźwięczeć’, *skulbināt* ts., *skulbenis* ‘dzwon’. — Nomina na SO *skalb-*: *apskálba* ‘obmowa, plotka, pomówienie’ (war. *apskélba*), *paskálba* ‘pogłoska, wieść, plotka’ (war. *paskélba*), też ‘czyjeś dobre imię, reputacja; tradycja’. Nawiązanie w łot. *skalbs* m.in. ‘głośny, donośny – o głosie’, *skalbi* adv. ‘głośno i wyraźnie’. Por. nomina z *kalb-* s.v. *kalbėti*.

³⁵ Wyraz *skalūnas* ‘siekiera o wielkim ostrzu do rąbania drewna’ jest pożyczką z jęz. białoruskiego (błr. *kolún*). Został on wciągnięty do rodziny *skélti* na zasadzie adideacji.

³⁶ Por. *Kąsnį pirm paskardýk burno[je], pasku kramtyk ir pagaliom ryk* ‘Kęs najpierw pogryź, potem zuj i wreszcie połknij’.

skéldėti, *skélđa*, *skéldėjo* ‘szczepać się, łupać się, rozpadać się’, por. łot. *šķelda* ‘szczapa drewna’. Analiza historyczna: *skél-da* < *skelh₁-d^he- — prs. intr. na -da- do *skilti* (zob.). Paralela: *vérda* ⇐ *virti*. Następnie resegmentacja: *skéld-a*, dająca początek paradygmatowi odrębnemu od *skélti* i *skilti*. — SO *skald-*: *skáldyti* caus. ‘szczepać, łupać, rąbać (drewno), rozbijać na kawałki, tłuc (kamień), kruszyć; kroić na kawałki (jabłka, kartofle), płatać; silnie uderzać, walić; mocno kaszleć; pocierać (zapałkę)’, ⇒ *skaldà* ‘tłuczeń, drobno tłuczony kamień; szczapa, łuczywo’, *skáldė* ‘łuczywo’. Neoosn. *skaldy-*: *skaldyklà* ‘kamieniołom; tartak’ (por. *daryklà* ⇐ *daryti*), *skaldytùvas* ‘młot kamieniarski’.

skỹdas 2 p.a. ‘tarcza, puklerz, pancerz’, stlit. *skydà* 4 p.a., m.in. SD «pawęza; tarcza; puklerz» — zapoż. germańskie z nieustalonego źródła. Por. stwn. *scît* (niem. *Scheit*), fryzyj. *skîd*, stisl. *skið* ‘polano, drewno’. Co do strony semazjologicznej por. lit. *skiētas* :: scs. *štitũ*. — Drw. *skỹdinis* ‘podobny do tarczy, tarczowy’, *skỹdinė liaukà* ‘tarczyca’, cps. *skỹd-liaukė* ‘tarczyca’, *skyd-nešys* hist. ‘giermek noszący tarczę za rycerzem’, SD *skyda-nešys* «giermek».

skiemuõ, -eĩs, *skíemenĩ* 3 p.a. m. 1. ‘otwór pomiędzy dwoma pasmami osnowy, przez który przechodzi czółenko z wątkiem’, 2. ling. ‘zgłoska, sylaba’ — ze *skied-men-, drw. dewerbalny od *skiedžiu*, *skíesti* (zob.). Zmiana *d-m* > *m-m* > *m* na granicy morfemowej (paralela: *raumuõ*). — Neoosn. *skíemen-*: *skíemenys* m. pl. ‘skiemuo’ (por. łot. *šķiemele* ts.). W tymże znaczeniu pojawiają się formy z restytuowanym -d- w pozycji przedsufiksальной: gw. *skiedmuõ*, *skiedmenys* b.z.a.

skiēpti, *skiepiũ*, *skiepiaũ* 1. ‘rozszczepiać, rozrywać, dziurawić’, 2. ‘szczepić drzewa’. Szerzej jest znany war. *skieb-*: *skiēbti* ‘cienko kroić; kroić w poprzek’, *atskiēbti* ‘oddzielić; odkroić (cienką kromkę)’, *praskiēbti* ‘rozszczepić (drewno)’. Drw. *prāskiepas* ‘szpara, szczelina; rozcięcie w odzieży, rozporek’, *skiēpas* ‘jednoroczny pęd rośliny drzewiastej, używanej do szczepienia, zraz, zaszczepka’, ⇒ vb. denom. *skiēpyti*, -iju, -ijau ‘szczepić rośliny; szczepić ludzi’ (war. *skiēpinti*), znac. etym. ‘wkładać zaszczepkę w rozszczepione drzewko’. Por. jeszcze war. *skiēbas* ‘szczelina’. — Pwk. *skiep-* wywodzi się z pbsł. *skeip-, por. odpowiednik psł. *ščip- w formacji iter. *ščipati, ros. *ščipátb*, pol. *szczypać* ‘boleśnie ściskać, skubać, zrywać co’ ‘szczypać, skubać’. Brak refleksów SO †skaip-. — SZ *skip-*: *skipstýti* ‘dzielić na części’, *skiparas* ‘skrawek’. Por. łot. *šķipsna*, -is ‘kosmyk, pasmo’ obok *šķibīt* ‘rąbać, rznąć’. — WSZ *skyp-*: *skỹpas* ‘skrawek materiału’, *skỹpata* a. *skýpata* ‘skrawek, strzep, szmata; odłamek, ułomek’. Czy tutaj *skỹpas* ‘ukośny, skośny’ (war. do *ĩkypas*)?

skiesti, *skiedžiu*, *skiedžiau* ‘rozcieńczać, rozrzedzać’, *skystai praskiest* SD «rzadko rozczynić», *nepraskiestas medus, alus* SD «nieprzebrany miód, piwo». Refl. *atsiskiesti* ‘oddzielić się, odosobnić się’. Por. łot. *šķiēžu, šķiēdu, šķiēst* ‘rozsytać, rozproszyc, roztrwonić’. Najprawdopodobniej *skied-* jest młodym drw. od SZ *skid-*, zob. *skisti, skido*. Intonacja wtórna, podobnie jak w prs. *skýsta*. — Nomina od *skied-*: *skiedà* ‘drzazga’, SD «trzaska, wior», *skiedarà* ‘drzazga, trzaska, wiór’ (por. suf. w *dešerà* ob. *dešrà*), *skiēd alas* a. *skiedinys* ‘roztwór’, *skiedrà* (zob.). Vb. denom. *skiedoti* ‘zaśmiecać drzazgami, szczapkami’.

skilti, *skylù* (zam. *skilù* < *ski-n-lu), *skilaũ* 1. ‘łupać się (o drewnie), pękać, rozdzielać się, rozpadać się’ (łot. *šķilt, šķilu, šķīlu*), 2. ‘wykluwać się, wydobywać się z jaja (o pisklętach)’, 3. ‘rozpadać się, rozszczepiać się, oddzielać się’, 4. ‘wyskakiwać, pojawiać się – o iskrach przy krzesaniu ognia’. War. gw. prs. *skilstu, skilnù, skylnù*. Cps. *atskilti* ‘odłupać się, oddzielić się’, *išskilti* ‘wypaść – o zębach; wykluć się z jaja’, *suskilti* ‘popękać w wielu miejscach, rozpaść się na części, podzielić się’. Allomorf *skil-* to forma st. zanikowego do *skel-*, zob. *skeliu, skēlti*. — Tr. **skilti**, *skiliu, skýliau, skilti* ‘krzesać ogień; uderzać, bić’, przen. ‘szybko iść, biec, jechać; mówić prosto w oczy’, *ižskilt ugnī* SD «wykrzesać ogień z kamienia», intr. ‘pojawiać się – o iskrach’ (*Kur užmyņē akmenēlī, čia ugnužē skýlē*). — Nomina: *ātskilas* ‘oddzielny, osobny’ (⇒ *atskilēlis, -ē* ‘odstępca’), *prāskilas* a. *praskilā* ‘kij z rozszczepionym końcem, używany do łapania żmij’, *skilā* ‘drzazga, szczapka, *skiltas perētas* ‘ktokolwiek, każdy, wszyscy’ (dosł. ‘wykluty, wylęgły’), *skiltis, -ies* f. ‘część naturalnie się wydzielająca (ząbek czosnku, płat płuc, płat wątroby), część składowa czegoś, odkrojona część (jabłko, buraka), działka, pasmo, szpalta; gatunek, rodzaj’, SD «głowka czosnku» (syn. *galvelē*), *skiltuvas* ‘krzesiwo; mechanizm kurkowy; rączka cepa’, SD 1. «krzesiwo», 2. «musat» [‘stalka do ostrzenia, wecowania u rzeźnika’, L.], 3. «kolce w łańcuchu, ogniwo»³⁷ (por. n. m. *Skiltuvaĩ*), *skilvys* (zob.). — WSZ *skyl-*: *skýliau* (prt.), drw. *skylē* ‘dziura’, *iškalt skylē* SD «wykować mur», *skylēs plaučiuose* SD «oskrzele, skrzele», ⇒ vb. denom. *skylēti, -ja, -jo* ‘dziurawić, przedziurawiać’ (*skylētas* ‘dziurawy’). Cps. *girnā-skylē* (zob. *gīrnos*), *skyl-mušā* ‘dziurkacz biurowy’, *skyl-mušys* ‘przebijak kowalski’. — SO *skal-*: *skalā* (zob.). — Nowy SO *skail-* ⇐ *skil-*: *kāilis* (zob.).

sklandyti, *sklandaũ, sklandžiaũ* 1. ‘szybować w powietrzu’, 2. ‘zasuwać i odsuwać zasuwę’ — iteratyw z suf. *-y-* i SO *skland-* do *sklend-*, zob. *sklendžiaũ*,

³⁷ LKŽ_{xii} 895 nie uwzględnia znaczeń 2 i 3 z SD.

sklęsti. — Nomina na SO *skland-*: *atsklandà* ‘wybój na drodze; zasuw’, *pasklándà* a. *pāsklanda* ‘wyślizgana po jednej stronie droga zimowa, pochyłość obmarzłej drogi’: *Ant kelio ampalai ir pasklándos* (war. *pasklám̃ba*, *paskliùnda*, *paskliùndra*); *sklandà* ‘zasuwa’. — Takie formacje, jak *sklāstas*, *sklāstis* ‘zasuwa, rygiel, zawór’, *sklāstai* m. pl. ‘sidła’ wskazują na neoosn. *sklās-*, którą wyabstrahowano z frq. **sklāstyti* < **sklās-styti* (drw. od *sklēs-*). Paralele: *spāstai* ⇐ *spāstyti* (**spās-sty-* od *spēs-*), *panārsta*, *panārstis* ⇐ *nārstyti* (od *nér̃ti*).

skliùtas ‘siekiera ciesielska’, SD «topor, ascia» (⇒ *skliutelis* SD «toporek»). Obok tego łot. *slute*, *šlute* ‘siekiera o szerokim ostrzu’. Niezupełnie jasne. Pwk. *skliut-* może być alternantem do SE *skliaut-*, zob. *skliaūsti*. — Vb. denom. *skliutúoti* ‘robić siekierą’.

skōnis, -io ‘smak’, przen. ‘gust’ < **skānis* (war. *skoñis* f.) — abstr. od adi. *skañus* ‘smaczny’, derywowane z udziałem st. wzdużonego (paralele: *grōžis*, *lōbis*, *plōtis*). — Drw. *pr̃ieskonis* ‘przyprawa; posmak’, *skoñingas* ‘gustowny’. Vb. denom. *skoñēti* ‘mieć jakiś smak, smakować; kosztować, dochodzić smaku czego; być do smaku, w smak, podobać się’.

skraidýti, *skraidaũ*, *skraidžiaũ* 1. iter. ‘latać, fruwać, szybować, zataczać koła w powietrzu (o jastrzębiu); biegać (o dzieciach), biegać w koło, np. z koniem’ (syn. *skrajóti*), 2. caus. ‘zmuszać kogo do ruchu, biegu; odpędzać (od koryta)’. Jest to formacja iter.-caus. z suf. -y- i SO *skraid-* do *skrid-*, zob. *skristi* ‘lecieć’. Mniej prawdopodobna analiza: *skrai-dyti*, intensivum na -dyti od *skrejũ*, *skriti* (por. apofonię *tvár-dyti* ⇐ *tverĩũ*). — Refl. *apsiskraidýti* ‘o pszczołach: wylecieć z ula po przerwie zimowej’, *nusiskraidýti* ‘nabiegać się do woli, wybiegać się (o dzieciach)’. — Drw. *skraidiñēti* iter. ‘latać, fruwać’, *skraidinti* caus. ‘popędzać, naglić, przynaglać’ (war. *skreidinti*), też ‘wozić samolotem’, *skráidžioti* iter. ‘latać, fruwać’ (war. *skraidžióti*), *skraidūnas* ‘lotnik’. Por. łot. *skrāidīt* ‘biegać, latać’, *skraidīgs* ‘niepokojny, ruchliwy’, *skraida* c. ‘wałęsa, obibok’.

skraistýtis, *skraĩstosi*, *skraĩstēsi* 1. ‘powiewać, rozwiewać się (o niezapiętej części ubrania)’, 2. ‘okrywać się (chustą, płaszczem)’, 3. ‘latać, biegać’ (*Tik-tai per kuokiñem skraĩstos* ‘Tylko lata po wieczorkach’). Forma niezwrotna nie jest zaświadczona. Osnowa *skraisty-* dopuszcza dwie analizy. Po pierwsze *skrai-sty-*, frq. na SO *skrai-* do *skrei-*, por. *skrejũ*, *skriēti* ‘krążyć, wykonywać ruch kołowy’ (paralela: *sai-stýti* ⇐ *sejũ*, *siēti*). Po drugie: **skrais-sty-*, frq. na SO *skrais-* od neopwk. *skris-*, który wyabstrahowano z inf. *skristi* (prs. *skrendũ*, prt. *skridaũ*), por. *raistýtis* m.in. ‘platać się pod nogami’ < **rais-*

sty-, od *rìsti*; *spaistýtis* 'rozpraszać się' < *spais-sty-, od *spìsti*. — Neoosn. *skraist-*: *skraĩstas* I 'płachta', *skraĩstas* II bibl. 'ptak', też 'wiercipięta', *skraĩstė* 'wielka chusta, płaszcz', *skraistė kunigu, bažnytinė* SD «kapa kościelna, kapłańska», wariant z *ei*: *skreĩstė* m.in. DP 'płaszcz', ⇒ *skreistėlė* DP 'płaszczyk'. Paralele: *saĩstas* ⇐ *saistýti*, *smaĩgstė* ⇐ *smaigstýti*. — Vb. denom. *skraistúoti* 'chodzić a. biegać zawiniętym w chustę', *apsiskraistúoti* 'owinać się chustą; ubrać się byle jak', *nuskraistúoti* 'biegać gdzie bez potrzeby, latać po wieczorach (o dziewczętach)'.

skrìpti, *skrimpù*, *skripaũ* 'umierać', *nuskripti* 'umrzeć' (*Seniui nuskripus, vaikai turtą išsidalijo*). Decompositum z *nu-skripti. To z synkopowania formy zwrotnej *nu-si-kripti, znac. etym. 'pochylić się (do ziemi), zachwiać się'. Por. z jednej strony osnowę infig. *kriĩpa* 'chyli się' s.v. *kreĩpti*, z drugiej strony *krỹpsta* (< *krimp-sta) w znac. przen. 'psuje się, marnieje, zapada na zdrowiu', *nukrỹpsta* 'umiera', *pakrỹpo* 'zaniemógł'. Paralele: *salĩpti*, *skáutis*, *stvérti*. — Przez perseweracyjną sonoryzację *mp* > *mb* powstał war. *skrimbù* 'zdycham, umieram' (do czego dotworzono *skribaũ* i *skribti*). — Drw. *pāskripas* 'nie prosty, chylący się, pochyły (o płocie)', *skriblā* c. 'zdechłak, cherlak, ktoś bliski śmierci' (*skripla).

skrýti, *skrejù*, *skrijaũ* gw. 1. 'lecieć, latać' (*Ore kasžin kokia paukštė su paskubiu nuskrijo. Parskrijo iš tolimų kraštų kregždelė*), 2. 'rozchodzić się, rozlegać się, np. o krzykach' (*Nuskrijo linksmi šūksmai*). Jest to nowy pdg., który ukształtował się wokół prs. *skrejù* (zob. *skriėti*) z udziałem innowacyjnych form inf.-prt., takich mianowicie, które wzorują się na typie *set*, por. np. *výti* :: *vijaũ* obok prs. *vejù*. — Drw. *skrytis*, -is f. 4 p.a. 'dzwono, człon drewnianego obwodu koła; obręcz koła; bochenek chleba', war. *skrýtis*, -ies f.

skrùsti, *skruĩda*, *skrùdo* 'palić się bez płomienia, tlić się, opiekąć się nad żarem' (gw. prs. *skrũsta* < *skrund-sta, zob. niżej *skrũsti*), *apskrùsti* 'podpiec się, zarumienić się' — formacja na SZ *skrud-* do *skriaud-* (zob. *skriaũsti*). Obok tego SZ *skriud-*, gdzie *riu* pochodzi z wyrównania *ru* do *riau* formy st. pełnego, por. *paskriùsti*, -*skriuĩda*, -*skriùdo* 'przypiec się, przypalić się', drw. *skriùdesai* m. pl. 'przypalone części jedzenia'. — WSZ *skriūd-* ⇐ *skriud-*: *skriūdėti*, *skriūdi*, -*ėjo* 'przypalać się, przywierać do dna, prażyć się'. Obok *skrūd-*, używanego w znac. przenośnym: *skrũsti*, *skrũsta*, *skrũdo* 'smucić się, martwić się, żałować'.

skudrùs, -i (war. *skùdras*, -à) 1. 'obrotny, energiczny, skory, żwawy, ruchliwy, prędki', 2. 'szybko, dobrze rosnący (o drzewie, prosięciu)', 3. 'bar-

dzo ostry, dobrze tnący (nóż, sierp, siekiera)', 4. 'szorstki, dokuczliwy', SD «ostrzy» (syn. *aštras*). Stoi w związku z czas. *suskuñda*, *-skùsti* 'zacząć boleć, zboleć', zob. *skaudėti*. Znacz. etym. 'sprawiający ból, bolesny'. — Vb. denom. *skùdrinti* 'ostrzyć; naglić do pośpiechu'. — N.B. *skùduras* 'szmata, gałgan; znoszone ubranie, łachman' należy raczej do *kedėti* (s-mobile).

skultas a. *škultas* hist. 'dawna łódź wiosłowa, służąca do transportu towarów Niemnem' ruskich XV–XVI w. nagłos wyrazu waha się między s- i š-. (Z. Zinkevičius, *Baltistica* 29 (2), 1988, 184). W źródłach pochodzenie niejasne. — Drw. *skulta-dailyda* cps. 'budowniczy łodzi zwanej «skultas»'.

skveřnas 1. 'poła, jedna z dwóch przednich części zapinanego ubioru', 2. 'strzęp, kawałek', 3. 'szmata', 4. 'płat (tkaniny, płuca), połać (łaki)', 5. 'klin w koszuli'. War. *skvernà*, *skvařnas*, *skveřmas*, *skvařmas*. Odpowiednik łot. *skvērna* 'strzęp tkaniny'. Prawdopodobnie jeden z wypadków zmiany nagłosu *sk-* na *skv-* (v-mobile), por. *skveřbti* ob. *skeřbti*, *skvarliūtas* ob. *skarliūtas*. Rekonstrukcja: *sker-nas, *skar-nas. Pochodnik czas. *skėrti* 'odstawać; odrywać się, strzępić się'. Znacz. etym. 'odstająca część ubioru' ⇒ 'oderwana część ubioru'. — Drw. *skverneliaĩ* m. pl. 'podarte ubrania, łachmany', *skvernīs*, *-ė* 'ktoś z długimi połami'. Od war. *skveřmas* pochodzi *skvermólas* 'strzęp, szmata'. Cps. *ilga-skveřnis* 1. 'ktoś z długimi połami', 2. 'duchowny', *skvernā-galis* 'skraj poły', *skvernā-pusė* 'jedna z pół'. Vb. denom. *skvernióti* 'iść rozpiętym, rozpuściwszy połę', war. *skvernóti*, *skvernúoti*.

slapstýti, *slapstaũ*, *slapsčiaũ* 'chować, ukrywać, taić', refl. *slapstýtis* 'chować się, ukrywać się' — iteratyw z suf. *-sty-* i SO *slap-* do *slep-*, zob. *slepiũ*, *slėpti*. Rzadziej *slapýti* iter. 'chować, ukrywać, taić' (typ *bradýti* ⇐ *bred-*), refl. *slapýtis* 'kryć się', DP «taić się, tułać się», *slapausi* SD «kryję się, nie ukazuję się na świat». — Neoosn. *slapst-*: *slapstinėti* 'chować, ukrywać', *išsislapstinėti* 'przechować się, przetrwać w ukryciu'. Neoosn. *slapsty-*: *slapstýdinti* 'ukrywać', *slāpstymas* 'ukrywanie', *slapstýnės* f. pl. 'zabawa w chowanego'. Neoosn. *slapstyt-*: *slapstytýnės* 'zabawa w chowanego', *slapstýtojas* 'ten, kto kogoś lub coś ukrywa'.

slim̃pinti, *slim̃pinu*, *slim̃pinau* 'iść powoli, po cichu, ze spuszczonego nosem', *įslim̃pinti* 'wśliznąć się', *išslim̃pinti* 'wyśliznąć się, wymknąć się'. Jest to drw. na *-inti* od neopwk. *slimp-*, wyodrębnionego z prs. infig. *slimpũ* 'znikam z oczu, przepadam', zob. *slipti*. Iter. *slim̃pinėti* 'wałęsać się bez zajęcia'. — Trudno powiedzieć, jak ukształtowały się quasiprymarne pdg. *slim̃pti*, *slimpũ* (war. *slempũ*), *slim̃paũ* 'chodzić bez celu, włóczyć się; wolno jechać' oraz

slim̃pti, *slimpstù*, *slimpaũ* ‘smutnieć, posepnieć, stawać się ponurym’. — SO *slamp-* $\Leftarrow$ *slimp-*: *slam̃pinti* ‘iść powoli, wlec się’, war. sonoryzowany: *slam̃binti* ts., *slambýtis* ‘wałęsać się bez zajęcia’. Paralele dla SO: *klampinti* $\Leftarrow$ *klimp-*, *grambýti* $\Leftarrow$ *grimb-*. Iter. *slampinēti* ‘chodzić z kąta w kąt, obijać się bez zajęcia, włóczyć się, szwendać się’.

slīpti, *slimpù*, *slipaũ* ‘przepadać, znikać z oczu’, *nuslīpti* ‘oddalić się chyłkiem, po cichu, nikomu nic nie mówiąc’, *praslīpti* ‘przepaść, zniknąć z oczu, zginać’, *atslīpti* ‘powrócić (do pracy na chwilę porzuconej)’. Jest to czas. inchoatywny z prs. infig. do *slep-* jak w *slepiũ*, *slēpti* ‘chować, ukrywać’. SZ *slip-* utworzono zgodnie z regułą *RiT* $\Leftarrow$ *ReT*, por. *plit-* (*plīsti*), *gliž-* (*gližti*), *grib-* (*gribti*), *trik-* (*trikti*). Z lit. formacją infigowaną **sli-n-pō* koresponduje słowiańska sufigowana, por. cs. *oslīnōti* ‘oślepnąć’ (z restytucją *p*: *oslīpnōti*), stczes. *oslnúti*, czes. *oslnouti*, stpol. *oślŋć* (war. *olsnāć*) < psł. **o-slīp-nōti*. — Drw. *sliptelēti* 1. ‘stanać na krótko, zrobić przerwę (w pracy, chodzie), odpocząć’, 2. ‘ustać, przestać’ (*Lietus sliptelia ir vėl ima lyt* ‘Deszcz ustaje i znów zaczyna padać’). Neopwk. *slimp-*: *slim̃pinti* (zob.). — WSZ *slyp-*: *slypēti*, *slypiũ* (3 os. *slỹpi*), *slypējo* dur. 1. ‘być gdzieś schowanym, ukrytym’, 2. ‘kryć się w czym, być w czym zawartym, znajdować się’, *praslypēti* ‘przebyć czas jakiś w ukryciu’, *atslỹpinti* ‘nadejść skradając się (o lisie)’. — Od tego WSZ trzeba odróżnić ze stanowiska etymologicznego *slyp-* tkwiące w prs. *slỹpsta* ‘znika, ustaje, cichnie’ (prt. *nuslỹpo*, inf. *slỹpti*). Chodzi tu o **slīpsta*, pochodzące ze **slimp-sta*, czyli z odnowienia prs. infigowanego sufiksem *-sta-*. — Silnie reprezentowany typ iteratywno-kauzatywny na SO w postaci dyftongu *ai* (por. *braidýti*, *laipinti*) pozwalałby spodziewać się †*slaipyti* jako drw. od *slīpti*. Jęz. litewski przypadkiem nie zna takiej formacji, ma ją za to słowiański, por. (za)*slēpiti* ‘zamknąć otwór, zaślepić’ < **slaip-i-*. Paralela: lit. *láipioti* :: scs. *prilēpiti* ‘przylepić’ $\Leftarrow$ *prilīnōti*.

slúogas ‘żerdź, drąg a. kamień do przyciskania, np. lnu w moczydło, kiszony w beczce kapusty; duży ładunek (na łodzi); osuwisko; koszmar senny’ (war. *sluōgas*, *slúoga*) — drw. od czas. *slēgti* ‘przygniatać, cisnąć’ z rzadką apofonią *ē* $\Rightarrow$ **ō* (lit. *uo*), por. *brúožas*, *súodžiai*. Odpowiednik łot. *sluōgs* ‘ciężar służący do przyciśnięcia, kamień obciążający sieć’, $\Rightarrow$ vb. denom. *sluōdzīt* a. *sluōdzēt* ‘obciążyć, przygnieść ciężarem (np. len w moczydło)’. — Drw. *slúoksnis* a. *slúogsnis* ‘warstwa, pasmo, słój’, $\Rightarrow$ vb. denom. *sluoksnīuoti* ‘nawarstwiać, układać warstwami’ (por. łot. *sluōksne* a. *sluogsne* ‘wąskie pasmo’).

spagēti, *spagù*, *spagējau* ‘płakać, szlochać’, *spagčióti* a. *spakčióti* ‘kropić kroplami – o deszczu’, *spagnóti* ts., *spaksēti*, *spàksi*, -*sėjo* ‘lać się – o łzach’. Nomina: *spāgas* ‘kropla’, przen. ‘mała ilość, odrobina’, *spāksnis* ‘kropla’, stlit. *spaksnelis* ‘kropeczka’. Podstawą tej grupy form jest interi. *spàkt* – o spadającej kropli, por. *Aplei pietus spàkt spàkt pradėjo lyti*. Formy z -g- są wobec tego wtórne.

spartà 4 p.a. ‘prędkość, tempo’ — prawdopodobnie pochodnik dewerbalny z suf. -*tā*- i SO *spar-* do *spir-*, zob. *spirti*. — Drw. *spartūs* ‘prędkie, szybkie’, ⇒ *spartuōlis*, -*ė* ‘przodownik pracy’. Vb. denom. *spartēti* ‘stawać się szybszym, przyspieszać’, *spartinti* ‘przyspieszać, wzmacniać tempo’. — Tu może też należeć *spārva* a. *sparvā* ‘giez, ślep, Oestrus’, SD «bąk robak, Tabanus» :: łot. *sparvs*, *spārs* ‘bąk, Bremse’ (por. suf. w *narvā* ⇐ *nerti* I).

spāstai m. pl. 1. ‘potrzask, sidła, pułapka’, 2. przen. ‘matnia’ :: łot. *spuōsts* ‘potrzask, klatka’ (**spanst-*). Jest to drw. od neopwk. *spāst-*, wyabstrahowanego z czas. *spāstyti* < **spās-sty-*, będącego frq. na SO do *spēs-*, zob. *spēsti* ‘stawiać sidła’. Paralela: *sprāstas* ⇐ **sprāstyti*. Z innym suf. *spāščiai* gw. ‘potrzask, sidła’. — N. m. *Pāspāstis*.

spēdēti, *spēdenù*, *spēdenaũ* gw. ‘dawać dojrzeć, pobudzać do dojrzewania’, np. *Spēdenù dōbilus* ‘Pozwalam wyrosnąć koniczyńce, nie koszę jej’. *Spēdenù jurginiũs* ‘Nie zrywam georginij’. Z uwagi na brak formacji pośredniej †*spē-dyti* trzeba analizować *spē-denti*, causativum do vb. intr. *spēti* ‘dojrzewać’ (zob.). W roli formantu pojawia się tu neosuf. -*denti*, który mógł zostać wyabstrahowany np. w typie *rydēti* (⇐ *rý-dyti* ⇐ *rýti*). Por. bliskoznaczne *spēj-ēti*. — Analogia do czasowników klasy -*enti* spowodowała wyodrębnienie *spēd-* jako neoosnowy. Widać ją w takich drw., jak *spēdinēti*: *atspēdinēti* ‘odgadywać, domyslać się’, *pērspēdinēti* ‘przestrzegać, ostrzegać’ oraz *spēdlioti*: *pērspēdlioti* ‘ostrzegać, robić wymówki’.

spēj-, neopwk. pochodzący z metanalizy *spēj-u* ⇐ *spēj-ju* w formie prs. do *spēti* (zob.): *spējēti* caus. ‘sprzyjać dojrzewaniu (zboża, owoców)’, *spējinti* ts.³⁸, *spējóti*, -*ju*, -*jau* ‘domyslać się, przypuszczać, zgadywać’ (por. *jaujóti*, *sējóti*), *ispējējas* SD¹ «praktykarz» [‘wróźbita, przepowiadacz przyszłości, prorok’, SŁXVI] (por. *padējējas*), *ispējīmas* ‘ostrzeżenie, przestroga’, *pērspējīmas* ts., *spējīkas* ‘człowiek umiejący odgadywać’ (por. *sējīkas*), *spējīmas* ‘zgadywa-

³⁸ Por. cztery synonimiczne czasowniki, ukazujące się w zdaniu *Spējīnu vasaroji, nokinu varpas, brandīnu grūdus, sirpinu uogas* ‘Doprowadzam do dojrzałości oziminę, kłosy, ziarno, jagody’.

nie', *spėjĩnỹs* 'domysł, przypuszczenie', ⇒ vb. denom. *atspėjĩnėti* 'odgadywać (zagadkę, czyjeś życzenie)', *pėrspėjĩnėti* 'ostrzegać, przestrzegać'. — Tutaj też *nespėiga* 'brak czasu' (neologizm A. Baranauskasa) — z suf. -ga dodanym do *spėj-*, por. *nespėju* 'nie zdążam'. Por. łot. *nespējniēks* 'człowiek bezsilny'.

spėkà 4, 2 p.a. 'siła, moc, krzepa'³⁹ (*Pasenau, spėkos nebeturiu*). Też *spėkas*, rzadko *spėkė* ts. Odpowiednik łot. *spėks* 'siła, moc; wielka ilość, mnóstwo'. Formacja motywowana czasownikiem *suspėti* m.in. 'zdołać, podołać' (zob. *spėti*). Rzadki wypadek użycia suf. -kā- względnie -ka- w derywacji odpierwiastkowej (tu z metatonią cyrkumfleksową). Paralela: *stokà*. Zob. też *spėmė*, *spėtas* s.v. *spėti*. Ze słowiańskiego por. *rěka* 'rzeka' ⇐ *rějō, rėjati* (znacz. etym. 'rwący nurt wody'), *znakũ* 'oznaka' ⇐ *znajō, znati*. — Drw. *devyn-spėkė* bot. 'dziewanna, Verbascum' (łot. *devīnvīru spėks* 'Neunmannskraft'). Vb. denom. *spėkāuti, spėkauti* 'domyślać się, zgadywać, spekulować'.

spógti, spógstu, spógau 'wytrzeszczyć oczy, wlepić wzrok', *paspógti* 1. 'zapaść się (o oczach)', 2. 'posinieć (od zimna, mrozu)', 3. 'być wycieńczonym przez chorobę' (*paspógęs vaikas*). Bez etymologii. — Drw. *spógčioti* 'pischceć zduszonym głosem; mówić niewyraźnie, szeptać', *nuspógčioti* 'paść przez udławienie się – o ptaku, zwierzęciu', *įspoginti* 'wbić, wlepić wzrok', *spogsóti* 1. 'wytrzeszczać oczy, gapić się' (war. *spoksóti*), 2. 'sterczeć', *įspoksóti* 'niedowidzieć'. — SZ *spag* ⇐ **spāg-* (?): *spàgti, spangù, spagaũ* 'wytrzeszczyć oczy'.

sprāgilas 'cep do młócenia', zwykle pl. *spragilaĩ* 'cepy' — drw. na -ilas od osnowy czas. *sprag-*, por. *spragėti* m.in. 'trzeszczeć', *spragčioti* 'trzaskać'. Znacz. etym. 'narzędzie, którym się trzaska; to, czym się uderza z mocą, powodując powstanie silnego odgłosu'. Por. formant w *brizgilas, stibilas*. Z innym suf. *spragėlė* 'bijak, krótszy kij u cepa'. — Drw. *spragilinė* 'długa rączka cepa', SD «bijak u cepa». — N. m. *Spragilaĩ, Spragiliniai*.

spurdėti, spūrdu, spurdėjau 1. 'miotać się, szamotać się, trzepotać się, wyrzywać się (o schwytanym ptaku, rybie w sieci, prosięciu w worku)', 2. 'ruszać się, być w ruchu', 3. 'poruszać (skrzydłami, liśćmi na drzewie)', 4. 'szybko iść, spieszyć', 5. 'sprzeciwiać się, okazywać niezadowolenie, kaprysić'. Formacja duratywna na -ė- od neopwk. *spurd-*, który został wyodrębniony z formacji prs. intr. **spūr-da* 'miota się'. Ta ostatnia mogłaby być refleksem pie. *(s)p^hrH-d^he-, zob. *spiriũ, spirti*. — Formant -d- powraca 1°

³⁹ Do tego war. sonoryzowany: *nespegà* 'brak czasu' < **nespėka*. Por. *núostogė* ob. *stokà; lenciũgas* < **lenciũkas*.

w caus.-iter. *spirdyti*, -au, -džiau: *ispirdyti* 'napierać, naciskać', *nuspirdyti* DP 'wkorzenieć, zasadzić', *paspirdyti* 'podeprzeć (ścianę, wrota, chatę)', DP 'podeprzeć', *prispirdyti* 'przyprzeć, zmusić do czego', *užspirdyti* 'zaprzeć (drzwi)'. Drw. *atspirdinėti* 'otwierać, odmykać (drzwi)', *atsispirdinėti* 'podpierać się (kijem)'; *paspirdinėti* 'podpierać (gałęzie drzew owocowych)', 2° w iter. *spárdyti* 'wierzgać' (zob.). — Na podstawie prs. inchoat. **spurd-sta*, które zmieniło się fonetycznie w *spūrsta*, powstały dwa paradygmaty: 1. *spurstėti*, *spūrstu*, *spurstėjo* 'szamotać się, wyrывać się; grymasić, okazywać niezadowolenie' (por. *rūkstėti*, *smilkstėti*), 2. *spūrsti*, *spūrstu*, *spūrdau* 'bić skrzydłami, trzepotać; sprzeciwiać się, buntować się'. W drugim z tych pdg. udźwięcznienie *r-st* > *r-zd* zamieniło prs. *spūrstu* w *spūrzdu* (por. *žvirždas* < **žvirstas*), w następstwie czego pdg. przybrał postać *spūrsti*, *spūrzdu*, *spūrzdau* (prt. dotworzone do prs.). Z drugiej strony, gdy prs. *spūrstu* zostało pojęte jako **spurt-stu*, to pojawiło się gw. prt. *spurtaũ* (inf. *spuřsti*).

spūrti, *spūra* (gw. *spuñra*, war. *spūrsta*), *spūro* 'strzępić się (o brzegach tkaniny)'. Pwk. *spur-* może być obocznym do *spir-* refleksem pie. SZ *(s)p^hrH- :: *(s)p^herH- (zob. *spirti*, *spurdėti*). Paralele: *dūrti* ob. *dirti*, *tuļžti* ob. *tīļžti*. Odpowiednik łot. *spurt*, *spurstu*, *spuru* 'rozłazić się, strzępić się'. — Drw. *spuraĩ* m. pl. 'frędzle, strzępy'.

spurzdėti, *spūrzdu*, *spurzdėjau* 'wyrывać się, trzepotać się (o schwytanym ptaku, rybie, o trzymanej pod pachą kurze); machać, bić skrzydłami' — drw. duratywny od neopwk. *spurzd-*, wyabstrahowanego z prs. *spūrzdu* < *spūrstu*, zob. *spurdėti*. War. *spurzėti*, *spūrzdu*, -ėjau (por. *veizėti* < *veizdėti*). Por. *spurstėti* s.v. *spurdėti*.

sraujà 4 p.a. 1. 'prąd w rzece, nurt wody', 2. przen. 'powiew wiatru' — odpowiada z jednej strony łot. *strauja* 'silny prąd wody', z drugiej strony scs. *struja* 'potok, strumień'. Formacja na -iā- od *srau-* jak w *sravėti* (zob.). — Drw. *sraujas* a. *sraujūs* 'bystry – o wodzie, prądzie, nurcie; silny – o wietrze', *sraujà upė* 'bystra rzeka'. Por. łot. *stràuja upe* ts., *stràujš* 'wartko płynący, prędki, szybki, spieszny, (o koniu) porywczy, (o wietrze) przenikliwy, (o zboczu) strome'. — N. rz. *Straujà*, *Pastraujà*.

sraumuõ 3 p.a., acc. sg. *sraũ-men-ĩ* m. 'nurt, prąd rzeki'. Pod względem formacji zestawia się z gr. *ῥεῦμα* n. 'rzeka, prąd' < pie. **sreu-mn̥*. Co do pierwiastka zob. *sravėti*. Paralelne nomina: *sravà*, *sraujà*. — Z przekształcenia formacji na -men- / -mn- pochodzą: lit. *sraumẽ* 'prąd rzeki', łot. *stràume* 'prąd', psł. **strumenĩ* (acc. sg.), słń. *strúmen* 'prąd wody, ramię rzeki', pol.

strumień ‘potok, struga’, ros. *strúmenʹ* ts. (stisl. *straumr* m. ‘prąd’). Por. jeszcze palatalizowane war. lit. *sriaumuõ*, *sriaumẽ*, vb. denom. *sriaumėti* ‘płynąć – o rzece’. — Z innymi suf.: *sraũnas* a. *sriaũnas* ‘bystry – o wodzie’, *sraunùs* ts. (war. *sriaunùs*, *straunùs*, *striaunùs*); *sraũtas* ‘strumień górski, nurt rzeki’, przen. ‘potok (słów, ludzi)’ :: łot. *straũts* ‘nurt w strumieniu, deszczowy potok’. Do tego n. rz. *Sraũtas*, *Sriaũtas*, *Straũtas*, *Striaũné*, *Striaũtas*.

sravà 4 p.a. 1. ‘pęd wody’, 2. daw. ‘miesiączka’, drw. *sravùs* ‘wartki – o płynącej wodzie’ (war. *srevùs*, *stravùs*, *strevùs* oraz *strévùs*⁴⁰). Odpowiada łot. *strava* ‘prąd’. Prymarne abstractum z suf. -ā- i SO do pwk. *sreu-, por. gr. ῥοή f. ‘ciek, tok’ < pie. *srou-eh₂-. Paralele: *našà* ⇐ *něšti*, *dangà* ⇐ *deŋgti*, *tvankà* ⇐ *tveŋkti*. Podobnie zbudowane są: *prasravà* a. *prāsravas* ‘przerębel; źródło wody’, z insercją t: *próstravas* ‘niezamarzające zimą miejsce na rzece a. jeziorze, tzw. płoń’, *srāvažolē* (zob.). — Tu też scs. *ostrovũ* ‘wyspa; strumień’, sch. *östrvo* ‘wyspa’, ros. *óstrov*, stpol. *ostrów* ‘wyspa na rzece lub jeziorze’ < psł. *o(p)strovũ < pbsł. *ap-srau-a-, znacz. etym. ‘to, co jest oblane wodą, miejsce opływane przez wodę’. Zob. też *sarvalaĩ* < *sra-v-alai.

srāvažolē bot. ‘krwawnik, *Achillea millefolium*’, war. *sravā-žolē* — złożenie członów *srav-V* ‘tok’ (zob. *sravà*, *sravėti*) i *žolē* ‘ziele’. Znacz. etym. ‘ziele na (krwo)tok, używane do tamowania krwi’. Por. syn. *kraujāžolē* s.v. *kraũjas* i *sravanósis* s.v. *nósis*. War. synkopowany: *sraũžolē* a. *sráužolē* (akut ze wzdłużenia zastępczego). — Derywatem o charakterze decompositum jest tu *sravaĩ* m. pl. ‘*Achillea*’.

stāldas daw. gw. ‘obora, stajnia’ (war. *stāldas*, *stāldis* a. *stāldis*, *staldà* a. *stālda*, < stāldoie > DP ‘w stajni’; *stāldē*) — zapoż. z niem. gw. *stall*, *staldes* m. Z tegoż źródła stpr. *staldis* EV ‘stajnia, Stal’ (por. łot. *stālis* ‘stajnia’ ⇐ śrdn. *stall*). — Drw. *staldālis* ‘obórka’, *staldikas* ts., *stāldininkas* ‘parobek zatrudniony w oborze’.

sterblē 4 p.a., *sterblē* 2 p.a. 1. ‘podołek, wklęsłość, wgłębienie tworzące się w sukni a. fartuchu przy unoszeniu brzegów lub siadaniu’, 2. ‘poła, połowa dolnej części ubrania rozpinającego się z przodu’, SD «kraj szaty, brzeg szaty» (syn. *kraštas rūbo*), «łono u szaty, podołek» (⇒ *sterblētas* «łonisty»), 3. ‘miejsce na nogach siedzącego’ (*Vienas vaikas ant rankų, kitas sterblėj* ‘Jedno

⁴⁰ Ostatni wariant pokazuje wzdłużenie samogłoski *e* wtórnego pochodzenia. Wzdłużenie widać też w drw. *prostrevys* ‘niezamarzające miejsce na środku rzeki’ (jest to war. do *próstravas*) i w nazwach własnych, por. n. rz. *Strévà*, n. jez. *Strévys*, n. m. *Strėviniškai*.

dziecko na rękę, drugie na kolanach'). War. z samogłoską *a*: *stařblē*. Odpowiednik łot. *stērbele* 'podołek', war. *starbele* (anaptyksa *e* do grupy *b-l*). Niejasne. Może ze zmiany *sterp-lē, drw. od czas. *stīrpti* 'rosnąć, wzrastać, mocnieć'?

stiebas 1. 'łodyga' (*ing stiebū išaugu* SD «chwaścieię»), 2. 'pień drzewa', 3. 'słup, maszt' (DP 'filar, słup', SD «słup wspierający budowanie», syn. *stūlpas*), 4. 'drzewce sztandaru'. Formacja postwerbalna do *stiēbtis* 'wyciągać się ku górze, rosnąć', zob. *stib-* (tam też o SO *staib-*). Akut wtórny (3 p.a.), niejasny. — Drw. *stiebēlis* 'grdyka', *stiebŷnē* 'zupa z łodyg buraczanych', *stieblŷs* 'łodyga', *stiebras* ts. Cps. *stiebā-gumbis* 'zgrubiała podziemna część łodygi', *stiebā-lūžē* 'choroba dotykająca łodygi lnu' (por. *lāužti*), *stieb-naris* 'międzywęźle, odcinek łodygi między dwoma kolankami'.

stiegarà 3 p.a., *stiēgara* 1 p.a. 1. 'formujące się z puszkę pióro ptasie', 2. 'twarda część pióra ptasiego, dutka ze stosiną', 3. 'główna żyła w liściu'. Jest to prawdopodobnie odmianka wyrazu *stēgeras*, *stegerŷs* m.in. 'dutka pióra ptasiego' (zob. *stāgaras*), która uległa przekształceniu na skutek adideacji do czas. *stiegti* 'kryć dach strzechą'. Co do suf. por. *kaukarà*, *skiedarà*, *nugarà*.

stiēptis, *stiepiúos*, *stiepiaūs* 'wyciągać się, wypręzać się, prostować się, stawiać na palcach nóg', SD «pnę się; sadzę się; wsadzam się na co; kaszę się na co», *atsistiēpti* 'wspiąć się na palcach nóg', niezwrotne *atstiēpti* 'wyprostować (nogi), postawić pionowo; zadrzeć (ogon)'. Morfem *stiep-* przedstawia sobą innowacyjną formę st. pełnego, dotworzoną do *stip-*, które ze swej strony pochodziło z redukcji *step-*, zob. *stēpinti*. Ciąg derywacyjny *stiep-* $\Leftarrow$ *stip-* $\Leftarrow$ *step-* znajduje paralele w formach *liēgti*, *viēpti*. — Od SZ *stip-* pochodzi również dyftongiczny SO *staip-*: *staipŷtis* 'stawiać na palcach nóg'.

stìgti, *stingù*, *stigaũ* 'spokojnie pozostawać w pewnym miejscu', 3 os. prs. *stiŋga* a. *stŷgsta* 'braknie, nie starcza' (drw. *stiglius* 'brak'), *istìgti* 'zawziąć się, uprzeć się coś zrobić, uparcie zażądać czego', *nustìgti* 'ustać, przestać', *pristìgti* 'zabraknąć czego' — formacja na SZ do *steig-*, zob. *steigiũ*, *steĩgti*. Odpowiednik łot. *stigt*, *stiegu*, *stigu* 'ugręznąć, zapaść się (w bagnie, błocie)', *stigāt*, *-āju* 'iść na przełaj, brnąć przez zboże a. wysoką trawę', nomina: *stiga* 'ścieżka; przesieka w lesie', *stigznis* 'grząskie miejsce na łące lub na bagnie', *stigums* 'kałuża'. — Do łot. *stiga* nawiązuje słowiańska nazwa 'ścieżki, drogi', psł. *stīga, scs. *stīdza* 'τρίβος, τροχιά', sch. *stàza*, stpol. *stdza* a. *sdza*, gen. sg. *stdze* 'ścieżka' (zdrob. *stedzka*, *stecka*); drw. strus. *stīzja*, ros. *stezjá* 'ścieżka, dróżka'. Obok tego drw. *stīgna: scs. *stīgna* 'ulica; rynek', strus. *stīgna*,

ros. *stóгна* ‘plac, ulica’, bg. *stŭgdá* ‘rynek, plac targowy’, słń. *stegně*, -gě̀n f. pl. ‘ogrodzony wygon dla bydła’, stchorw. *stagna* ‘ścieżka’, stpol. *ściegna* a. *stegna* ‘ścieżka, zwł. droga do wypędzania bydła na pastwisko’. Co do znaczenia por. niżej goc. *staiga*. — WSZ *styg-*: *stýgti*, *stýgstu* (**sting-stu*), *stýgau* ‘stać, siedzieć w jakimś miejscu, spokojnie zachowywać się’, *stýgoti* 1. ts., 2. ‘brakować’, nomina: *stygà* ‘struna’ (por. niżej łot. *stīga*), ⇒ *stygúoti* ‘stroić, np. skrzypce’, *stýgius* ‘brak, niedostatek’. Por. łot. *stīdzēt*, -ēju ‘(o roślinach) piąć się, kiełkować; wyciągać się na długość’, *stīga* 1. ‘pęd czepny u chmielu’, 2. ‘druć metalowy, struna’.

stīngti, *stīngstu*, *stīngau* ‘drętwieć, przeżyć się, krzepnąć’ :: łot. *stiņgt*, *stingstu*, *stingu* ‘krzepnąć, sztywnieć’ — formacja na SZ do *steng-*, zob. *stēngtis*. Jeśli *stung-* jest obocznym do *sting-* refleksem SZ **stng^u*-, to por. *stungys* ‘osoba nieudolna’, *stūngis* ‘stary, tępy nóż’. Cps. *nustīngti* ‘ustać, przestać’, SD <*sustinksta*> = *sustīngsta* «zsiada się mleko», *sustīngis pienas* SD «zsiadłe mleko». — Drw. *stīnginti* caus. ‘doprowadzać do krzepnięcia’ :: łot. *stiņdzināt* ‘robić sztywnym’. Nomina na SZ: *īstinga* ‘nateżenie, naprężenie (się)’, *stīngimas* ‘drętwienie, twardnienie’, *sustīngimas* SD «zsiadanie mleka», łot. *stings* ‘sztywny’, lit. *stingrūs* ‘prężny, sprężysty’ (łot. *stiņgrs* ‘wyprężony, napięty, sztywny’, ⇒ vb. denom. *sastīngrināt* ‘naprężać’), *stīngulys* ‘odrętwienie, apatia’, łot. *stiņdzenis* ‘wielkie zimno’.

stīpti, *stīpū*, *stīpau* 1. ‘zdychać’, 2. ‘cierpieć głód’, 3. ‘cierpieć zimno, marznąć’, 4. ‘kostnieć, sztywnieć’. *stīpu*, *kietu tīpu* SD «drętwieię, twardnieię», *īstīpti* ‘skostnieć z zimna, stężeć, zeszywnieć’, *īstīpti* ‘zdechnąć, wyzdychać’ i ‘zgłodnieć’ (*īstīpau kaip šuo valgyti*), *pastīpu* SD «martwieię, nie czuię się» (syn. *apmirštu*, *nesijaučiu*). Gwarowe formy prs.: *stēpū*, *stīpstū*, *stypstu* (b.z.a.). Morfem *stip-* to refleks st. zanikowego typu *TiT* ⇐ *TeT* do pwk. *step-*, zob. *stēpinti*. — Infigowanie pwk. **stip-* lub **step-* widać również w psł. osnowie prezentalnej **stēp-* (znaczenie trudne do sprecyzowania). Od tego drw. na SO scs. *stōpiti*, *stōpljō* ‘iść, kroczyć’ (iter. *stōpati*), ros. *stupítʹ*, *stupljú* ‘stąpić, postawić nogę’ (iter. *stupátʹ*), czes. przest. *stoupit* ‘wstąpić’, stpol. *stępić* ‘wejść, postawić nogę’, pol. *nastąpić*, *postąpić* (iter. *stapać*). — Drw. *stīpena* ‘padlina’, *stīpimas* ‘drętwienie z zimna, zdychanie’, *stīpinas* (zob.), *stīprūs* (zob.). Nawiązanie w łac. *stipes*, -itis m. ‘kół, pień drzewa, kłoc’, *stipula* ‘żdźbło, ściernisko, słoma’. — WSZ *styp-* / *styb-*: *stýbti*, *stýbsta* (**stimb-sta*), *stýbo* ‘marznąć, drętwieć, twardnieć; zamarzać – o wodzie’ (obok tego *stýpti*, *stýpsta*, *stýpo* ‘rosnąć, wyciągać się ku górze’ jako war. do *stýbti*, zob. *stīb-*).

strìgti, *stringù*, *strigaũ* ‘tkwić, wtykać się, wbijać się tak, aby coś tkwiło w czymś’, *įstrìgti* ‘wbić się, utkwąć (np. o kuli, o ości w gardle), zapaść (w pamięć); uwięznąć, utknąć, nie móc ruszyć z miejsca (o wozie, który utknął we wrotach)’. Odpowiada łot. *strigt*, *striēgu*, *strigu* ‘zapaść się, ugrzęznąć (w błocie)’, caus. *stridzināt* ‘pograżać, zanurzać’. Allomorf *strig-* reprezentuje SZ do *streig-* / *strieg-*, zob. *streĩgti*. — Nomina: *įstrigas* ‘ukośny, skośny’, *įstrigaĩ* adv. ‘na ukos’ (por. *įstrižas*), *strìgtas* ‘ścierwo, padlina, przynęta’ (znacz. etym. ‘to, co w jakimś miejscu zatknięto na kiju’), *strìgtinis* ‘rodzaj sieci’ (dosł. ‘taka, w której ryby więzną’). Por. łot. *strigts* ‘padlina, przynęta na ryby’, *strigals* a. *strigulis* ‘drzazga’.

striũkas, -à 1. ‘krótki (o rzeczy, o części ciała)’, 2. ‘małego wzrostu’, 3. ‘krótko trwający (o dniu, o nocy)’, 4. ‘łatwo ulegający kruszeniu (o chlebie)’, 5. ‘marny, lichy, słaby, niedostateczny’, SD¹ «kęsy, curtus, mutilus». War. *striũgas*, rzadziej *strũgas*. Najprawdopodobniej stoi w związku z interj. *striũkt* a. *striũkt* – o nagłym skoku, *striũku* a. *striũku triũku* – o biegu zająca. — Drw. *striũkė* 1. ‘kurtka; bluza’, 2. ‘wierzchnie okrycie kobiece, przypominające kamizelkę’, 3. ‘mlon w żarnach’, 4. przen. ‘sytuacja bez wyjścia’, *striũkis* ‘diabeł’ (por. *biznius* ‘diabeł’ ⇐ *biznas* ‘krótki’, Urbutis 1981: 96). Vb. denom. 1. *striukėti* ‘skracać się (o dniu)’, war. *striugėti*, 2. *striũkinti* ‘zrobić krótszym, skrócić’, war. *striũginti*.

striũkas 1. ‘pień drzewa, kłoda, kłoc’, 2. ‘część obwodu koła umocowana na dwu szprychach, tzw. dzwono’, SD «dzwono koła», 3. ‘kawałek, pasmo (do żęcia)’ — formacja na SW do *striuk-*, jak w adi. *striũkas* ‘krótki’ (zob.). — Drw. *ratas striũkinis* SD «dzwono koła» (dosł. ‘koło złożone z dzwon’).

sũduvà wsch.-lit. ‘miejsce grząskie, grzęzawisko’ (Savukynas 1963: 324–325)⁴¹ — formacja na -*uva* urobiona od neoosn. *sũd-*, jak w *sũdyti* ‘padać przeciągle – o drobnym deszczu’. Znacz. etym. ‘miejsce, gdzie utrzymuje się woda deszczowa’. Z pokrewnym suf. -*ava*: n. m. *Sũdavà* (por. *sietuvà* ob. łot. *sietava*). — Spokrewnione z apelatywem *sũduvà* są takie nazwy własne, jak 1. n. rz. *Sũduonià*, war. *Sũduonė* b.z.a. (⇒ n. m. *Pasũduonė* 2x, *Pasũduonỹs*), *Sũd-upis*, 2. n. m. *Sũda-laukis*, *Gir-sũdai*, *Kap-sũdžiaĩ* (pol. *Kopsodzie*), *Lýk-sũdė*, *Pĩl-sũdai* (pol. *Piłsudy*), 3. nazwy terenowe: góry *Sũdai* b.z.a., *Sũd-kalnis*, łąki *Sũdālės*, *Sũd-pjaunis*, błoto *Sũda-raistis* 2x, pole *Sũd-laukis*, las *Sũdėlis*. —

⁴¹ W LKŽ_{XIV} 45 brak tego lemmatu. Wymienia się tam tylko nazwy etniczne: *sũdũviai* pl. m. hist. ‘mieszkańcy byłej Sudowii, Jaćwięgowie’, *sũdũviai* ‘Litwini mieszkający dziś za Niemnem, na obszarze zwanym *Ūžnemunė*, mieszkańcy Suwalszczyzny’.

Do tego ze skróconym *u*: n. rz. *Sudotà*, *Sudervẽ* (**Sud-dervẽ*, zob. *dervà*). Tu może też n. rz. *Sùbedis* z **Sud-bedis*? (por. typ *móla-bedis* s.v. *bèsti*), n. rz. *Sudegà* z **Sud-dega* (por. złożenia wymienione s.v. *dègti*).

sūdžia, gen. sg. *sūdžios* m. 2 p.a. daw. 'sędzia', *sūdžia mažesnis* SD¹ «pod-sędek» ['zastępca sędziego ziemskiego', SŁXVI] — zapoż. z błr. *suddzjá* < *sudbjá*. — Drw. *pasūdžia* SD «podsędek» (syn. *vietinykas sūdžios*). Zob. *sūdas*, *sūdyti*.

sūkčius, *-iaus* 'oszust, krętacz, szalbierz', SD też «kłamca, łgarz, matacz», obok *sukčias* SD «wykrętacz» — n. agt. na *-čius*, *-čias* od *sukù*, *sùkti* 'kręcić' (zob.). Formant *-čius* jest neosufiksem, który został wyabstrahowany z formacji utworzonych sufiksem *-ius* od osnów zakończonych spółgłoską *t*, por. np. *smalsčius* ⇐ *smalstùs*, *kiřpčius* ⇐ *kiřptas*, *pikčius* ⇐ *piktas*. — Drw. *sūkčiuvienė* 'oszustka'⁴². Vb. denom. *sukčiáuti* 'oszukiwać'. — Obok tego *sukščius*, pis. < *sukscius* > SD «szalbierz» (syn. < *wiłaklis* >).

sukrùs, *-i* 'kręty, mocno skrecony, żwawy', SD «chybki, obrotny; obrotny wzad; pochoptny; wartki» (*sukrus aplinkomis* SD «obrotny w koło») — z odnowienia starszego *sùkras* :: łot. *sukrs* 'mocny, energiczny, prędkie'. Pb. **suk-ra*, prymarne adi. vb. od SZ *suk-*, zob. *sùkti*. Paralele: *gùdras* (*gudrùs*) ⇐ *gùsti*; *stipras* (*stiprùs*) ⇐ *stipti*.

sùltys f. pl. 'sok', war. *sùltės*, obok sg. *sùltis* f., *sùltė* — prawdopodobnie drw. od sb. *sulà* 'sok drzewny' (zob.). Akut bez historycznego uzasadnienia. — Drw. *sulčius*, *-tė* 'sknera, skąpiec', *sultingas* a. *sùltingas* 'soczysty', *sultinys* 'rosół, bulion'.

sùniekė gw. dzukskie 1. 'brak jedzenia, liche jedzenie', 2. 'bieda, nędza' (war. *sùniekė*, *suniėkė*). Prawdopodobnie drw. na *-ė* od zwrotu przyimkowego *su niekù* 'z niczym'. Por. *nikas* 'nikt, nic'.

súova c. 'ktoś chorowity, ten co jeszcze nie wyzdrowiał' (*Kurs dar neišsisuovėjęs, tas súova*). Bez etymologii. — Vb. denom. *išsisuovėti*, *išsisuovi*, *-ėjo* 'skończyć się, przejść – o chorobie' (*išsisuovėjo liga*, t.y. *išsibengė*).

suřgti, *surgiù* (war. *surgù*), *surgiaũ* (war. *surgaũ*) 1. 'utyskiwać, biadolić, narzekać, żalić się', 2. 'skomleć, skowyczeć', SD¹ *surgu* «skwierczę». Chyba dźwiękonaśladowcze, por. bliskoznaczne czas. *zuřgti* i *ziřzti*, *zỹzti*. — Drw. *sùrginti* 1. 'nucić, śpiewać półgłosem, bez słów', 2. 'natrętnie prosić (o dzieciach), popłakiwać, pochlipywać', 3. 'skomleć, kwilić, beczeć'. Nomina: *surgà* 'uporczywe biadolenie; nucenie', *sùrgata* c. 'kto nuci; kto natrętnie

⁴² Z neosuf. *-uviene*, por. *rėčiuviene* ⇐ *rėčius*, *šūdžiuviene* ⇐ *šūdžius*.

prosi', *surgūlis* 'kto biadoli, popłakuje', SD¹ «skwierczek», *surgulỹstė* 'narzekanie, biadolenie', SD¹ «skwierk», *surgūtis* 'dziecko wciąż popłakujące, czegoś uporczywie się domagające'.

susimētēliai m. pl. 'mężczyzna i kobieta żyjący w konkubinacie' — drw. na -ēlia- od vb. cps. *susimēsti* 1. 'zbić się w gromadę, chmarę, rój', 2. 'zejść się, zgromadzić się', 3. 'rozpocząć pożycie w konkubinacie' (*Susimeta neženoti i gyvena*). Paralela: *pėrsimetēlis* 'zdrajca' ⇐ *pėrsimesti* 'przejść (na stronę wroga)'.

sveĩkas, -à zaimek 2 os. 'ty' (syn. *pàts*, *támsta*), por. *O sveikas kur važiuosi?* 'A ty dokąd jedziesz?' *Kas sveikas per vienas, kad taip kalbi? Aš sveiką pirmą sykį matau.* Por. *bėsveikas*.

sveĩbti, *sveĩbia* (war. *sveĩba*), *sveĩbė* 1. 'o zębach: boleć – ciągle, w tym samym natężeniu' (war. *sveĩpti*), 2. 'natrętnie prosić, pochlipując'. Drw. *sveĩbė* 1. 'długotrwały dokuczliwy ból (zwykle zębów)', war. *sveĩpė*, 2. 'pleśniawka, choroba błony śluzowej w jamie ustnej'. Osnowa *svemb-* wygląda jak neopwk. wyodrębniony z prs. infig. **sve-m-ba* do **svėbti*. Paralele: *gleĩbti*, *keĩpti*, *steĩbti*. Ze względu na brak alternantów †*sveb-*, †*svab-*, †*svib-* dalsze objaśnienie pozostaje niepewne. — SO *svamb-*: *svaĩbalas* 'pion, ciężarek zawieszony na sznurku, służący do ustalania kierunku prostopadłego', *svambùs* 'ciężki, ważki', cps. *svamba-baĩbis*, -ė peior. 'ktoś o wielkim brzuchu'.

svidėti, *svida*, *svidėjo* 'błyszcząć, lśnić, świecić się, SD *svidu* «jaśnieię; lsknę się» (syn. *žibu*, *tvasku*, *skaistinuosi*), *svida* «połyskuie się» (syn. *žiba*). Inchoat. *svisti*, *sviĩda* (war. *svỹsta* < **svind-sta*), *svido* 'zacząć świecić, błyszcząć', *nusvisti* 'rozbłysnąć, rozświecić się'. Caus. *svidinti* 'doprowadzać do połysku, polerować', SD *svidunti darau*, *svidinu* «glancuie; lsknąco co czynię». Nomen *svidùs* 'błyszczący, lśniący', SD «glancowny; lsknący się; świetny». Odpowiedni pdg. łot. *svĩst*, *svĩstu*, *svĩdu* 1. 'rozwidniać się, świtać, dzień', 2. 'potnieć (o szybie)', 3. 'pocić się' został zbudowany na neopwk. *svĩd-*, wyabstrahowanym z prs. **svĩdu* < **svindu*. Caus. *svĩdēt*, -ēju 'doprowadzić do potnienia, spocić (konie)', refl. *svĩdētiēs* 'oblewać się potem'. Nomina: *svĩdums* 1. 'brzask', 2. 'pocenie się, pot' (*rĩta pirmais svidums* 'brzask dnia'), *svĩšana* 'brzask, świt' (*gaismas svĩšana*), *luogu svĩšana* 'potnienie szyb'. — Lit.-łot. morfem *svid-* przedstawia st. zanikowy do pie. **suejd-* / **suid-* 'spocić się, lśnić od potu', por. wed. *svedate* 'poci się' (*svėda-* m. 'pot'), aw. *x'isat* 'oblewa się potem', stwn. *swizzen* 'pocić się' (SO *sweizzan* 'prażyć' < **suojd-*

éje-), stang. *switol* 'jasny, widniejący'. — SE *svied-*: łot. *sviedēt* a. *sviedināt* caus. 'doprowadzać do potnienia', *sviedināt* 'spawać, lutować' (kalka z niem. *schweißen*). — Nomen *sviēdri* m. pl. 'pot; zapotnienie szyby', *ausu sviedri* 'woskowina'⁴³ zawiera dwuznaczny dyftong *ie*, < **suejd-r-* lub **suaid-r-*. Na rzecz stopnia *o* przemawia odpowiednik łac. *sūdor*, -*ōris* m. 'pot; wszelka ciecz spływająca kroplami' ⇐ **sūdos*, -*ōris* < pie. **suoīd-ōs*. Suf. -*r-* ukazuje się również w orm. *k'irtn* 'pot' (**suid-r-*) i gr. ἰδρώς, -ῶτος m.f. 'pot; wydzielina drzew, żywica'.

svirti: *įsvirù* a. *įsvirstu*, -*sviraũ*, -*svirti* 'obwisnąć, zwisnąć, opaść', *nusvirti* 'zwisnąć, przechylić się', *pasvirti* 'zachwiać się, pochylić się, przechylić się', *užsvirti* 'zawisnąć' — alternant w st. zanikowym do *sver-* (pie. **suer-*), zob. *sveřti*. Akut został uogólniony z formacji praesens, gdzie stał w związku z sufigowaniem formantu -*sta-*. Zwraca uwagę brak SZ typu sampras. †*sur-* (por. *tur-* ob. *tvir-* ⇐ *tver-*; *žul-* ob. *žvil-* ⇐ *žvel-*). — Caus. *svirinti* 'wazyć'. Por. łot. *svirāt* 'podnosić za pomocą dźwigni, spuszczać i wyciągać (wiadro za pomocą żurawia studziennego)'. — Nomina: *svirtis*, -*ies* lub *svirtis*, -*is* f. 'żuraw studzienny', SD «żoraw u studzień», *svirtis* SD «szala», *svirtes* f. pl. «szale», *svirùs* 'chwiejny'. Por. łot. *svira* 'dźwignia, drąg do podważania, unoszenia; żuraw u studni'. — Neopwk. *svirst-* (⇐ *svirst-a*): *svirstis*, -*iēs* f. a. *sviřstē* 'żuraw u studni', z insercją *k*: *svirkstis* ts., ze zmianą *ks* > *kš*: *svirkštis* ts. Tu należy również <świrkštis> SD¹ «proca, funda» (brak w LKŽ). Por. łot. *sviřkstenis* a. *svirkstene* 'rozwidlony słup, socha żurawia studziennego' < **svirst-en-*. — Neopwk. *svirs-* (⇐ *svirs-ta*): *svirsnis* f. a. *sviřsnis* 'żuraw studzienny', z insercją: *svirksnis* f., *svirksnys* ts. (por. *výks-nis* ⇐ *výksta*). — WSZ *svyr-*: *svyrēti*, *svýri*, -*ējo* 'zwisnąć, pochylać się (jak łozy nad wodą)', *svýroti* 'zwisnąć, zwieszać się w dół', *svyrinēti* 'chodzić, słaniając się, zataczać się', *svyrúoti* 'chwiać się, kołysać się, zataczać się; wahać się', *svyruojū* SD «taczam się» (⇒ *svyruōklē* 'wahadło', *svyravimas* SD «taczanie się»). Por. łot. *svira* 'dźwignia, drąg do podważania'.

šankinti, *šankinù*, *šankinaũ* 1. 'zmuszać konia do skoku, do szybszego biegu', 2. 'prowadzić do tańca', 3. 'dopuścić ogiera do klaczy', 4. 'szybko nieść, wieść, przyprowadzić pomoc', 5. '(dziecko) kołysać na rękę, podrzucać na

⁴³ Drw. *sviēdraĩns* 'przepełniony, który przeszedł na wskroś potem', *sviedrīgs* 'potliwy, łatwo się pocący', vb. denom. *sviēdrēt*, -*ēju* 'doprowadzać do potnienia' (war. *sviedruôt*, *sviedrāt*, *sviedrināt*), *sviedruot* euf. '(o zwierzyńcu) broczyć krwią, farbować' (kalka z niem. *schweißen*).

kolanie', *išankinti* 'zmusić (konie) do skoku; pozwolić (koniowi) rozskakać się'. Trudne. Po pierwsze, może to być kauzatyw z *šank-* jako stopniem o do neopwk. *šunk-*, ⇐ prs. **šunkù* 'skacze', zob. *šunkùs* 'skoczny – o koniu'⁴⁴. Po drugie, można się zastanawiać, czy *šank-* nie pochodzi ze skrzyżowania osnów *šak-* (por. *ātšakas* 'krnąbrny, przekorny' s.v. *šókti*) oraz *šunk-*. — Drw. *atšankē* 3 p.a. 1. 'to, co wystaje, sterczy poza obręb czego, występ, wyskok', 2. 'matnia niewodu' (war. *ātšankē* 1 p.a.), *pašankùs* 'skoczny, dobrze skaczący a. tańczący; zręczny, zwinny', *šankùs* 'szybki, żwawy, porywczy, śmiały, zuchwały' (*šunkus* SD «chybki, porywczy», sb. «śmiałek»), *atšanklēs* b.z.a. f. pl. 'sznurki, za pomocą których zwiera się sieć z rybami, mającą formę worków', *pašánkinē* 'pułapka, samolówka, potrzask, sidła; rozpięty na żerdziach sznurek, służący do przeskakiwania, do skoku wzwyż', *pašánklē* 'pewien błąd w tkaniu'.

šāpalas 'ryba kleń, *Leuciscus cephalus*'. Odpowiednik łot. *sapal(i)s* 'Dünakarpfen, Alant(sbleyer)'. Bez etymologii. — N. m. *Šapalaĩ* 4x.

šāpas 'trawka, źdźbło, słomka, gałązka; drobinka, kruszynka' — drw. apofoniczny od czas. *šēpti* 'rosnąć w bezładzie – o włosach, brodzie' (zob.). Znacz. etym. 'włos, kłaczek'. Paralele: *šlākas* ⇐ *šlēkti*, *vālas* ⇐ *vēlti*. — *šāpai* m. pl. 'gałęzie i trawy, które woda powodziowa naniosła na pola'. — Drw. *šapēka* 'żyjątko, pasożyt, pchła', też o wychudłym, wynędzniałym zwierzęciu' (por. suf. w *žmogēkas*), *šaplis* SD 'zdziebełko', *šapìnē* 'siennik', *šapinis*, -ē 'splciony ze słomek, słomkowy'. — Vb. denom. *šapēnti* 'szczypać, skubać i żuć (o owcy, kozie, koniu); mówić po cichu, szeptać', *sušapēnti* 'zaszeleścić; wyszeptać bezzębnymi ustami', ⇒ n. agt. *šaplỹs*, -ē 'osoba bezzębna, ktoś sepleniący; niedojda', ⇒ vb. denom. *šapl-énti* m.in. 'mamrotać pod nosem, półgłosem klepać modlitwy'; *šàpti*, *šāmpa*, *apšāpo* 'pokrywać się źdźbłami' (*Atējo iš daržinēs apšāpēs* 'Przyszedł z odryny oprószoney źdźbłami').

šàpti: *nušàpti*, -*šāmpa*, -*šāpo* 'oddalić się, usunąć się, zniknąć z oczu, przepaść', *prašàpti* 'oddalić się, zniknąć na jakiś czas; zaginać bez wieści'. Niejasne.

šarāgai m. pl. 1. 'dwa drewna prostopadłe z poprzecznym w górze, służące do wieszania odzieży', 2. 'rosochaty słup do zawieszania garnków' —

⁴⁴ Na rzecz tej hipotezy świadczą takie formacje, jak 1. *slāmpinti* 'iść powoli, wlec się' od SZ *slimp-* (*slimpù*, *slìpti*, *m* z infiksacją), 2. *lankstýti* 'zginać, wyginać' od SZ *linkst-* (*linkstù*, *liñkti*) oraz 3. *krāmsčioti* 'chrupać', *kramsēti* 'głośno gryźć' od SZ *krims-* (zob. *krimsti*).

zapoż. z pol. przest. *szaragi*, -ów (tu z niem. *Schragen*). War. *šerāgai*. — Z uwagi na nierzadkie wahanie nagłosowych spółgłosek *š-/č-* może tu należeć również wyraz *čerāgis*, *šerāgis* m., nazwa pewnej zabawy dziecięcej, podczas której wylicza się rozmaite słowa, a pierwszym z nich jest «čeragi».

šeivà ‘cewka, rodzaj szpuli do nawijania nici’, SD «cewka nici» — ze zmiany *šaivà* (gw.). O starszeństwie formy z dyftongiem *ai* przesądza odpowiednik łot. *saiva* 1. ‘czołenko tkackie’, 2. ‘cewka tkacka’. Paralela: *šeimà* :: łot. *sàime*, rcs. *sēmija*. W kwestii wtórnego *ei* por. jeszcze *neivà* < *naivà*, *seītas* < *saītas*. Przynależność etymologiczna wyrazu *šeivà* pozostaje niejasna. N.B. Zbliżenie z psł. **cěvi*, **cěvuka* ‘rurka, szpulka’ (słń. *cěvka*, ros. *cěvka*, czes. *cívka*) jest niepewne z powodu różnicy nagłosowej spółgłoski.

šerpti, *šerpia*, *šerpė*: *atšerpti* ‘wyszczерbić się, stępić się (o ostrzu)’, *nušerpti* ‘poobrywać się, obstrzepić się (o strzesze)’, *pašerpti*: *Stogas vėjo pašerptas*. — Nomina: *šerpė* 1. ‘pęknięcie skóry przy paznokciu’, 2. ‘płatek łuszczonego się naskórka’, 3. ‘strzęp; wiór, drzazga’, *šerpeta* ‘zadra, odstający od całości kawałek drewna, drzazga; strzęp’ (⇒ *šerpėtotas* ‘pokryty zadrami’). — Vb. denom. *šerpėti* 1. ‘pękać – o skórze palców’, 2. ‘łuszczyć się – o skórze na twarzy, na ciele’, 3. ‘stawać się szorstką, chropowatą, pierzchnąć – o skórze’, 4. ‘strzępić się – o odzieniu’, *šerpėtoti* ‘łuszczyć się’. — Bez etymologii. Transponat ie. **kerp-* / **kṛp-*. Refleks st. zanikowego *šurp-* ukazuje się prawdopodobnie w adi. *šurpūs* ‘szorstki, ostry’, zob. *šiurpūs*.

šešė 4 p.a. ‘kos, *Turdus merula*’. War. *šėšė*, *šežė*. Drw. *šešėtė*, SD¹ < *šiešie* > «kos, merula» ob. *šėšėtė* ts. Bez etymologii. — N. m. *Šėšėliai*, n. rz. *Šėšėupis* (b.z.a.). — Oboczna osnowa *šež-*: *šežė* a. *šėžis* 1 p.a., *šežė* 4 p.a. ‘*Turdus merula*’. Dla niej brak jest świadectw onomastycznych.

šià adv. stlit. ‘tu, tutaj’, SD «owdzie», por. *Šia nu jisai gul edziosu* MŽ ‘Tu on teraz w jaskach leży’. *Piktuju pulks šia randase* MŽ ‘Bezbożnych zastęp się tu znajduje’⁴⁵. Do tego *štai šia* SD «owędy, ow tędy». Por. *čia*. — Złożenie z ptk. *-nai*: *šionai* ‘tu’, DP ‘dziś’, SD¹ < *šianai* > «owdzie» (por. *čio-nai* obok *čia* ‘tu’), np. *Tas kūdikis, kursai mumus šionai est atneštas* MŽ ‘To dziecko, które nam tu przyniesiono’ (por. *šiō-lei*, *lig šiolei* ‘dotąd’). — Złożenie z ptk. *-jau*: *šiajau*, SD¹ < *šieiau* > «onędy» (syn. *šiniai*). Por. *taip-jau*, *tuo-jau*. — Przysłówek prymarny pb. **šjā* ‘tu, teraz’, urobiony od zaimka wskazującego *šis* ‘ten tu, przy mnie’. Por. z jednej strony *ši-čia*, z drugiej strony *šiōks* < **šjāka-*.

⁴⁵ Urbas (1996: 78) niesłusznie wciągnął wyraz *šia* do hasła *čia*.

šiauštis, *šiaušias*, *šiaušes* ‘podnosić się, stroszyć się’: *Plaukaĩ aĩt galvõs šiaušiasĩ. Káĩlis šiaušiasĩ. Šiaušias kaip kãtĩnas prieš šũnĩ.* Odpowiednik łot. *šaustiẽs* ‘stroszyć się’. — Niezwrotne: *šiaušti* ‘stroszyć (pióra), najeżać; tapirować (włosy)’. — Drw. *šiaušinti plũksnas* ‘stroszyć pióra’, *šiaũšalas* a. *šiaušalas* ‘dreszcz, kurczowe drżenie mięśni’, *šiaušẽ* c. ‘ktoś z rozczochranymi włosami; złośnik’. Por. łot. *šaũsmas* pl. t. ‘dreszcz, ciarki, mrowie’, *šaũšalas* pl. t. ‘ciarki, zgroza’. — N. m. *Pašiaušẽ, Pašiaušũkas*. — SZ *šiuš-*: *šiušti, šiušta* (**šiušta* < **šiunš-sta*), *šiušo* ‘stroszyć się, jeżyć się; wzdrygać się; chropowacieć (o skórze), strzępić się (o odzieży); smutnieć, robić się smutnym, ponurym’, *šiušėti, šiuša, -ėjo*: *Kai pagalvoji, tai net plaukai šiuša.* Nomina: *šiušas* a. *šiuša* ‘lekki dreszcz, ciarki; strach’ (war. *šiũšas, šiũšà*), *šiuš-valai* m. pl. ‘poślad, gorsze ziarno’ (por. *valyti*). — WSZ *šiuš-*: *šiuščioti* ‘wzdrygać się, drzeć ze strachu; jeżyć się – o włosach’⁴⁶, *šiušelėti* ‘drzeć, dygotać z zimna’, *šiuštelėti* ‘(o dreszczu) przeniknąć, przeszyć’, też o mocniejszym powiewie wiatru, *šiušterėti* ts. — Brak nawiązań. Obecność wykrzykników *šiuš, šiušt, šiušt*, opisujących odczuwanie ciarek, dreszczu, zimna, przemawia na rzecz onomatopeicznej genezy całego gniazda czasownikowego. — N.B. W wypadku wyrazu *šiuštis* ‘dreszcz’ (*Šiuštis pareina per kūną*) punktem wyjścia derywacji nie był pwk. *šiuš-*, lecz interi. *šiušt, šiũst* – o mocnym dreszczu, o jeżących się włosach, o nagłym powiewie (zimnego) wiatru.

šilagà 3 p.a. bot. ‘sasanka, Pulsatilla’. Drw. wsteczny od *šilag-ėlẽ*, formacji zinterpretowanej jako zdrobnienie na *-ėlẽ*. Paralele: *kũmẽ, skruzdẽ, utẽ*. Segmentacja *šilag-ėlẽ* tłumaczy się metanalizą wyrazu złożonego *šila-gẽle* ‘sasanka’ (dosł. ‘roślina borowa, rosnąca w borze’). Gdy z kolei *šilagà* została odniesiona do *šilas* ‘bór’ jako wyrazu motywującego, pojawiła się segmentacja *šil-agà*. Dało to początek neosufiksowi *-aga*, por. np. *pilagà*.

šintis, šinasi (war. *šėnasi*), *šynėsi* ‘drapać się, skrobać się; ocierać się o co (o świni); garnać się, tulić się (do matki); obijać się, plątać się pod nogami’. — SW *šyn-*: *šynėsi* (prt.), drw. *šyniotis* ‘ocierać się, np. o ścianę, o płot’, *pasišynioti*: *Pasišyniojo ė torą kiaulė — ė sugruvo [tvora]*. — Formalnie bliskie czasownikowi *šiĩti* ‘wbić drzazgę’ $\Leftarrow$ *ši-nũ* (zob. *šiėti*), ale trudne do uzasadnienia w zakresie znaczeniowym. Paralela: pdg. *sĩnti, sinũ, sýniau* ‘wiązać’ obok *siĩti, sinũ, siniaũ* ts., oparte o neopwk. *sin-*, który wyabstrahowano z

⁴⁶ W świetle przytoczonego materiału nieuzasadniona jest pisownia z *s*, *šiuščioti*, stanowiąca przez LKŽ_{xiv} 972.

prs. infigowanego do *siēti* (zob.). — Tu chyba też stlit. *šintys* f. pl. ‘sidła’ z Bretkuna, por. *Ir padest šintis* [glosa: *spastus*] *ant kelio* ‘I stawia sidła na drodze’.

šióks, f. *šiokià* (gw. *šioki*) ‘taki oto (z gestem wskazującym), taki jak widać, taki sobie; zwykły, nieświęteczny – o dniu’ (war. *šiōks*, -ià) — pb. *šĭ-āk-, zaimek jakościowy należący do demonstrativum *šia*- ‘ten tu’ (zob. *šis*, *šià*). Por. *tóks* ⇐ *tàs*, *anóks* ⇐ *anàs*, *kóks* ⇐ *kàs*. — Drw. *šióks tóks* ‘dość marny, mierny, nienadzwyczajny’, *šiokiadien* adv. ‘w dzień powszedni’ — ze ściągnięcia zwrotu *šiokià diēnā* ts. (acc. temporis), ⇒ *šiokiādienis* ‘dzień powszedni’, ⇒ adi. *šiokiadiēnis* ‘powszedni, używany na codzień, np. o ubiorze’.

šypsóti, *šypsaũ*, *šypsójau* ‘uśmiechać się’, też refl. *šypsótis* ts. — formacja duratywna z suf. -so- i WSZ *šyp-* do *šip-*, por. *šięptis* ‘szczerzyć zęby’. Paralele: *stypsóti* ⇐ *stipti*, *drybsóti* ⇐ *dribti*. — War. z v-mobile: *švypsóti* ‘uśmiechać się’ (por. *skveřbti* ob. *skeřbti*). — Neoosn. *šyps-* (⇐ *šyps-óti*): *šypsà* 1. ‘uśmiech’, 2. ‘kto stale się śmieje’, 3. ‘szyderca, kpiarz’, *šỹpsena* ‘uśmiech’, *šypsnỹs* ts., *šypsulỹs* ts.

šiùkšlēs f. pl. 1. ‘śmieci, drobne odpadki, pozostałości po czymś zużytych’, 2. ‘plewy’, SD «śmieci» (syn. < ižšlāwas >) — ze zmiany *šliùkšlēs* gw. ‘śmieci’ drogą dysymilatywnego zaniku pierwszego z dwu *l* (paralele: *kāklas*, *žābalas*). War. *šiũkšlēs*. — Alternant *šliuk-* to postać st. zanikowego do *šliauk-*, z nagłosem *šl’-* dostosowanym do st. pełnego, por. *šliaukiũ*, *šliaũkti* ‘zmiatać’. Spodziewany refleks SZ *šluk-* poświadcza gw. *šlukšlē* b.z.a. ‘śmieci’. — Drw. *šiùkšlē* 1. ‘śmieć, słomka, gałązka’, 2. bibl. ‘żdźbło’, 3. ‘schorowany człowiek’, 4. ‘człowiek bezwartościowy, nicpoń’, *šiukšlỹnas* ‘śmietnik’ (ob. *šliukšlỹnas*). — Neoosn. *šiukš-*: *šiùkšmēs* f. pl. ‘śmieci, drobne odpadki’, *šiukšmē* coll. 1. ‘małe dzieci’, 2. ‘gromada (ludzi, bydła)’, 3. ‘zgraja, szajka’. — Drw. wsteczny: *šiũkai* a. *šiũkaĩ* m. pl. ‘zanieczyszczone ziarno; żdźbła, słomki, paprochy; cienkie gałązki’ (por. długość w *šiũkšlēs*).

šiùrti, prs. *šiūra* < *šiu-n-ra (por. gw. *siurna*, z metatezą *nr* > *rn*), war. *šiùrsta*, prt. *šiùro* 1. ‘o włosach, piórach: kruszyć się, wypadać, rzednąć; łysieć’, 2. ‘zmieniać upierzenie, sierść, linieć’, 3. ‘strzępić się’, 4. ‘o skórze: stać się szorstką, chropowatą, pierzchnąć’, 5. ‘pękac – o skórze palców’, 6. przen. ‘marnieć, nędznieć’. Drw. *šiurēti* ‘o wietrze: lekko wiać, powiewać; szeleścić; poruszać czubkami drzew, rozwiewać włosy; palić się słabym ogniem; ciec, wyciekać, wypływać (o rzeczce z jeziora); chwytać, przenikać (o dreszczu)’, nomen: *gaida-šiūris* ‘gapa, gamoń’ (por. *gaidys*). — WSZ *šiūr-*: *šiūrēti*, *šiūri*, -ējo ‘być rozczochranym’, *šiūrauti* ‘powiewać’ (*Jis plikis, jo tik keli žili*

plaukeliai ant galvos šiūrauna). — Bez związków zewnętrznych. Por. interi. *šiu* – o odgłosie rozsypywania się drobnych rzeczy, o szeleście.

šižti, prs. *šyžtù* / *šižtù* (*šinž-stu, por. gw. *šinžù*), prt. *šižaũ* ‘rozdrażnić się, rozzłościć się’, zwykle z prvb. *į-*, *su-*; *užšižti* ‘rozszałeć się – o wezbranej wiosną rzece, która występuje z brzegów i znosi mosty’. Caus. *šižinti* ‘drażnić (osy, pszczoły, dzieci), rozdrażniać, złościć, pobudzać do gniewu’ (war. *šyžinti*). Bez etymologii. — Neopwk. *šyž-* (← *šyžtù*): inf. *šyžti* a. *šyžti* ‘rozdrażnić się’, *šyžinti* caus. ‘šižinti’, *šyždùs* ‘który łatwo, szybko wpada w gniew’. — SO *šaiž-*: *šaižùs* ‘zimny, ostry, przenikliwy, dojmujący, dokuczliwy, przykry (np. o wietrze, deszczu), szorstki, przykry w obejściu, opryskliwy’.

šlitis, *-iēs* f. ‘podłużna kopa zboża, złożona z opartych o siebie snopów, zwykle dziesięciu’ — odziedziczone abstractum dewerbalne z suf. *-ti-* i na st. zanikowym *šli-* do **šlei-*, zob. *šlitis*. Pie. **kli-tí-*, por. gr. κλίσις, *-εως* f. ‘pochylenie, schylenie, zwrot, obrót, ułożenie’, sti. *šrití-* ‘skłon’. Paralela: *pirtis* ← *periúos*. — War. *šlité* 1. ‘podłużna kopa zboża’, 2. ‘rząd domów po jednej stronie ulicy’. Por. łot. *slita* a. *slite* ‘płot zbity z poziomo leżących żerdzi, płot spleciony z jedliny’.

šniūras 1. ‘sznur’, SD «sznur ciesielski», 2. ‘sznurek’, 3. ‘wąski a długi pas ziemi’, 4. ‘dawna miara miernicza’ (na morg ziemi przypadało 30 sznurów) — zapoż. z bhr. *šnjur* (tu z pol. *sznur* ← niem. *Schnur*). — Drw. *šniūrai* m. pl. 1. ‘szoty, liny służące do ustawiania żagla’, 2. ‘przrząd rybacki złożony z kilkunastu sznurków z haczykami, przywiązanych do jednej długiej linki’ (termin rybacki może być kalką z pol. *sznurki* ts.), *šniūreliai* SD m. pl. «dyscyplina, którą się biczują» (syn. *dirželiai*, *kuriais plakasi*, *rykštės*). — N. m. *Šniūrai* 5x, *Šniūraičiai*, *Šniūriškis*.

špygà, gen. sg. *špỹgos* 2 p.a. 1. ‘figa, pięść z kciukiem umieszczonym między palcem wskazującym a środkowym jako gest oznaczający: nie, nic z tego’⁴⁷, 2. ‘przegrana, fiasko’, 3. ‘prztyk, szczutek’, 4. ‘zab brony’, 5. ‘coś lichego, małego, niewyrośłego’, *špỹgą ródyti* ‘pokazywać komu figę’, *špỹgą paúostyti* ‘nic nie wskórać’ (dosł. ‘powąchać figę’), *ant špỹgų nueĩti* ‘stać się przedmiotem drwin’ (dosł. ‘pójść na figach’), *špỹgomis užbadyti* ‘wytykać palcami’. Może zam. *†pyga*, zapoż. z pol. *figa*, z substytucją *f* ⇒ *p* (por. *palšỹvas* ← pol. *fałszywy*). Albo z bhr. *xvíga*. Niejasne. Zmiana nagłosu *p-* na

⁴⁷ Por. *Parode dvi špygì* [acc. du.] *i liežuvį* ‘Pokazać dwie figi i język’. *Pradejo Ryga, pabaige špyga* ‘Zaczął od Rygi, doszedł do figi’.

šp- pozostaje nieobjaśniona. War. *špigà, špỹgas, špỹgis*. — Vb. denom. *špyga-vóti* ‘wytykać palcami, wyśmiewać się z kogo’.

štìkti, štinkù, štikaũ gw. ‘zgadywać’, *antštìkti* 1. ‘zgadnąć, odgadnąć’, np. *Nebridęs neantštiksi, ar gilu*, 2. ‘natrafić na co, napotkać, znaleźć’, np. *Aš antštikaũ ant lyčiaus prapuolusių daiktų*, t.y. *atradau lyčių*, 3. ‘dowiedzieć się’, *praštìkti* ‘nie zgadnąć; stracić’, *užštìkti* ‘odgadnąć’. Formę czas. *štìkti* trzeba określić jako neosimplex, ponieważ wywodzi się ona 1° z fałszywej interpretacji praeverbium *anč-* w złożeniu *ančtìkti* (zob. s.v. *tìkti*) jako *ant-*, *antštìkti*, 2° z resegmentacji *ant-štìkti*, która wzoruje się na złożeniach z prvb. *ant-*.

šūtis, -ies f. ‘kupa, stos drew’, *šūtis malkų* SD «stos» — abstractum na *-ti-* od st. zanikowego do pwk. *šjāu-C, por. łot. *šāūt* s.v. *šāuti*. Znacz. etym. ‘rzucanie na kupę’. Paralele: *džiūtis* ‘schnięcie, wysychanie’ $\Leftarrow$ *džiūti*; *pjūtis* ‘żęcie’ $\Leftarrow$ *pjáuti*. W war. *šiūtis, -iēs* f. ‘kupa, stos, pęk; mnóstwo’ ukazuje się wtórny nagłos *š-*, pochodzący z wyrównania SZ *šū-* do SE *šiau-* (por. *šiātuvas* s.v. *šāuti*). — Młodsze formacje z neosufiksami *-snis* i *-stis*: *šūsnis, -ies* f. ‘kupa, stos drewna, chrustu’ (war. *šūsnis*; por. *krū-snis* s.v. *krāuti*), *šústis, -ies* f. ts. — Reanaliza *šūt-is* dała podstawę dla drw. *šūt-vė* ‘kupa, stos’. Ten drw. przypomina *brast-và* od *brast-* $\Leftarrow$ *bras-tà*. Wymienione rzeczowniki stały się źródłem neosufiksów *-tvė, -tva*.

šūtė 1. ‘gromada, kompania’, 2. ‘zebranie towarzyskie z alkoholowym poczęstunkiem’, 3. ‘szajka złodziejska’, 4. ‘konkubinat’ (*Gyvėna šūtėj* ‘żyją na kocią łapę’) — zapoż. z jiddisz *šutef*. — Pobocznym znaczeniem tego wyrazu jest ‘strajk’. — Vb. denom. *šutviáuti* ‘kolegować z kim’.

tamsà 4 p.a. ‘mrok, ciemność’, *nuo tamsōs iki tamsōs* ‘od nocy do nocy’. Rzeczownik oderwany z suf. *-ā-*, utworzony od osnowy na SO *tams-*, będącej alternantem neopwk. *tims-* (o tym zob. s.v. *témti*). Paralelne formacje od neopierwiastków w SO: *karsà* $\Leftarrow$ *kirs-* (*kiřsti*), *narsà* $\Leftarrow$ *nirs-* (*niřsti*)⁴⁸. — Drw. *apýtamsis* ‘zmierzch, zmrok’, *apýtamsiais* adv. ‘o zmierzchu, o zmroku’, *tamsiōji* f. ‘ciemnica, ciupa’, *taĩsis* ‘mrok, ciemność’, *tamsūs* ‘ciemny; nieuczony’ (war. *támsus*), $\Rightarrow$ *tamsumà* ‘ciemność, ciemnota, nieuctwo’. Vb. denom. 1. *tamsėti, -ja, -jo* ‘ciemnieć’, 2. *támsinti* ‘zasłaniać światło, zaciemniać’ (*ažutumsinu* SD¹ «zaciemniam», *paliauju tumsint* SD «odcimiam»), *užtámsinti* DP ‘zacimniać, zaćmić’ ($\Rightarrow$ *užtamsinimas* DP ‘zaćmienie’).

⁴⁸ Wynika z tego, że pod względem słowotwórczym lit. *tams-* nie ma nic wspólnego z wed. *támas-* n. ‘zmrok, ciemność’, aw. *tamah-* ts. < pie. *témH-es- (temat z suf. *-es-* /*-s-*), ani z drw. łac. *temere* adv. ‘na oślep, bez namysłu, przypadkiem’ z *temesi < *témHes-i, por. wed. *támasi* loc. sg. ‘w ciemności’.

tapýti, *tapau̯*, *tapiau̯* ‘mazać, malować (obrazy), *mól̥ tapýti* ‘wyrównywać glinę przez uklepywanie’, *aptapýti* ‘obmazać, oblepić, zalepić (rozrzedzoną gliną dziury w piecu, polepie)’, *aptapýti tēšl̥q* ‘wygładzić dłońmi powierzchnię ciasta’ — iterativum z suf. -y- i SO do pwk. *tep-*, zob. *tep̥u̯*, *tēpti* ‘mazać, smarować’. Paralele: *sagýti* ⇐ *seg̥u̯*, *šlakýti* ⇐ *šlekiu̯*, *taškýti* ⇐ *teškiu̯*. — Z innym suf. łot. *tapât*, -*āju* 1. ‘tratować, deptać’, 2. ‘szczepić drzewa owocowe’. Tu też ros. *topátʹ* ‘ubijać w stępie’. — Neoosn. *tapy-*: *tapýba* ‘malarstwo’, *tapýtojas* ‘malarz’.

tárdyti, *tárdau*, *tárdžiau* 1. ‘badać, przesłuchiwać w śledztwie; prowadzić śledztwo’, 2. ‘stroić (skrzypce)’ — iterativum z suf. -dyti i SO *tar-* do pwk. **terh₁-* / **trh₁-*, por. *tiriu̯*, *tirti* m.in. ‘dowiadawać się, próbować’. Paralele: *spárdyti* ⇐ *spirti*, *tvardýti* ⇐ *tvérti*. — Drw. *tárdymas* ‘śledztwo’, *tárdytojas* ‘sędzia śledczy’.

taũkšti, *tauškiu̯*, *tauškiau̯* 1. ‘stukać’, 2. ‘trzaskać batem’, 3. ‘gadać, paplać, trajkotać’ — czas. *taukš-C-* / *tausk-V* został utworzony od interi. *táuškš*, *taũkš* a. *táuškšt*, *taũkšt* ‘stuk!’ — Drw. *táuškš-čioti* ‘postukiwać, chwilami głośno coś robić’, *taukšėti*, *táuškšiu* a. *taukšiu̯* (3 os. *táuškši*, *taũkšši*), -*ėjau* ‘stukać, postukiwać’, *taukš-nóti* ‘postukiwać (młotkiem, dziobem, nogami)’, *tausk-ėti*, *táušku*, -*ėjau* 1. ‘stukać, postukiwać’, 2. ‘paplać, trajkotać’, *táuškinti* ‘postukiwać’. Nomina: *taukšl̥ys* ‘papla’, *taũskal̥as* ‘paplanina; ten, co papla’, *tauskesys* ‘postukiwanie’, *tausk̥us* ‘wiele i bez potrzeby mówiący’ (⇒ *tausk̥utis* ts., por. *šnek̥utis*).

taũzyti, *taũziju*, *taũzijau* 1. ‘mówić głupstwa, pleść bzdury’, 2. ‘mówić w sposób wulgarny’ (*Jis taũzija kap koks piemuo*), 3. ‘natrętnie prosić’, 4. ‘szczekać, ujadać’ (*Šuva taũzija*). Jest to vb. denom. od sb. *tauzà* 1. ‘mówienie głupstw, bzdur, paplanina’, 2. c. ‘papla, ten, kto mówi głupstwa, kto papla’ (syn. *taũzius*, *taũzalas*, *tauzgālius*, *taũzytojas*). Odpowiednik łot. *tauzēt*, -*ēju* ‘mówić głupstwa; mówić przez nos’, *taũzis* ‘kto mówi powoli i niezbornie’. Etymon pozostaje niejasny. Por. może *taũzē* ‘gliniany garnek’. — Drw. *taũzalas* ‘mówienie głupstw, paplanina’, cps. *niēk-tauza* c. ‘kto plecie głupstwa’ (por. *niēkai*), *plepetáuza* < **plepet-tauza* (zob. *plepėti*).

tenióti, -*ju*, -*jau* 1. ‘(nici, sznurki) plątać, wikłać’, 2. ‘wiązać, krępować sznurem, przywiązywać’, *aptenióti* ‘splątać (nici); obwiązać (skaleczony palec)’, refl. *teniótis* ‘plątać się (pod nogami)’, *atsitenióti* ‘rozwiązać się (o sznurówadle)’. Ze zmiany *tanióti* ts. — drw. z suf. -*ioti* i SO *tan-* do *ten-*, zob. *tenėti* (gdzie też mowa o *tiñklas* ‘sieć’ i łot. *tanis* ‘pajak’). Znacz. etym. ‘napi-

nać, naprężyć'. Paralelne deverbative na SO: *lakióti, marióti, trasióti, vadžióti*. Wtórne *e* zam. *a* jak w *bredžióti, skredžióti, telpà, tešlā*.

tepėti, *tepēju* (gw. *tepiù*), *tepėjau* pot. 1. 'chciwie i dużo jeść', 2. 'dół kopać (z trudem, przez cały dzień)', 3. 'rozrzucać (gnój)', 4. 'mocno uderzać' — intensivum na SE i z suf. *-ė-* do *tepù, tèpti* (zob., tamże o intens. słow. *tep-a-ti* oraz łot. *tap-ā-t*, słow. *tapati*). Cps. *apterėti* 'obić, zbić kogo', *atitepėti* 'oddać cios, uderzeniem odeprzeć' (refl. *atsitepėti* 'odżywić się po chorobie', por. pol. pot. *odbić sobie*), *pritepėti* 1. 'najeść się do syta', 2. 'nałożyć z czubem na talerz; naładować wóz (gnojem)', 3. 'napaskudzić (o zwierzętach)', *užtepėti* 1. 'uderzyć, zadać cios', 2. 'powiedzieć coś nieogłędnie, niepotrzebnie' (por. pol. pot. *chlapnąć*).

tešlā 4, 2 p.a. 1. 'ciasto', 2. gw. 'żarcie dla świń z potłuczonych kartofli, zasypanych mąką' — ze zmiany stlit. gw. *tašlā* (m.in. DP, SD). Por. *telpà < talpà, terpù < tarpù*. Drw. z suf. *-lā-* i na SO *taš-* od czas. *tēšia, tēšti* (zob.). Znacz. etym. 'wzbierająca, powiększająca się masa' (o rosnącym cieście). War. *tāšlas, tašlē, tāšlē*. — SD *tašla* «ciasto», *tašla aptiekinė* SD «masa albo massa u aptekarzów», *kūsnis iš tašlos* SD «klosek», *kūsniai iš tašlos* SD «klosek, którym nadziewiają gęsi, kaczki». — Neoosn. *tašl-*: *tašlyka* 'mała dzieża' (por. *karvyka* $\Leftarrow$ *kārvė*). Vb. denom. *apsitašlėti* 'oblepić się ciastem'. — Neoosn. *tešl-*: *tēšlinas* 'oblepiony ciastem', *tēšlius, -ė* 'ktoś bardzo gruby; ktoś niechlujny', *tešlūs* 'tłusty, gruby', vb. denom. *sutešlėti* 'powalać ciastem', *pritešlėti* 'oblepić ciastem'.

tiēpti, *tiepiù, tiepiaũ*, zwykle *ištiēpti* 'być w stanie wyśpiwać, wydobyć (wyciągnąć) nutę'. Izolowane, brak alternantów $\dagger$ tip-, $\dagger$ taip- w porównywalnym znaczeniu. Najprawdopodobniej *tiep-* jest wariantem *s-mobile* do *stiept-*, zob. *stiēptis* 'wypręzać się, stawać na palcach'. Wariant ten powstał w tym momencie, gdy forma prewerbialna *iš-stiēpti* uległa perseweracyjnej asymilacji w *ištiēpti*. Resegmentacja: *iš-tiepti* (por. Fraenkel, LEW 1088)⁴⁹.

tilvikas 1. 'brodziec piskliwy, kuliczek, *Tringa hypoleucos*', 2. 'brodziec samotny, samotnik, *Tringa ochropus*', 3. 'brodziec pławny, *Tringa stagnatilis*', 4. 'słonka, *Scolopax gallinula*', 5. 'kulik wielki, *Numenius*'. N. rz. *Tilvikas*, n. jez. *Tilvikinis*, n. m. *Tilvikai* 5x, *Tilvikaĩ*. — Warianty *titilvis* m., *titilvikas*

⁴⁹ Inaczej Karaliūnas (1987: 50), który widzi w lit. *tiep-* nie tylko odpowiednik łot. *tīept* 'ciągnąć, naciągać' (to zwykle łączy się z lit. *tempti*), lecz nawet dziedzictwo ie., w szczególności sugeruje on związek etymologiczny *tiep-* z czasownikiem sti. *tēpati* 'kapać, spadać kroplami' (forma ta pozostaje jednak problematyczna pod względem filologicznym, por. brak wzmianki o niej u Mayrhofera, EWAIA).

nasuwają przypuszczenie, że *titil-* wywodzi się z podwojonej osnowy **til-til-* o charakterze dźwiękonaśladowczym (dysymilatywny zanik pierwszego *l*). *titilvis* miałyby więc formację z suf. *-vja-*, < **tiltilvja-* (por. *kiŗvis*, *skilvis*). *titilvikas* byłoby zdrobnieniem na *-ika-*, < **tiltilvikas*. To ostatnie drogą skrótu haplologicznego przybrało postać *tilvikas*. — Vb. denom. urobiono od osnowy *tilv-*: *tilvénti* – o głosie kulika, siewki, *tilvinėti* ts.

tinti, *tinsta*, *tino* lub *týti*, *týsta*, *tinė* ‘puchnąć, brzęknąć, nabrzmiwać’, *užtinti* ‘opuchnąć, obrzęknąć’ — formacja na SZ do *ten-* < pie. **ten-* ‘naciągać, napinać, naprężać’. Zob. *tenėti*. Akut wtórny, uwarunkowany sufigowaniem *-sta-* w prs. — Odpowiednik łot. *tīt*, prs. *tinu* a. *tiņu*, prt. *tinu* ‘owijać, zawijać (w pieluchę), splatać, motać’, *pārtīt* ‘przewinać niemowlę’, *tīstīt* frq. ‘zawijać’ (od inf.), *tiņāt* iter. ‘motać, nawijać na motowidło’ (od osnowy *tiņ-* w prs.-prt.). Do łot. neopwk. *tī-* dotworzono stopień *o* w postaci *tai-*, stąd *taistīt* frq. ‘owijać, zawijać, np. niemowlę w pieluchy’ (*Mazu bērnu taista stūķītī*). — Drw. *tindinėti* ‘nieco spuchnąć, obrzęknąć’. Nomina: *aptinimas* SD «spuchlina», *tinas*, *-ā* ‘gęsty (o kaszy)’, *tinėšiai* ‘obrzęk, opuchlina’, *tīnius* ts., *tinys* gw. ‘ciemie’, por. łot. *tina*, *tine* ‘rodzaj sieci’. SZ-C: *tiņklas* (zob.), **tintas*, ⇒ *tintuvas* ‘prącie, penis’ (por. łac. *tentus* ‘naprężony, napięty’, gr. *τατός*, wed. *tatāḥ* ts. < pie. **tṇ-tó-* (co do scs. *tēt-iva* zob. s.v. *tempti*). — WSZ *tyn-*: *tynā* ‘wzbieranie; puchlina wodna’. — SO *tan-*: *tānas* (zob.).

trykšti, *trykšta*, *tryško* ‘tryskać, wydzierać się skąd, wypływać wąskim strumieniem w sposób gwałtowny, sikać’. Pdg. został zbudowany na neopwk. *trykš-*, który wyabstrahowano z formy prs. *trykš-ta*. Ta ostatnia wywodzi się drogą fonetyczną z **trinkšta* < **trinšk-sta*, a więc z formacji na *-sta-*, która odnowiła starsze prs. infig. **tri-n-ška* od SZ *trišk-*. Por. SP *treškiu* ‘tak cisnę, że tryska sok’ s.v. *treškėti*. Podobną genezę ma pdg. *rykšti* (s.v. *rėkšti*). — Nowszy jest pdg. gwarowy z suf. samogłoskowym w praesens: *trykšti*, *tryška* (war. *tryškia*), *tryško*. — Drw. *tryškinti* caus. ‘sprawiać, że płyn tryska, leje się wąskim strumieniem; wstrzykiwać strzykawką’. Nomina: *tryškas* bot. ‘ostróżka ogrodowa, Delphinium ajacis’, *tryškėlė* ts., *tryškėnis* bot. ‘tryskawiec sprężysty a. tryskacz, Ecballium elaterium’, *tryškės* f. pl. ‘strużki; wydmuchane smarki’⁵⁰, *tryškynė* ‘sikawka strażacka a. ogrodowa; fontanna’, SD «sikawka». Tu też neol. *tryškà* ‘fontanna’.

⁵⁰ Por. *Kitas dviem tryškėm šniurkštelėjo iš nosių, iš aukšto paspaudęs jas dviem plačiais iškęstais pirštais* ‘Drugi smarknął dwiema strużkami z obu dziurek nosa, ścisnąwszy je od góry dwoma szeroko rozcapierzonymi palcami’.

trišėti, *trišù*, *trišėjau* ‘drzeć, dygotać’. Może da się połączyć z *trīšti* / *trėšti*? Por. zwrot stlit. *žemė trešėjo* ‘ziemia się trzęsa’. — Odpowiednik łotewski pokazuje WSZ *trīs-*: *trīset*, -u, -ēju ‘drzeć, trząść się’ (war. *trīcēt*), *trīsināt* caus. ‘wprawić w drzenie’ (war. *trīcināt*).

trīšti, *trīštù* (**triš-stu*), *patrišaũ* ‘dostawać mdłości, nudności’ — formacja inchoatywna na SZ *triš-* do *treš-*, zob. *trėšti* m.in. ‘próchnieć, butwieć’. Obok tego jest refleks SZ z samogłoską *u*, zob. *trūšti*. — Drw. *trīšinti* ‘wzbudzać wstręt, odrazę’ (refl. *trīšinas* ‘brzydzi się, czuje wstręt’), *trīšyti*, -ija, -ijo: *atsitrišyti* ‘dokuczyć’. Nomina: *trīšulys* ‘obrzydzenie, wstręt’, *trīšus* b.z.a. ‘budzący odrazę, obrzydzenie’. — Nowy SO *traiš-* $\Leftarrow$ *triš-*: *nutraišeti* ‘wypadać (o włosach)’, *traišai* m. pl. ‘obornik, odchody zwierzęce zmieszane ze ściółką’. Paralele: *trāiksėti* $\Leftarrow$ *trīkti* (*trėkti*), *glaižyti* $\Leftarrow$ *gližti* (*glėžti*).

triūsas ‘praca, żmudna praca, robota, krzątanie w gospodarstwie wiejskim, w kuchni, przy oporządzaniu bydła’. Starszą postacią tego rzeczownika było *trūsas* ts. Zastąpienie jej wariantem palatalizowanym (zapewne nacechowanym ekspresją) ma paralele np. w *triumpas* ob. *truṃpas*, *triunėti* ob. *trunėti*, *triūšti* ob. *trūšti*. Jest to kontynuant **triūs-sa-* z praformy **trūd-sa-*. Formacja z suf. -sa- od osnowy *trūd-*, będącej alternantem na WSZ do pwk. **trīaud-* / **trud-* < pie. **treud-* / **trud-* m. in. ‘uderzać, trącać’. Por. łac. *trūdō*, -ere ‘pchać, popychać, spychać’ (**treud-e-*), goc. *us-priutan* ‘lżyć kogo’, stwn. -*driozan* ‘rozgniewać, zirytować’, SO stwn. *drōzen* ‘skłaniać do wiarołomstwa’ (**troud-éje-*). Derywatem na SO jest łot. *traūds* ‘łamliwy, kruchy’ < **troud-o-*. Ani SE †*triaud-* ani SO †*traud-* nie zostawiły śladu w jęz. litewskim. — Drw. *triūsà* ‘prace domowe; karmienie bydła’ (war. *trūsà*), *triūsingas* 1. ‘pracowity, pilny w pracy’, 2. ‘żmudny, mozolny, wymagający dużo wysiłku, pracochłonny’ (war. *trūsingas*), *triūslūs* ‘pilny w pracy, skrzętny; pracochłonny’. — Vb. denom. 1. *triūsėti*, *triūsù*, *triūsėjau* ‘pracować’, 2. *triūsti*, *triūsiù*, *triūsiaũ* ‘pracować, krzątać się przy czym’ (war. *trūsti*), też refl. *triūstis* a. *trūstis* ts., *įsitriūsti* ‘pograćzyć się w pracy’, $\Rightarrow$ iter. *triūsinėti* ‘wciąż pracować’; 3. *triūsúoti* ‘powoli coś robić, zajmować się drobnymi pracami’, *patriūsúoti* ‘popracować nieco, krótko’, 4. *trūsáuti* a. *trūsauti* ‘pracować, trudzić się’ (od *trūsas*).

trūšti, *trūšta* (war. *truṃša*, *truṃšta* < **trunš-sta*), *trūšo* 1. ‘o lodzie: łamać się, dziurawieć, kruszyć się’, 2. ‘o brzegu tkaniny: strzępić się’, *aptrūšti* ‘wystrzępić się; zmarnieć, uschnąć (o kwiatach)’, *sutrūšti* ‘spróchnieć’, SD < *su-triśis* > «sprochniały». Formacja inchoatywna na SZ *truš-* do *treš-*, zob. *trėšti*

m.in. 'próchnieć, butwieć'. Obok tego jest refleks SZ z samogłoską *i*, zob. *trišti*. — War. z wtórną palatalizacją: *triùšti*, *triũšta*, *triùšo* 'kruszyć się, strzępić się; próchnieć (o drzewie), butwieć (o kłodzie); wypadać (o włosach); strzępić się; marnieć, usychać (o roślinie)'. Por. *triùšis* ob. *trùšis* 'trzcina', *kriuša* ob. *kruša* 'grad'. — Drw. *trušėti*, *trùša*, *-ėjo* 'wypadać (o włosach z głowy, z ogona końskiego); próchnieć, gnić, butwieć', war. *triušėti*.

tuīnas 1. 'gałąź świerkowa do wyplatania płotu' (*Tuīnais pinta tvora*), 2. 'zaostrzony na końcu pał, kół w płocie, słupek w płocie', SD *baslys*, *tuīnas* «koł», SD *smailas tuīnas* «koł ostry, zaciosany abo żelazem nasadzony», 3. 'ogrodzenie z palików drewnianych u góry zaostrzonych, ogrodzenie sztachetowe' — zapoż. z błr. *tyn*. Substytucja błr. *y* za pomocą dyftongu lit. *ui* też w *muīlas*, *muītas*, *smuīkas*. — Vb. denom. *tuīnyti*, *-iju*, *-ijau* 'grodzić płotem z gałęzi świerkowych', *tuīnúoti* ts.

tuskėti, *tùska*, *tuskėjo* 'dudnić, stukać', SD¹ «trzaskam», SD «tłukę co» (syn. *kuliu*). Obok *duzgėti*, *dùzga*, *-ėjo* 'stukać, huczeć'. Dźwiękonaśladowcze. — **tuskėnti** 'stukać, pukać, łomotać, dudnić', SD *tuskenu* «kołacę, biję we drzwi» (syn. *klumbenu*), war. z udźwięcznieniem *sk* > *zg*: *tuzgėnti* 'stukać, łomotać' (ob. *duzgėnti* 'pobrzękiwać'). — **tùskinti** 'trzaskać, uderzać czym; targać, budzić ze snu potrząsaniem, szturchać' (ob. *dùzginti* 'trząść, tarmosić'), *ištùskinti* 'zrobić coś z trzaskiem', refl. *tùskintis* 'jechać wozem; tłuc się, hałasować'.

tùsti, *tũsta* (z denazalizacji **tũsta* < **tuns-sta-*, por. gw. *tuīsa*), *tùso* 'gruzłowacieć, skupiać się w grudki, bryłki (np. o mące)', *sutùsti*: *Drėgnai pabuvo ir sutùso [miltai]* 'Było przez jakiś czas wilgotno i mąka zgruzłowaciała'. Drw. *tùsulas* 'bryłka, grudka'. Niejasne.

tvárstyti, *tvárstau*, *tvársčiai* 1. 'chwytać (rękoma, zębami), łapać (raki)', 2. 'stawiać płoty', 3. 'oddzielać przegrodą (zwierzęta w oborze, stajni)', 4. 'opasywać (ranę), owijać bandażem, obwiązywać, przewiązywać'. Frq. z suf. *-sty-* i SO *tvar-* do *tver-*, zob. *tveriù*, *tvėrti*. Paralele: *nárstyti* ⇐ *nėrti*, *várstyti* ⇐ *vėrti*. Odpowiednik łot. *tvařstīt* a. *tvārstīt* 'chwytać, łowić, łapać; starać się o coś, pragnąć'. — Neoosn. *tvarst-*: *tvárstas* 'przewiązka, bandaż', *tvárstis* ts. (por. *saīstas* ⇐ *saistýti*). — Neoosn. *tvars-* (**tvars-sty-*): *ātvāslai* m. pl. 'wodze, lejce', *patvāslēs* f. pl. ts., *tvārsas* 'bandaż', *tvārslē* f. pl. 'wodze, lejce'.

upēmālis, *-io* 1. 'wezbranie rzeki, powódź', 2. 'brzeg rzeki', SD *upē-mālis* «podbieranie rzeki» — złożenie członów *upē* 'rzeka' i *mal-* jak w łot. *māla* 'skraj, brzeg, okolica' (por. lit. *līg-mālas*, *skar-mālā*). Odwrotny szyk członów złożeniowych w n. rz. *Māl-upis*, *Mal-ūpis* (⇒ n. m. *Maliūpiai* 2x).

užgáulė ‘obraza, obelga’ — drw. na -lė od neoosn. *užgau-* ⇐ vb. cps. *užgáuti* m.in. ‘obrazić’ (zob. *gáuti*). — Drw. *užgaulūs* ‘obraźliwy, obelżywy’, ⇒ vb. denom. *užgaulióti* ‘obrażać’.

vaĩsius, -iaus 1. ‘owoc, plon’, przen. ‘wynik, rezultat’, 2. ‘zarodek, płód’, DP ‘owoc, płód, płodność, pożytek, skutek, potomstwo’, SD m.in. *noksta vaisius* «źrzeie, dostaie się owoc», *vaisiu darau* «żyznem czynić», *vaisius jaunas* «młody płód, iako ielonek, sarnię», *vaisius metuose imamas* «prowent» [‘dochód, przychód, zysk’] — formacja z suf. -ius i SO *vais-* *veis-*, zob. *veĩstis* ‘płodzić się’. War. *vaisiūs* 4 p.a. (m.in. DP). Paralele: *daĩgius* ⇐ *díegti*, *vaĩkius* ⇐ *vĩłkti*, *velkù*. — U Mażwida ukazuje się war. *vaisčius* ‘owoc, płód’ (por. zakończenie -čia w *rángčia*, *pirkčia*). — Drw. *vaisiēnė* ‘zupa owocowa; kompot z owoców; syrop’, *vaisingas* ‘płodny, przynoszący obfite plony; wydajny, produktywny’, SD «buyny sad, drzewo [syn. *augalotas*]; owocny; żyzny [syn. *vaisus*]», *vaĩsinis mēdis* ‘drzewo owocowe’, cps. *vaĩs-nešis*, -ė ‘przynoszący owoce’. Vb. denom. *pavaĩsti*, -*vaĩsta*, -*vaĩso* ‘zajść w ciążę’, *vaisiúoti* 1. ‘owocować – o drzewach’, 2. ‘wydawać potomstwo, rodzić – o zwierzętach’.

vaĩstas gw. ‘zboża jare’, np. *Visą vaĩstą pasėjau: avižas, miežius, žirnius*. Drw. na -tas od neopwk. *vars-* ⇐ *vers-* (zob. *veĩsti*). Paralele: *vaĩstas* ‘ciąg w oraniu’, *varstaĩ* ‘szczyt prac polowych’. — Drw. *varstiena* a. *varstienos* pl. ‘zboża jare’, cps. *vaĩst-vokis* ‘czas zbioru zbóż jarych’ (por. *vókti*). Vb. denom. *nuvarstúoti* ‘sprzątnąć zboże jare’.

vasnóti, -ju, -jau 1. ‘(o ptakach) machać, łopotać skrzydłami’, 2. ‘machać ręką, nogą’, 3. ‘(o wietrze) poruszać czym, powiewać czym’, 4. ‘trzepać co, wytrząsać’, 5. ‘(o płomieniu) ukazywać się i niknąć, pełgać’, 6. ‘zmieniać się, wahać się (o pogodzie)’. Czas. na -noti, oparty o wykrzyknik *vàs vàs vàs* – o łopocie skrzydeł, trzepotaniu, machaniu rękami, rzucaniu ziarna na wiatr. Podobnie objaśniają się synonimiczne czas. *plasnóti* i *plazdėti*. — Z innymi suf.: *vasėnti* ‘machać skrzydłami’, *vasúoti* ‘machać skrzydłami; łopotać na wietrze; iść’, *atvasúoti* ‘przyjść’, *nuvasúoti* ‘zwietrzeć’.

verbliūdas stlit. bibl. ‘wielbłąd’ — zapoż. z błr. *verbljúd*. — War. *verbliūgas*, *velbliūdas* (też w znac. ‘wieloryb’ i ‘słoń’), *velibliūdas* ‘wielbłąd’ (u Bretkuna), *velbrūdas*. — Dziś zastąpione neologizmem *kupra-nugāris* ‘wielbłąd’, por. *kuprà* ‘garb’, *nùgara* ‘plecy, grzbiet’.

Veĩbnyčia ‘Niedziela Palmowa, ostatnia niedziela przed Wielkanocą, kiedy święci się palmy’ — zapoż. z błr. *Vėrbnica*. War. pluralizowany: *Veĩbnyčios* (por. niżej *Veĩbos*).

Veřbos f. pl. ‘Niedziela Palmowa’ — pluralizacja wyrazu *verbà* ‘wierzba; palma wielkanocna’. War. *Verbà*. Prócz tego: *Veřbinè*, pl. *Veřbinès* — z substantywizacji zwrotu *veřbinè nedělia* ‘niedziela palmowa’; *Veřba-dienis* (por. *dienà*).

veržėti, prs. *véřziù* (3 os. *véřži*, war. *veřži*, *veržėja*), prt. *veržėjo* ‘dusić, ściskać, sciskać przy obejmowaniu, opasywaniu, wiązaniu’. War. *véřžėti*, -ju, -jau. Odpowiednik łot. *veržēt*, -ēju ‘skręcać, obracać; chłostać’. Drw. iteratywny na -ėti do *veržziù*, *veřžti* (zob.). Paralele: *dáužėti* $\Leftarrow$ *daũžti*, *tyrėti* $\Leftarrow$ *tirti*. — Neoosn. *veržė-*: *veržėjas* ‘kto ściska, krępuje; kto stara się coś odebrać’ (por. *pjovėjas*, *sėjėjas*), *veržėtinès* f. pl. ‘sznury, powrozy do ściskania siana na wozie’, *veržėtuvė* ‘pawęż, drąg do przygniatań siana, snopów a. słomy na wozie’, *veržėtuvės* f. pl. ‘powrozy ściskające siano na wozie’.

vėžlỹs 4 p.a. ‘żółw, Testudo’ — drw. z suf. -lĩ- od *vėžỹs* ‘rak’ (suf. wzorowany na *kranklỹs*, *svirplỹs*?). Vb. denom. *vėžlinti* 1. ‘pełzać, posuwać się powoli (o płazach, gadach)’, 2. ‘wlec się, ciągnąc nogę za nogą’, *išvėžlinti* ‘wyjść na czworakach (z wody)’, *vėžlióti* ‘pełznąć; wlec się’.

viėkas, *viėkas* 1. ‘siła, moc, zdolność do wysiłku’, 2. ‘siła życiowa, energia’. War. *viėkà*, *viėka*. Należy do rodziny czas. *veikiù*, *veikti* (zob.) i do pwk. pie. **ueik-* ‘być górą, zwyciężać’. Przykład alternowania dwu form SE, *ei* i *ie*, por. *eĩti* ‘iść’ :: łot. *iēt*, *iēt*. — Na skutek zapożyczenia wyrazu stbłr. *věků* pojawił się homofon **viėkas** o znac. ‘wiek, lata życia’ (brak odróżnienia tych wyrazów w LKŽ_{XIX} 125). — Drw. *beviėkis*, -ė ‘niedość silny, bezilny’, *viėkùs* ‘prędko, energiczny’ (*viėkiaĩ* adv. ‘szybko, prędko’), *viėkutė* ‘wesz ptasia a. zwierzęca, Mallophaga’, war. *viėkutà*, *viėkutas*, *viėkutis*.

vielà 4 p.a. ‘drut’, *spygliúota vielà* ‘drut kolczasty’ < **uei-lā-* — formacja ta ilustruje wprowadzenie antewokalicznego SE (por. prs. *vejù* ‘wiję, zwiżam’) w pozycję antekonsonantyczną, gdzie pierwotnie ukazywał się SZ, por. *výti*. Znac. etym. ‘to, co zostało zwinięte, skręcone’. — Cps. *suka-viėlas* 1. ‘zawiasa drzwiowa’ (war. *sukavỹlas*), 2. ‘przrząd do skręcania powrozów’.

vienstỹpis, -ė 1. ‘wyrastający z jednej łodygi, nierozgałęziony, pojedynczy’, 2. ‘jedyne (syn, córka w rodzinie)’, 3. ‘nieżonaty’, 4. ‘składający się z jednej zwrotki’ (*vienstỹpė dainà*). DP *vienstỹpis* ‘szczególny’. War. *vienstỹbis*, -ė ‘jedyne (syn), nieżonaty (syn)’. Sb. *vien-stỹbis*, -ė ‘nieżonaty mężczyzna, niezamężna kobieta’. Formacja złożona z *viėnas* ‘jeden’ i osnowy dewerbalnej *styp-*, należącej do *stỹpti* / *stỹbti* ‘rosnąć, piąć się w górę’ (zob. *stib-*).

vĩkiaĩ m. pl. bot. ‘wyka, roślina pastewna *Vicia sativa*’ — krótkie i prze-

mawia za zapożyczeniem z niem. *Wicke*. Z tegoż źródła łot. *vika* a. *viks* ‘wyka’; stpr. *wickis* EV pl. ‘Wicken’. — Cps. *vīk-avižiai* m. pl. ‘mieszanina wyki i owsa’ (por. *avižā*).

virdyti, *virdau*, *virdžiau* żm. ‘pędzić’, *išvirdyti* ‘siłą wypędzić, wygnać’: *Šunį išvirdė iš trobos*, *parvirdyti* ‘przypędził z pastwiska’, *užvirdyti*: *Dvijų centnerių maišą užvirdžiau ant aukšto*. Obok tego *virdinti* ‘gnać, pędzić’. Kauzatyw z suf. *-dyti* (*-dinti*) od pwk. *vir-*, będącego alternantem w st. zanikowym **ur-* do **uer-*, por. łot. *vēru*, *vēru*, *vērt* ‘biec’. Znacz. etym. ‘zmusić do biegu’. Zob. SO *var-* s.v. *varyti*. Intonacja wtórna, nieobjaśniona. Sufigowanie *-dyti* do pierwiastka na SZ jak np. w *girdyti* ‘poić’, *šildyti* ‘grzać’.

virškinti, *-ina*, *-ino* ‘(o żołądku) trawić, przetrawiać, przyswajać substancje pokarmowe’ (*virškūs* ‘strawny’). Dotychczasowa próba objaśnienia ograniczała się do wskazania związku *viršk-V* z alternantem *virškš-C*, ukazującym się w czas. *virkšta* ‘schnie, usycha; krzepnie’, inf. *virkšti* (zob. Fraenkel, LEW 1260). Jest to słuszna droga. Trzeba tylko wskazać, co było punktem wyjścia dla alternacji *viršk-* / *virškš-* oraz sprecyzować, który z tych alternantów jest pod względem genetycznym prymarny. Prawdopodobnym punktem wyjścia było tu praesens o formie **virkšta*. Uległo ono reanalizie na **virškš-ta*, a to otworzyło drogę dla derywacji formy antewokalicznej *viršk-V*. Prs. **virkšta* wywodzi się na drodze fonetycznej z **virksta* < **virsta* (insercja *k*, po niej zmiana *ks* w *kš*). Chodzi tu o formację na *-sta-*, urobioną od *virti* ‘wrzeć, gotować się’, o wartości pierwotnie inchoatywnej ‘zaczyna wrzeć, zaczyna się gotować’. Faktyczne znaczenie prs. *virkšta*, tj. ‘usycha, więdnienie; krzepnie’, wywodzi się z przenośni: roślina gotuje się, warzy się pod wpływem gorąca albo mrozu. Por. przenośne użycie czas. *virti*: *Ką pasodini, tas išvērda* ‘Co posadzisz, to usycha’. *Tokią šaltą žiemą ir obelys ir braškės išvērda* ‘Przez taką srogą zimę i jabłonie i truskawki wymarzają (warzą się)’. Na tym tle *virškinti* trzeba ująć jako drw. kauzatywny od prs. **virškš-ta*.

zuĩgti, *zurgiù*, *zurgiaũ* 1. o odgłosie mielących żaren: *Jau anksti rytą zuĩgė girnos*⁵¹, 2. ‘burczeć w brzuchu’ (syn. *guĩgti*, *uĩgzti*), 3. ‘nucić’, 4. ‘cicho płakać, pochlipywać’, 5. ‘burczeć, mruć, gderać, okazywać niezadowolenie’. Dźwiękonaśladowcze, por. bliskoznaczne *suĩgti*.

zuĩgzti, *zurzgiù*, *zurzgiaũ* 1. ‘brzęczeć, bzykać (o osie)’, 2. ‘kwiczeć (o

⁵¹ Por. interi. *zur zur*: *Zūr zūr suku girnas, malu malu žirnius* ‘Kręcę młynkiem, miele groch’. *Talak talak melnyčia, zūr zūr girnos* ‘«Talak talak» — to młyn, «zur zur» — to zarna.

świni)', 3. 'pochlipywać, beczeć (o dziecku)', 4. 'mruczeć, gderać'. Dźwiękonaśladowcze.

žabángai m. pl. 1. 'sidła, pętle z włosia, sznura konopnego, stosowane do łowienia ptactwa a także drobnych drapieżników (kun, łasic)', DP 'sidła', SD *žabungai* «sidło na ptaki» (SD¹ *žabungas* «sidło», *žabungėlis* «sidełko»), 2. 'wędzidło końskie', 3. 'intrygi'. War. *žabángas*, *žebangai* (Bretkun). — Obok tego *žabángos* f. pl. 1. 'sidła', 2. 'siatka pajaka', 3. 'okowy, kajdany'. War. *žabánga*. — Dotąd nieprzekonująco wiązane z czas. *žabóti* 'kiełznać' (Fraenkel, LEW 1282) albo z derywacją sufiksalną *žabang- od *žābas* (Skardžius 1943: 105, Otrębski 1965: § 502). Chodzi raczej o złożenie *žab-anga, por. *žābas* 'pręt', *angà* 'otwór', znacz. etym. 'otwór (pętla) zrobiony z giętkiego pręta'. Temu złożeniu nadano najpierw postać pl. t. *žabángos*, następnie zmieniono jego rodzaj na męski, stąd (liter.) *žabángai*. — Drw. *žabángliai* m. pl. 'sidła', *žabángštis* f. 'sznur z pętlą na końcu do chwytania zwierząt, łańcuszek', *žabánkla*, *žabánklai*, *žabánklas* 'sidła' (przez degeminację z *žabankkl- < *žabang-kl-), war. *žebėnklas*; *žabankščiai* b.z.a. 'sidła'. Poza tym *žebánka*, *žebánkai* 'sidła'.

žáimos f. pl. 'figle, żarty' < *žaid-mā⁵², drw. od czas. *žáidžiu*, *žáisti* 'bawić się czym, grać'. War. *žaimai*. Formacja podobna do *gaišmà* i *bradmà* (gdzie połączenie *d-m* nie uległo zmianie). — Vb. denom. *žáimotis* a. *žaimótis* 1. 'robić miny, wykrzywiać twarz, mizdrzyć się, wdzięczyć się (przed lustrem), grymasić', 2. 'dokazywać, psocić', 3. 'drwić, szydzić, naśmiewać się' (por. łot. *zaĩmuôt*, *zaĩmuôties* 'błuznić, szydzić, naigrawać się, gardzić', ⇒ *zaĩmi* pl. t. 'błuznierstwo, szyderstwo'), 4. 'obłapywać się, pieścić się', *apsižáimoti* 'brzydsko ubrać się', *susižáimoti* 'splątać się, mieszać się'. War. *žáimytis*.

žaištis, -ščio 'miejsce przy piecu, gdzie zgarnia się żar; przypiecek' — drw. na -tja- od neopwk. *žais-* ⇐ *žaišti* 'lepić z gliny; doprowadzać (żelazo) do stanu rozżarzenia'. Wyraz ten jest synonimem *žaišdas* (zob. s.v. *žiēsti*). Paralele na derywację od neopwk.: *sklāstis* ⇐ *sklās-* / *sklēš-*, *lāstas*, *lāstis* ⇐ *lās-* / *līs-*. — War. zmieniony sonoryzacją *ist* > *izd*: *žaiždė* a. *žaiždė* 1. 'palenisko w kuźni', 2. 'miejsce przed otworem pieca chlebowego', < *žaištė, tj. *žais-tė. Zob. też *žaiždras*.

žaižarà 3 p.a., *žaižara* 1 p.a. 'łuna na niebie o brzasku lub o zachodzie słońca; odblask, promień słońca', też pl. *žaižaros* (*žaižarom nuraũdės dangūs*

⁵² Ze zmianą *dm* > *mm* (asymilacja co do miejsca artykulacji) oraz *mm* > *m* (degeminacja). Paralele: stlit. *duomi* 'daję' < *duod-mi, *demi* 'kładę' < *ded-mi.

vakāris). Trudne do oceny. Z jednej strony można w *žaiž-* widzieć refleks stopnia *o* do *žiežti* m.in. ‘buchać, huczeć – o ogniu’, co nasuwa analizę **žaiž-*ara. Z drugiej strony można dopatrywać się tu **žaid-žara* (zanik *d*), tj. złożenia członów **žara* (por. *žarà* ‘łuna na niebie’, *pažāras* ts.) i *žaid°* (por. *žaidas* ‘ognisko, palenisko’). Znacz. etym. ‘łuna bijąca (nocą) od ogniska’. Trzecia ewentualność: cps. **žaiž-žara* wydaje się mało prawdopodobna. — Drw. *žaižaras* ‘jak żar czerwony, zaczerwieniony, rumiany (o twarzy)’, war. *žaižaris* ‘rumiany, różowy’; *žaižarinė* ‘bardzo energiczna dziewczyna lub kobieta’. Vb. denom. *žaižarėti*, -ja, -jo gw. ‘żarzyć się’, *žaižaruoti* a. *žaižaruoti* 1. ‘iskrzyć się, żarzyć się – o głowni, węglach’, 2. ‘roztaczać blask, być jasnym od światła’, 3. ‘lśnić, błyszczeć’, 4. ‘(o oczach) żarzyć się w gniewie’, *pažižaruoti* ‘rzucić gniewne spojrzenie; zezować’ (war. *žaižr-úoti*). — Neoosn. *žaiž-*: *žaižura* ‘iskra’, ⇒ vb. denom. *žaižuruoti*: *Ugnelė vos žaižuruoja* ‘Ognik ledwo się żarzy (tli)’.

žėmdagas ‘wypalanie ziemi, lasu’, war. *žėmdagys*, *žėmdagis* — złożenie z *žem-* ‘ziemia’ (zob. *žėmė*) i dewerbalnym członem *dag-* w funkcji n. act. ‘palenie’ (zob. *dėgti*). Por. *tākas* ⇐ *tekù*, *māzgas* ⇐ *mezgù*. — N. rz. *Žaīndagas* (*nd* < *md* przez asymilację), *Žėmdagys*, n. roli *žėm-daga*, n. bagna *žėm-dagas* (⇒ n. lasu *žėmdaginė*). N. m. *Žėmdagaĩ*.

žiežti, *žiežiu*, *žiežiau* (war. *žiežti*) 1. ‘buchać, huczeć – o ogniu’, np. *Buvo jau kaip ir užgesę, o dabar kad dega, tai net žiežia*, 2. ‘wybuchać gniewem, złością; łajać kogo’: *Žiežula žiežia vyrą*. Chyba dźwiękonaśladowcze. — Drw. *žiežara* ‘złośnica, jędza’ (zob. też *žaižarà*), *žiežula* ‘jędza, wiedźma’.

žióra a. *žiorà* (3 p.a.) 1. ‘łuna, odbłask, blask’, 2. ‘szczelina, szpara, luka’. Z nagłosem wtórnie palatalizowanym, zam. **žora* < pb. **žār-ā*, por. syn. *pažarà*, *pažāras* (wtórne *žio-* te_ w *žiobris*, por. *žabrỹs*). Formacja pochodna od *žeriù*, *žerėti* ‘iskrzyć się, lśnić, błyszczeć’ (zob. *žerėti*), z innowacyjną apofonią **ē* ⇒ **ā*. Paralele: *vožà* ⇐ *vėž-* oraz *mólis* ⇐ *mėlas*, *sōdžius* ⇐ *sėd-*. — Vb. denom. *žiorúoti* 1. ‘żarzyć się, palić się bez płomienia’, 2. ‘iskrzyć się, świecić się’, 3. ‘prześwitywać (o świetle w szparze drzwi, w dziurawym dachu)’, 4. ‘o tkaninie: wycierać się, przeświecać (np. o wytartych na kolanach spodniach)’, 5. ‘ukazywać się niewyraźnie, w oddali, majaczyć’. Rzadsze war.: *žioráuti*, *žiorėti*, *žioróti*.

žirti, prs. *žýra* (z **ži-n-ra*) lub *žirsta* (gw. *žirna*, *žinra*), prt. *žiro* ‘iskrzyć, sypać się – o iskrach z rozgrzebywanego żaru, o iskrach spod młota kowala’, *apžirti* 1. ‘obsypać się czym, pokryć się, oblać się czym’, 2. ‘doznać

migotania w oczach, ujrzyć gwiazdy, iskrzące się drobiny', *išžirti* 'posypać się (o iskrach), rozżarzyć się (o fajce)', *pažirti* 'roziskrzyć się; posypać się na wszystkie strony, rozproszyć się', *sužirti* 'zacząć się iskrzyć; buchnąć – o płomieniu; rozbłysnąć, zaświecić się'. Akut wtórny, związany z sufigowaniem -sta- w formacji prs. Lit. *žir-* jest alternantem na SZ do *žer-*, zob. *žeriù*, *žėrti*. — Odpowiednikowi słowiańskiemu *žir-* towarzyszy zmiana znaczenia 'iskrzyć się, świecić' na 'widzieć', por. scs. *žirjō*, *žirėti* 'patrzeć, widzieć' (SW *zazirati*), ros. *zrju*, *zretʹ* 'widzieć, spoglądać', ukr. *zrju*, *zrity* 'patrzeć, widzieć', czes. *žřím*, *žřít* ts., stpol. -*žrže*, -*žržeć* ts. Do tego nawiązuje lit. gw. *apžirėlis*, -ė 'ten, co niedowidzi'. — WSZ *žyr-* albo neopwk. *žyr-* ⇐ prs. *žyra*): *žyrėti*, *žyri* a. *žyra*, -*ėjo* 'łśnić, świecić – o żarze, płomieniu, o oczach'. — Od neopwk. *žirst-* (⇐ *žirsta*) pochodzi alternant w SO *žarst-*: *žarstyti* caus. 'grzebać w ogniu; grzebać w ziemi, zgrzebywać a. rozrzucać' (przen. *žarstyti pinigų* 'trwonić pieniądze'), *išžarstyti* 'rozgarniać żar, węgle'. Paralele: *barstyti* od *birsta*, *markstyti* od *mirksta*, *dáigstyti* od *dýgsta*. Analiza synchroniczna: *žar-styti*. Od *žarst-* urobiono też *žarstėklis* a. *žarstiklis* 'pogrzebacz' (por. suf. w *graibsteklis*, *kabėklis* ob. *kabiklis*). — Nowy SO *žair-* ⇐ *žir-*: *žairà* 'żarzące się węgle, żar', *žairià* ts., *žairijà* a. *žáirija* ts., ⇒ *žairinys* 'popielnik przy piecu chlebowym', *žairūs* 'gorący'. Paralele na SO: *dairytis* ⇐ *dyr-*, *káirinti* ⇐ *kir-/kyr-*.

žiùpsnis, -io 1. 'szczypta', 2. 'garstka (lnu, siana, słomy)', 3. 'kłak, kosmyk włosów' (war. *žipsnis*). Z innym suf. *žiùpsmas* gw. 'garstka'. Wyraz pochodny od interi. *žiùpt* – o chwytaniu, np. *Aš tą uogų žiùpt žiùpt saujom* 'Ja tych jagód «žiùpt žiùpt» garścią [nabrałam]'. Por. sufiks w *síeksnis* 'sążeń', *šúksnis* 'skok', *žingsnis* 'krok'. — Przez formy typu *žiùpčius* < *žiùbčius* 'torba na obrok' wyraz *žiùpsnis* wszedł w styczność z rodziną *žib-* / *žėb-* 'przeżuwać', zob. *žėbti*. — W wypadku łot. *župsnis* 'szczypta, garstka' trudno zdecydować, czy jest to wyraz prapokrewny, czy też pożyczka litewska.

žlùgtas 1. 'moczenie bielizny i jej gotowanie w wodzie zaprawionej ługiem; pranie', 2. 'bielizna w praniu, ilość bielizny, którą się pierze na jeden raz, jedno pranie' (*žlugtą skalbti* 'Prać / Robić pranie'. *Upėj maudos, upėj ir žlùgtą skalbia* 'W rzece się kąpią, w rzece też piorą'), 3. 'balia do prania; ceber do ługowania', SD¹ «pranie» (syn. *velėjimas*). War. *žlùgtis* m., *žlugtis* f. Jest to abstractum dewerbalne z suf. -ta- (-ti-) i SZ od *žlùgti* (zob.). Paralele apofoniczne: *bùrtas*, *lìptas*, *tìltas*, *tutas*.

UZUPEŁNIENIA BIBLIOGRAFICZNE

AMBRAZAS, S. 2007: Vėdinių su priesaga *-m- raida. *Baltistica* 42(1), 13–30.

MORKŪNAS, K. 1963: Del žodžio *atšlaimas* kilmės. *LTSR MA Darbai* 2(15), 267–273.

SAVUKYNAS, B. 1963: Dėl M. Rudnickio *Galindos*, *Priegliaus* ir *Sūduvos* etimologinių aiškinimų. *Lietuvių kalbotyros klausimai* 6, 320–325.

ERRATA

do dzieła Wojciech Smoczyński, *Słownik etymologiczny języka litewskiego*, Wilno 2007.

Strona, wiersz	Jest	Winno być
IX, 8	Berndt	Bernd
18, 7	zanadrze	zanadra
44, 3 d (od dołu)	<i>báltražis</i> (zob. <i>rėžti</i>)	<i>báltražis</i> (zob. <i>rãžas</i>)
51, 18	o.	ob.
53, 15	<i>bėginė</i>	<i>bėgine</i>
55, 9	<i>bįrati</i>	<i>bįrati</i>
56, 5	<i>po trochy</i>	<i>po trochu</i>
59, 28	por. <i>svietas</i> , <i>pavietra</i>	por. <i>svietas</i> , <i>prietelius</i>
68, 10	<i>bokštavimas</i>	<i>bókštavimas</i>
71, 15	za pośrednictwem	za pośrednictwem
76	brošis [błąd w kolejności]	[ma stać po brólis]
76, 1	war. <i>brožis</i>	[skreślić]
82, 7	‘do mieszkalny’	‘dom mieszkalny’
97, 11 d	<i>dėgė</i> ‘głównia używana	<i>dėgė</i> ‘łuczywo używane
105, 19	forutuię kogo	forytuię kogo
108, 6 d	prk.	ptk.
111, 2 d	Por. <i>diedúok</i>	Por. <i>diedúok</i> s. v. <i>diė</i>
111, 3 d	* <i>dievė</i> užmók	* <i>diėve</i> užmók
112, 16 d	< iždikis >	< iždikis >

Strona, wiersz	Jest	Winno być
120, 15	<i>draũdsq̃naris</i>	<i>draũgsq̃naris</i>
126, 7	<i>kunigų ilgas drobinis</i>	<i>apvalkalas kunigų ilgas drobinis</i>
129, 19	*d ^h eub ^(h) -/*d ^h ub ^(h) -	*d ^h eub-/*d ^h ub-
130, 17	*d ^h ub ^h -nó-	*d ^h ub-nó-
130, 22	<i>padùgnès</i>	<i>pādugnès</i>
138, 3	<i>senis</i>	<i>sėnys,</i>
143, 18	1. 'plac', 2. 'bród'	'bród'
146, 8	<i>eldijelė</i>	<i>eldijėlė</i>
152, 13	<i>žokėnti</i>	<i>šokėnti</i>
159, 7 d	<i>cgrapać</i>	<i>chrapać</i>
168, 16	<i>geluonīs m.</i>	<i>geluonīs, -iēs m.</i>
172, 19 d	«podrzepielam»	«podrzepielam»
182, 8 d	ὑπερβόρειοι	ὑπερβόρειοι
190, 5 d	EV 'jelen'	EV 'jelen', Hircz'
192, 1 d	'szklany ganek'	'oszlony ganek'
197, 6	iter.-frq.	frq.
205	grũmti [błąd w kolejności]	[ma stać po grumėti]
210, 7	'uprawiać nierząd'	'cudzołożyć'
217, 15	οῖη 'jarzębina	οῖη 'jarzębina'
217, 16 d	łączy się	łączy się
222, 17–18	Drw. <i>inkštiras</i> , zwykle pl.	[skreślić całe zdanie]
229	jaũkti [błąd w kolejności]	[ma stać po jáuja]
234, 18 d	<i>užjodyti</i> 'najeżdżać'	<i>užjodyti</i> 'zajeżdżać konia'
235, 9 d	<i>nera</i>	<i>neša</i>
235, 15	bronzu	brązu
238, 18	<i>žiũrgti</i>	<i>žiūrėti</i>
240	jũsu [błąd w kolejności]	[ma stać po jũsti II]
246, 6	<i>kaklìnė</i> 'choroba gardła, dyfterit'	<i>kaklìnė</i> 'kokliusz, krztusiec'
254, 14 d	<i>kaps-: kãpstas</i>	Neoosn. <i>kapst-: kãpst-as</i>
260, 6	<i>koriù</i>	<i>kóriu</i>
260, 15	<i>kartinė</i>	<i>kartinė</i>

Strona, wiersz	Jest	Winno być
275, 12 d	<i>duokepẽ</i>	<i>duonkepẽ</i>
280, 23	*kiav-eta-	*kiaũ-eta-
293, 2	miejskie	miejsce
294, 10	<i>pàklusi, -ẽo</i>	<i>pàklusi, -ẽjo</i>
297, 5	postać prz. tr.	postać prs. tr.
297, 13	<i>klėtis žvėrių</i>	<i>klėtis žvėrų</i>
307, 9	poręcz (prz kładce)	poręcz (przy kładce)
307, 14	N. rz. <i>Kranklỹs</i>	N. jez. <i>Kranklỹs</i>
309, 5	<i>krausurbỹs</i> (zob.)	<i>krausurbỹs</i> (zob. <i>srėbti</i>)
309, 6-7	<i>virkrauja</i> (zob.)	<i>virkrauja</i> (zob. <i>vyrmergė</i>)
309, 12 d	<i>kriáuliai... kriáulioti...</i>	<i>kriáulioti</i>
313, 5	<i>krėsnas ...</i> (war. <i>rėsnas</i>)	[skreślić]
314, 15-16 d	chrzesna... chrzesny	chrzestna... chrzestny
325, 17 d	zob. <i>kópti, kuópti</i>	zob. <i>kõpti, kuõpti</i>
335, 18	<i>lakštinga</i> ‘słowik’	[skreślić]
336, 21 d	scs. <i>lõkü</i> ‘τόξος’	scs. <i>lõkü</i> ‘τόξον’
351, 5 d	(typ <i>pakrypėti, pamygėti</i>)	(typ <i>pamygėti</i>)
371, 11 d	(war. <i>malmuõ</i>)	(war. <i>melmuõ</i>)
371, 4 d	Tu ewentualnie również <i>málka</i> (zob.)	[skreślić]
378, 2	zeszły się do rzeki	zeszły do rzeki
380, 6-7 d	<i>mažintėlis, ... -intėlis</i>	<i>mažintelis, ... -intelis</i>
416, 20	<i>namýkštis</i> ‘domownik’	<i>namýkštis</i> ‘domowy’
417, 19	<i>Tenekalba bliușmerstwas</i>	<i>Tenekalba bliușnerstwas</i>
417, 21	<i>kurių ... pridėtu pučia</i>	<i>kuriu ... pridėtu pučia</i>
421, 12 d	<i>nártas</i> ‘węgieł domu’.	[skreślić]
437, 14-16 d	Por. może pie. *med- w wed...	[skreślić całe zdanie]
444, 12 d	Co do intonacji por...	[skreślić całe zdanie]
453, 13	<i>pūslė</i> ‘pęcherz’	[skreślić]
459, 12 d	długotrwały	długotrwały
474, 12	psł. *plēna	psł. *plēna
483, 12	<i>sándėtas</i>	<i>sudėtas</i>
486, 3	<i>privalėjau</i>	<i>privaliaũ</i>

Strona, wiersz	Jest	Winno być
489, 1 d	Lupiinas albus	Lupinus albus
496, 7 d	rindà ‘...rząd snopów na polu’	rindà ‘...rząd mendli na polu’
516, 19 d	Dalsze objaśnienie niepewne	Objaśnienie niepewne
523, 8 d	neoosn. <i>rūgšt-</i>	neopwk. <i>rūgšt-</i>
524, 13	neoosn. <i>rūks-</i>	neopwk. <i>rūks-</i>
524, 14	neoosn. <i>rūkst-</i>	neopwk. <i>rūkst-</i>
527, 24-25	(pie. *sok ^u -o- ⇐ *sok ^u -e-)	(pie. *sok ^u -o- ⇐ *sek ^u -)
532, 2 d	<i>sándēt(as)</i>	<i>sudēt(as)</i>
534, 2 d	[dodać uwagę: zmienione z *šarmata pod wpływem odpowiednika słowiańskiego z początkowym s- (zob. niżej)	
534, 5 d	w wyrazach <i>sařtas</i> i <i>sarmatà</i>	w wyrazie <i>sařtas</i>
535, 3	pie. *sór-mo-	pie. *kór-mo-
535, 6	Z uwagi na pewne drw. od pb. *sar-...	[skreślić całe zdanie]
535, 15 d	Zob. <i>sárkanas</i> , <i>sarmatà</i> .	Zob. <i>sárkanas</i> .
537, 17 d	<i>saũskarda</i> c. ‘ktoś bezdzietny’	[skreślić]
547, 18 d	Byłaby to formacji...	Byłaby to formacja...
569, 12 d	(zob. <i>sūras</i>)	(zob. <i>sūris</i>)
575, 8 d	<i>persmegiu</i> SD ...	[skreślić]
582, 15	w drw. nominalny <i>súodžiai</i>	w drw. nominalnym <i>súodžiai</i>
587, 23	<i>išspaitýtis</i>	<i>išsispaitýti</i>
612, 7 d	cofnięcie akcentu i apokopę <i>u</i>	cofnięcie akcentu, apokopę <i>u</i> i zmianę <i>ev</i> > <i>eū</i>
614, 7	<i>sùltys</i> m. pl.	<i>sùltys</i> f. pl.
618, 22	Brak alternantów *sviek-, *svik-...	Brak alternantów *svik-...
620, 13 d	EV ‘świat’	EV ‘świat, World’
641, 7 d	pb. *klop-jo-?	pie. *klop-jo-?
645, 1 d	od osnowy prs. <i>šlejù</i> ⁴⁸⁴	od osnowy prs. <i>šlejù</i> [usunąć przyp. 484]
648	<i>šmėkla</i> [błąd w kolejności]	[ma stać przed <i>šmėkšóti</i>]
652, 13	cps. <i>Šulnėl-daubis</i>	n. rz. <i>Šulnėl-daubis</i>

Strona, wiersz	Jest	Winno być
661, 21-22 d	ze stlit. <i>tāmi</i> przez synkopę	ze stlit. <i>tāmi</i> przez apokopę
661, 11 d	ostrzyc kół	ostrzyć kół
681, 6	Zob. też <i>sāntuoka</i>	[skreślić]
689, 22	<i>ažutrinimas</i> SD «omasta»	<i>ažutrinimas</i> SD «okrasa»
690, 7	stlit. <i>trisú</i>	stlit. <i>trisù</i>
695, 1	<i>tūnys</i> m. pl.	<i>tūnys</i> f. pl.
697, 9 d	Frq. <i>tvárstyti</i> iter.	Frq. <i>tvárstyti</i>
708, 18	n. rz. <i>užúo.ežeris</i>	<i>užúo.ežeris</i>
711, 12	do rozszczepiana	do rozszczepiania
713	vairas	vaĩras
718, 1	ściągnąć z «vālki»	ściągnąć z «valki»
724, 14 d	Znacz. etym.	[skreślić całe zdanie]
733, 19 d	czes. 'owalny...	czes. <i>oblý</i> 'owalny...
734, 16	<i>vūmauti</i>	<i>vėmauti</i>
734, 12 d	<i>suvenčiavotis</i>	<i>susivenčiavoti</i>
741, 14 d	<i>ùžvarta</i> 'stos, ...	[skreślić]
743, 5	<i>vēsimas</i>	<i>vėsimas</i>
756, 16	'czop w beczce'	'czop w beczce, Czappe'
767, 18	przymiotnika * <i>u̯aras</i>	przymiotnika * <i>u̯āras</i>
767, 4 d	<i>votis vežiu vadinama</i>	<i>votis vėžiu vadinama</i>
769, 6 d	Prymarna postać pwk. * <i>žleb-</i> nie zachowała się.	SE <i>žleb-</i> widać w nomen <i>prėžleba</i> .
771, 7-8	<i>žagčióti, žagsėti, žagsulỹs</i>	[skreślić wraz z przyp. 571]
781	<i>žiezdrà</i> [błąd w kolejności]	[ma stać przed <i>žiežirba</i>]
784, 4	aniłową	aniłową
790, 10 d	<i>žmónių</i>	<i>žmonių</i>

Wojciech Smoczyński

Uniwersytet Jagielloński

Katedra Językoznawstwa Ogólnego i Indoeuropejskiego

al. Mickiewicza 9/11, 31-120 Kraków, Polska